SEZUAN'IN İYİ İNSANI

Yazan: Bertolt Brecht

Çeviren: Özdemir Nutku

ÖNOYUN

Başkent Sezuan'da bir sokak

(Akşam üzeri. Sucu Wang kendini seyircilere tanıtır.)

WANG —Burada, başkent Sezuan'da sucuyum. İşim zor. Su sıkıntısı başladı mı, ta uzaklardan taşımak zorundayım. Su bollaşınca da kazancım azalır. Bizim buralarda yoksulluk kol gezer. Dediklerine göre, işimiz tanrılara kalmış. Ama sevindirici bir haber aldım: Hayvan ticareti yaptığı için çok gezen biri, en üst rütbeli tanrıların Sezuan'a doğru yola çıktıklarını söyledi. Yakınmalar tanrılar katını rahatsız etmiş olmalı. Üç gündür, özellikle akşamları, buraya kent kapısına gelip bekliyorum; onları ilk karşılayan ben olayım diye. Sonraları, başlarına büyükler üşüşünce bana da avucumu yalamak düşer. Eğer görünce tanıyabilirsem, elbette! Herhalde, birlikte gelecek değiller. Göze batmamak için ayrı ayrı gelirler. Şu karşıdan gelenler olamaz, belli ki işten dönüyorlar. *(Geçip giden işçileri süzer.)* Baksanıza, yük taşımaktan zavallıların omuzları çökmüş. Şu da tanrı olamaz; parmakları mürekkep

içinde. Olsa olsa çimento fabrikasında yazıcıdır. *(Kravatlı iki adam geçerken)* Kravatları da olsa pek tanrılara benzemiyorlar. Bunların suratlarında herkese horozlanıp dayak atan insanların zorba ifadesi var. Tanrılar kimseye dayak atmazlar. Ama dur bakayım: Ya şu üç kişi! Bunlar bizimkilere benzemiyor. Bunlar bayağı besili. Belli bir işleri olmadığı da apaçık. Ayakkabılarındaki tozlara bakılırsa çok uzaklardan geliyorlar. Evet, onlar olmalı! *(Kendini yere atıp secdeye durur.)* Efendilerim, buyruklarınızı bekliyorum, kutsayın bendenizi!

I. TANRI —*(Memnun)* Bizi bekliyor muydunuz?

WANG — *(Su verir)* Uzun zamandan beri. Ama geleceğinizi yalnız ben biliyordum.

I. TANRI —Önce yatacak bir yer bulmalıyız. Sen böyle bir yer biliyor musun?

WANG —Bir yer mi? Dilediğiniz kadar! Bütün kent emrinizde, kutsal kişiler! Nerede kalmak istersiniz?

(Tanrılar şaşkın, birbirlerine bakarlar)

I. TANRI —Önce şu ilk eve sor, evlat! Sonra da onun yanındakilere.

WANG —Yalnız bir sorun var: Ya siz büyüklerimizden biri kızarsa bana ilk evi seçtiğim için!

I. TANRI —Öyleyse, sana emrediyoruz, ilk eve sor bakalım!

WANG —Bu Fo'nun evi ! Hemen, efendilerim!(*İlk eve gider. Kapıyı çalar. Kapı açılır, ama kapıdan kovulur. Düşünceli, döner.)* Çok yazık. Bay Fo evde

yokmuş. Çok sert bir insan olduğundan uşağı da onun izni olmadan kimseyi alamazmış eve. Sizi almadıklarını duyarsa onların canlarına okur, değil mi efendilerim?

TANRILAR.—*(Gülümseyerek, hep bir ağızdan)* Mutlaka !

WANG —Bir dakika! Bitişiğindeki ev Dul Bayan Su'nun evi. Kadıncağız, eminim, çılgına dönecektir sevincinden. *(Koşarak gider. Oradan da kovulduğu görülür)* Meğer kadıncağızın tek odası varmış. O da darmadağınıkmış. Hemen Çeng'in evine bakarım.

2. TANRI —Tek oda bize yeter evlat. Söyle, geliyoruz…

WANG — Derli toplu olmasa da mı ? Belki örümcek ağları vardır.

2. TANRI —Fark etmez. Örümceğin olduğu yerde sinek de azdır.

3. TANRI —*(Wang'a dostça)* Sen git, bir de Bay Çeng'e sor. Örümcekten tiksinirim ben.

(Wang kapıyı çalar, içeri girer.)

EVDEKİ SES. — Bizim derdimiz başımızdan aşmış !

WANG — *(Tanrıların yanına döner.)* Adamcağız çok üzüldü. Akrabaları eve doluşmuşlar. Laf aramızda, hiçbiri sağlam ayakkabı değil galiba, sizin gazabınızdan korkuyor olmalı, onları görmenizi istemiyor. Olay bu.

3. TANRI —Biz o kadar korku verici miyiz ?

WANG —Kötüler için elbette. Öyle değil mi? Alın Kwan kasabasını; yıllardır sular altında.

2. TANRI —Yaa ? Peki, neden ?

WANG — Neden olacak, orada tanrı korkusu kalmamış da ondan.

2.TANRI —Saçma ! Baraj yıkıldı da ondan !

1. TANRI —Şişşt ! *(Wang'a)* Hâlâ umutlu musun, evlat ?

WANG — Bu da sorulur mu ? Yapacağım tek şey bir sonraki eve gidip size yatacak bir yer bulmaktır. Sizi aramak için herkes telaştadır şimdi. Anlayacağınız gibi, yalnızca aksi tesadüfler, hepsi bu. şimdi hemen gidiyorum !

(Koşarak giderken durur. Sokağın ortasında şaşakalır)

2. TANRI —Dememiş miydim ?

3. TANRI —Böyle tesadüfler olabilir tabii.

2. TANRI —Şun'da da tesadüftü, Kwan'da da, şimdi de Sezuan'da tesadüf ! Artık tanrı korkusu kalmamış insanlarda; bunu yüzümüze karşı söylemeseler de gerçek bu işte. Misyonumuzun başarısız olduğunu kabul edin !

1. TANRI —Hâlâ iyi insanlara raslayabiliriz. Her an karşımıza çıkabilirler. Böyle bir çabayı hafife almamalıyız.

3. TANRI —Karar şöyle: "yeterli sayıda insanca yaşamayı bilen insanlar bulunduğu takdirde, dünya olduğu gibi kalabilir." Yanılmıyorsam sucu da böyle biri.

(Hâlâ kararsız, sokak ortasında duran Sucu'ya yaklaşır.)

2. TANRI —Ama hep yanılır. Sucu bize su verirken dikkat ettim. Şu maşrapaya bak !

(Maşrapayı 1. Tanrı'ya gösterir.)

1. TANRI —İki dibi var.

2. TANRI —Düzenbazın biri !

1. TANRI —Peki, sucu'yu saymayalım. Ama birinin bozulmaya başlaması o kadar önemli mi ? Göreceksin karara uygun bir insan bulacağız. Tek bir kişi bulalım, yeter. İki bin yıldır aynı terane; dünya böyle kaldığı sürece bir gelişme de olmayacak. Böyle bir dünyada kimse iyi kalamaz. Karara uygun olanları bulmak zorundayız.

3. TANRI —*(Wang'a)* Başımızı sokacak bir yer bulmak zor galiba ?

WANG — Sizin için hiç bulunmaz olur mu ! Bulunur bulunmasına da hemen bulamıyorum. Çünkü kabahat benim. Ben aramasını bilmiyorum.

3. TANRI —Hayır, kabahat senin değil. *(Ötekilerin yanına döner.)*

WANG —Galiba anladılar. *(Yoldan geçen birine)* Sizi böyle durdurduğum için özür dilerim beyim, ama yıllardan beri Sezuan'a geleceği beklenen Tanrılar gerçekten geldiler, kalacak bir yer arıyorlar. Bir dakika lütfen gitmeyin! Eğer bana inanmıyorsanız kendi gözlerinizle görün! Tanrı aşkına durumu kavrayın! Bu fırsat kaçmaz! Başınıza devlet kuşu konmak üzere. Başkaları davranmadan evinizde kalmaları için onlara yalvarın! *(Adam yoluna devam*

eder. Wang başka birini yakalar.) Sayın bayım, söylediklerimi duymuşsunuzdur. Belki sizin boş yeriniz vardır. Öyle saray odaları filan aradıkları yok. İyi niyetinizi gösterin, yeter.

ADAM —Senin tanrılarının gerçek tanrılar olduğunu nereden bileyim. Hem sonra evime alacaklarım hırlı mı hırsız mı bakalım?

(Tütüncü dükkan›na girer. Wang yanına koşar.)

WANG — Efendilerim, hayır demeyecek birini bulduğuma eminim.

(Yerde duran maşrapasını görür. Bozulur, şaşkınca tanrılara bakar; maşrapayı alır, koşarak kaçar.)

1. TANRI —Durum pek cesaret verici görünmüyor.

WANG —*(Tütüncüden çıkan adama)* Bayım, şu yatacak yer konusunda ne diyorsunuz?

ADAM —Ya otelde kalıyorsam ? Ne biliyorsun ?

1. TANRI —Bulamayacak. Şu Sezuan'ı da listeden silebiliriz.

WANG — Bunlar, en üst rütbeli tanrılardan! İnanın bana! Tapınaktaki heykellerinin tıpatıp aynıları. Durmayın, davet edin evinize, elinizi çabuk tutarsanız belki kabul ederler.

ADAM – *(Güler.)* Sen, elin serserilerini evime sokmaya çalışıyorsun. *(Gider.)*

WANG — *(Arkasından küfreder.) Ş*aşı, sahtekar herif ! Sende hiç tanrı korkusu yok mu? Hepiniz bu kayıtsızlığın için cehennemde cayır cayır yanacaksınız! Tanrılar hepinizin canına okuyacak! Pişman olacaksınız, ama iş işten geçmiş olacak! Bunun hesabını torunlarınızın torunları bile verecek. Sezuan'ın adını lekelediniz! *(Duraklar.)* Geriye bir tek orospu Shen Te kalıyor; o hayatında kimseye "hayır" dememiştir. *("Shen Te", diye seslenir. Pencerelerden birinden Shen Te başını uzatır.)* Geldiler, ama onlara yatacak yer bulamıyorum. Sen bir geceliğine alamaz mısın onları?

SHEN TE —Alamam Wang, kocamı bekliyorum. Ama nasıl olur da onlara kalacak bir yer bulamazsın?

WANG — Anlatması uzun sürer. Şu Sezuan bok çukurundan başka bir şey değil.

SHEN TE —Gezmeye götürecekti beni, ama bari geldiğinde saklanayım da, bulamayınca gider belki. Hiç bir şey saklamadan açık açık konuşabilir miyim onlarla?

WANG —Sakın ha! Yaptığın işi bilmesinler! İstersen biz aşağıda bekleyelim, ama sen de o herifle çıkayım deme!

SHEN TE —Ama durumum hiç de parlak değil. Yarın sabaha kadar kiramı denkleştiremezsem evden atılacağım.

WANG —Şimdi bunların sırası değil.

SHEN TE —Değilse değil. İnsanın karnı, ne yazık ki, imparatorun doğum gününde de guruldar.

Peki, gelsinler bakalım. *(Işığı söndürür.)*

1. TANRI —Sanırım, umut yok.*(Wang'a yaklaşırlar.)*

WANG — *(Onları birden bire yanlarında görünce irkilir.)* Yatacak yer işi tamam. *(Terini siler.)*

TANRILAR —Yaaa! Hemen gidelim öyleyse.

WANG — Acelemiz yok. Bekleyelim, oda bir derlenip toparlansın.

3. TANRI —Peki, şuraya oturup bekleyelim, öyleyse.

WANG — Burası çok ayakaltı. Öte yanda beklesek?

2. TANRI —Ayakaltı oluşu daha iyi. İnsanları gözlemlemek hoşumuza gider. Zaten görevimiz de bu.

WANG — Burası esiyor ama.

3. TANRI —Peki, burası nasıl?*(Bir evin merdivenine otururlar. Wang onlardan biraz aşağıya, toprağa oturur)*

WANG — *(Birden)* Tek başına yaşayan bir kızcağızın evinde kalacaksınız. Ama o Sezuan'ın en iyi insanıdır.

3. TANRI —Güzel.

WANG — *(Seyircilere)* Az önce maşrapayı yerden alırken ne tuhaf baktılar bana. Dalgayı çaktılar mı ne? Utanıyorum yüzlerine bakmaya.

3. TANRI —Epey yoruldun.

WANG — Çok değil; koştum da ondan.

1. TANRI —Halkın yaşam koşulları zor mu burada?

WANG — İyiler için zor elbette.

1. TANRI —*(Ciddi)* Senin için de mi?

WANG — Ne demek istediğinizi anladım. Ben iyi biri değilim, ama kolay değil ekmek parasını çıkartmak.

(Bu arada Shen Te'nin evi önüne biri gelir ve birkaç kez ıslık çalar. Wang her ıslıkta biraz daha büzülür ve kapanır.)

3. TANRI —*(Yavaşça Wang'a)* Gitti sanırım.

WANG — *(Şaşkın)* Evet.(*Yerinden kalkar ve su damacanaları ile terazisini orada bırakarak koşarak gider. Bu arada şunlar olur: Bekleyen adam gider, Shen Te kapıdan çıkıp alçak sesle "Wang" der, Wang ise sokağın öte yanından pencereye doğru "Shen Te" diye seslenir, yanıt alamayınca…)*

WANG — Beni atlattı. Kirasını çıkartmak için o herifle gitti. Efendilerim için yine kalacak yer yok. Yorgunlar ve bekliyorlar. Bir daha karşılarına geçip de nasıl "olmadı" derim! Benim barınağım ise bir lağım borusu, oraya götüremem ya tanrıları, hem onlar benim gibi bir düzenbaz›n yanında kalmak istemezler.

Ölürüm de dönmem yanlarına. Eyvah, su takımım da orada kaldı! Kalsın! Gidip almayı aklıma bile getirmem. Buraları terk ederim, onların gözünden ırak bir yere giderim, çok saygı duyduğum tanrılara hiç bir yardımda bulunamadım.*(Koşarak kaçar. Henüz gitmiştir ki Shen Te öte yandan aranarak gelir ve tanrıları görür.)*

SHEN TE —Efendilerim sizler misiniz? Adım Shen Te. Geceyi benim odamda geçirmeyi kabul ederseniz beni çok mutlu edersiniz.

3. TANRI —Sucu nereye gitti acaba?

SHEN TE —Ben de ona bakındım ama göremedim.

1. TANRI —Gelmeyeceksin sandı. Bu yüzden yanımıza dönmeye yüzü tutmadı.

3. TANRI —*(Su takımlarını alır.)* Senin eve bırakalım. Bunlara gereksinimi var.

(Shen Te yol gösterir, tanrıları evine götürür. Sahne kararır ve yeniden aydınlanır. Tan ağarırken tanrılar evden çıkarlar, Shen Te elinde lamba, yol gösterir. Vedalaşırlar.)

1. TANRI —Sevgili Shen Te, konukseverliğin için teşekkür ediyoruz. Bizi konuk etmeyi kabul eden ilk sen oldun. Bunu hiç unutmayacağız. Sucuya da takımlarını ver. Senin gibi iyi bir insanı bize tanıttığı için ona teşekkür ettiğimizi söyle.

SHEN TE —İyi bir insan değilim ben. Bir itirafta bulunmak istiyorum: Wang sizin kalacak bir yer aradığınızı söylediğinde başta kararsızdım.

1. TANRI —Önemli olan kararsızlık değil, onun üstesinden gelmek. şurasını bilmelisin ki Şen Te, sen bize yalnızca yatacak yer vermekle kalmadın. Birçokları hatta aramızdan bazı tanrılar, artık yi insan kalmadı mı diye kaygılanıp duruyordu. Aslında, biz bunu anlamak için indik dünyaya. Seni bulduğumuz için mutluyuz. Hoşça kal!

SHEN TE —Durun gitmeyin, efendilerim! İyi bir insan olduğuma pek inanamıyorum. İyi olmayı istiyorum, ama kiramı nasıl ödeyeceğim? Açıklayayım, yaşayabilmek için kendimi satıyorum. Yine güçlükle ayakta durabiliyorum; çünkü benim gibi birçok kadın bu işi yapmak zorunda. İyi olmak için her şeye razıyım. Zaten kim iyi olmak istemez ki? Namus konusunda tanrı buyruklarına uyabilsem elbette mutlu olurdum. Komşumu kıskanmaz, kocamı aldatmaktan kaçınırdım. Kimsenin sırtından geçinmek, yardıma muhtaç olanları da kandırmak istemiyorum. Ama olmuyor. Bütün her şeyle başa çıkamıyorum. Buyruklara uyamadığıma göre rahat yaşayabilsem bari…

1. TANRI —Shen Te, bütün bunlar iyi insanların duyabileceği kuşkulardan başka bir şey değil.

3. TANRI —Hoşça kal Shen Te! O sucuya selamımızı ilet. Bize dostluk gösterdi.

2. TANRI —Ama korkarım, kendisi bunu anlamadı.

3. TANRI —Her şey istediğin gibi olsun!

1. TANRI —En önemlisi, hep böyle iyilik yap! Hadi hoşça kal!

(Gitmek için dönerler, el sallarlar.)

SHEN TE —*(korkuyla)* Ama ben kendime güvenemiyorum, efendilerim. Herşey ateş pahası, nasıl iyilik yapabilirim ?

2. TANRI —Ne yazık ki bu konuda bir şey yapamayız. Para işlerine bulaşamayız.

3. TANRI —Durun ! Bir dakika ! Biraz parası olsa, daha kolayca başarılı olabilir.

2. TANRI —Ona para veremeyiz. Yukarıya ne deriz sonra ?

1. TANRI —Niye vermeyelim ? *(Kafa kafaya verip hararetle tartışırlar.)*

1. TANRI —*(Shen Te'ye, sıkılarak)* Kiranı denkleştiremediğini söyledin. Bizler yoksul değiliz, yatak paramızı elbette ödeyebiliriz! Al! *(para verir)* Yalnız yatak parası verdiğimizi kimseye söyleme. Yanlış anlaşılabilir.

2. TANRI —Hem de nasıl.

3. TANRI —Yok canım, o kadar da değil. Elbette yattığımız yerin parasını ödeyeceğiz. Kararnamede buna aykırı tek bir madde yok. Hadi hoşça kal !

(Tanrılar hızla uzaklaşırlar.)

1.

Küçük bir tütün dükkanı

Dükkan henüz yerleştirilmemiş ve açılmamıştır.

ŞEN TE — *(Seyircilere)* Tanrılar gideli üç gün oldu. “Yattığımız yerin parasını ödeyeceğiz,” dediler. Bir de ne göreyim: bin gümüş dolardan fazla vermemişler mi! İşte o parayla bu tütün dükkanını devraldım. Dün de taşındım. Umarım, artık bol bol iyilik yapabilirim. İşe bu Şin hanım, bu dükkan eskiden onundu. Dün hemen geldi, çocukları için pirinç istedi. İşte yine tenceresi elinde, geliyor.

(İçeri Şin girer. Kadunlar karşılıklı eğilerek birbirlerini selamlarlar.)

İyi günler Şin hanım !

BAYAN ŞİN —İyi günler Şen Te hanım ! Yeni yuvanızdan memnun musunuz ?

ŞEN TE — Memnunum. Çocuklarınız geceyi iyi geçirdi mi ?

BAYAN ŞİN —Hiç sorma. Elin evi. Ev demeye de bin şahit ister ya ! Küçüğü öksürüp durdu.

ŞEN TE — Vah vah, çok kötü.

BAYAN ŞİN —Sen kötüyü nereden bileceksin. Senin tuzun kuru. Ama yakında bu küçük dükkanda senin de gözün açılır. Burası fakir mahallesi.

ŞEN TE — Öğlenleri çimento fabrikasındaki işçiler gelir demiştiniz ?

BAYAN ŞİN —Hepsi o kadar işte. Civardakiler on paralık alışveriş yapmazlar.

ŞEN TE — Ama dükkanı devrederken bana bunları söylememiştiniz.

BAYAN ŞİN — Şimdi beni suçlamaya kalkma. Hem dükkanı elimden alıp çocuklarımı orta yerde bırakırsın, dükkanımı küçük bulursun, hem de mahalleliye dil uzatırsın. Yoo, bu kadar› da fazla. (Ağlar)

ŞEN TE — *(Telaşla)* Pirincinizi getireyim.

BAYAN ŞİN —Biraz da para isteyecektim.

ŞEN TE — *(Tencereye pirinç koyarken*) Veremem. Daha bir şey satmadım ki.

BAYAN ŞİN —Ama çok ihtiyacım var. Ben neyle yaşayacağım? Her şeyimi elimden aldın, şimdi de gırtlağımı sıkmak istiyorsun. Çocuklarımı kapının önüne bıraktım mı görürsün gününü sen, boğaz kesen karı !

(Tenceresini Şen Te'nin elinden kaparcasına alır.)

ŞEN TE — Bu kadar öfkeli olmayın canım ! Pirinçleri dökeceksiniz !

(*İçeri bir karı- koca ile üstü-başı dökülen bir adam girer.)*

KADIN — Ah benim sevgili Şen Te'm, durumun çok iyiymiş ha ! İş kadını olmuşsun! Bir düşünsene, bizim halimiz harap. Dükkanı elden çıkarmak zorunda kaldık. Acaba, dedik, Şen Te bizi bir geceliğine konuk edemez mi? Yeğenimi tanıyorsun, değil mi? O da bizimle geldi; bizden hiç ayrılmaz, sağ olsun.

YEĞEN — *(Çevresine göz gezdirir)* Güzel dükkan.

BAYAN ŞİN —Bunlar da kim ?

ŞEN TE — Köyden geldiğimde ilk oların evinde kiracı olmuştum.

(Seyircilere)

Param azdı, bitince beni sokağa attılar.

Şimdi de, "Hayır," diyeceğimden korkuyorlardır.

Zavallı, yoksul kişiler.

Yardıma ihtiyaçları var.

Nasıl "hayır" diyebilir ki insan ?

(Gelenlere güler yüzle)

Hoş geldiniz. Elbette benimle kalırsınız. Dükkanın arkasında ufacık bir odam var.

ERKEK —Bize yeter. Üzülme sen. *(Şen Te çay getirmeye giderken*) Sana engel olmamak için, biz, şuracıkta, arkada kıvrılıp yatarız. Bizim dükkandan heveslenmiş olmalısın. Sana yardımımız dokunur diye düşündük. Buraya gelmemizin asıl nedeni de bu.

BAYAN ŞİN —*(Müstehzi)* Bir de müşteri gelse !

KADIN — Bu taş bize mi ?

ERKEK — Şşşş ! İşte bir müşteri !

(Üstü başı dökülen biri içeri girer.)

İŞSİZ — Bağışlayın. İşsizim.

(Şin güler.)

ŞEN TE — Nasıl yardım edebilirim ?

İŞSİZ — Duyduğuma göre dükkanı yarın açacakmışsınız. Eşyaları yerleştirirken bazı şeyler kırılabilir, atılabilir, diye düşündüm. Sigaranız var mı ?

KADIN — Sigara dileneni de ilk görüyorum. Ekmek olsa neyse !

İŞSİZ — Ekmek pahalı. Sigaradan bir kaç nefes çektim mi kendime gelirim. Zaten halim duman.

ŞEN TE — (Birkaç sigara verir) Kendinize gelmeniz önemli. Siftahı sizinle yapıyorum, siz bana uğur getireceksiniz.

(İşsiz, hemen bir sigara yakar, bir nefes çeker, öksürerek dükkandan çıkar.)

KADIN — Bu yaptığın doğru muydu Şen Te ?

BAYAN ŞİN —Böyle giderse dayanamazsın, üç günde sermayeyi kediye yüklersin.

ERKEK —Bahse girerim cebinde parası vardı.

ŞEN TE — Ama yok dedi.

YEĞEN — Size yalan söylemediğini nereden biliyorsunuz ?

ŞEN TE — *(Sinirli)* Peki yalan söylediğini nereden biliyoruz ?

KADIN — (*Başını sallayarak*) Bilirim, bu kız hiç 'hayır' diyemez. Sen fazla iyisin Şen Te ! Dükkanından olmak istemiyorsan hayır demeyi de öğrenmelisin.

ERKEK — Dükkan benim değil, de ! Bir akrabamın, ben onlara hesap vermek zorundayım, dersin olur biter. Bunu yapamaz mısın ?

BAYAN ŞİN — Elbet diyebilir. Ama eğer hep böyle iyi insan numarası yapmazsa.

ŞEN TE — *(Güler)* Siz daha ileri geri konuşun bakalım. Sizi kapı dışarı edip ona verdiğim pirinci geri alırsam, görürsünüz gününüzü !

KADIN — *(Dehşetle*) Pirinç de mi verdin?

ŞEN TE — (*Seyircilere)*

Bunlar kötü insanlar
Kimseye dost olamazlar
Çok görürler başkasına bir avunç pirinci,
Hep biz yiyelim derler
Ne gelir eldin böylesine, bilmem ki ?

(İçeri kısa boylu bir adam girer.)

BAYAN ŞİN — *(Adamı görünce aceleyle çıkar.)* Yarın yine uğrarım.

MARANGOZ — Hey ! Durun, Şin hanım ! Ben de sizi arıyordum !

KADIN — Bu kadın hep gelir mi böyle ? Ne hakkı var ?

ŞEN TE — Ne hakkı canım. Ama aç zavallı, bu daha önemli.

MARANGOZ — Kaçarsın tabii ! Siz mi kiraladınız burayı ? Vay vay, rafları yerleştirmişsiniz bile. Ama o raflar sizin değil, anladınız mı ! Parasını öderseniz başka ! Şu kaçan bok çuvalı rafların parasını ödemedi. Ben marangozum.

ŞEN TE — Ama ben bunlar demirbaştır diye düşündüm, raflarla birlikte devraldım burasını, parasını da ödedim ona.

MARANGOZ —Laf ! Hepsi laf bunların! Şu Şin'le aynı bokun soyusunuz. Yüz gümüş dolarımı isterim. Almazsam bana da Lin To demesinler.

ŞEN TE — Ödeyemem ki, hiç param kalmadı !

MARANGOZ —Ben de haraç mezat sattırırım burayı. Hemen ! Ya hemen ödersiniz ya da sattırırım !

ERKEK — *(Fısıldar)* Teyzeoğlunu söylesene !

ŞEN TE — Önümüzdeki aya olmaz mı ?

MARANGOZ — *(Bağırarak)* Olmaz !

ŞEN TE — Bu kadar katı olmayın Bay Lin To, her isteneni hemen yapamam ki.

(Seyircilere)

İki misli artar gücümüz biraz hoşgörümüz olsa,

Haziranda sık dişini, göreceksin

Ağaç şeftaliden yıkılacak Ağustosta.

Sabretmezsek nasıl yaşarız bir arada?

Biraz zaman verirsek birbirimize

Ulaşabiliriz en uzak hedeflere.

(Marangoza) N'olur birazcık sabredin Bay Lin To !

MARANGOZ — Peki, ailem için, benim için kim sabredecek ? (*Alıp götürecekmiş gibi boş raflardan birini oynatır.)* Parayı vermezseniz rafları götürürüm !

KADIN — Şen Te, yavrum, bu işi neden teyzeoğluna havale etmiyorsun?

(Marangoza) Faturanızı hazırlayın, Şen Te hanımın teyzeoğlu paranızı verir.

MARANGOZ — Ben öyle teyzeoğullarını çok gördüm.

YEĞEN — Aptal aptal gülme ! Onu şahsen tanıyorum.

ERKEK — Delikanlı adamdır.

MARANGOZ — Pekala, öyle olsun bakalım. (*Rafı indirir, üstüne oturur ve faturayı yazar.)*

KADIN — Dur demesek, birkaç tahta parçası için seni soyup soğana çevirecek. Haklı haksız istenen her şeyi sakın kabul etme. Sonra herkes, daha başka isteklerle gelir karşına. Yanarsın ha! Mahkemeler ne güne duruyor?

ŞEN TE — İyi ama, mahkeme karın doyurmaz ki! Onun da bir ailesi var. İşin asıl kötü yanı ona verecek param yok. Tanrılar ne diyecek kim bilir.

ERKEK — Sen bizi almakla üstüne düşeni yaptın. Bu yeter de artar bile.

(İçeri topal bir erkekle bir gebe kadın (GÖRÜMCE) girer.)

TOPAL — (*Erkekle kadına)* Demek buradasınız! Bir de akraba olacaksınız! Bizi sokak ortasında bıraktınız!

KADIN — *(Şen Te'den özür dilercesine*) Bu benim kardeşim Wung, o da karısı. (*Her ikisine)* Sinirlenmeyin. Ses çıkarmadan şu köşede oturun. Eski dostumuz Şen Te hanımı rahatsız ediyorsunuz. *(Şen Te'ye)* Her ikisini de yanımıza almak zorundayız. Görümce hanım beş aylık hamile. Ne dersin ?

ŞEN TE — Hoş geldiniz !

KADIN — Teşekkür edin. Oradan kendinize birer fincan çay alın. *(Şen Te'ye)* Nereye gideceklerini bilmiyordu zavallılar. İyi ki senin şu dükkan var !

ŞEN TE — *(Çayları getirirken gülerek seyircilere*)
Ya, iyi ki benim şu dükkan var !

(İçeri malsahibi Bayan Mi Tzu girer, elinde kira sözleşmesi vardır.)

Mİ TZU — Şen Te hanım, ben mal sahibi Mi Tzü'yum. Umarım iyi geçiniriz. İşte kira kontratı. (*Şen Te sözleşmeyi okurken, ötekilere*) Küçük de olsa, bir iş yerinin açılması güzel bir an, değil mi baylar ?

(Çevresine göz gezdirir.) Rafların bir kısmı boş, ama zamanla dolar elbet. Herhalde birkaç kefil gösterirsiniz.

ŞEN TE — Bu gerekli mi ?

Mİ TZÜ — Elbette. Kim olduğunuzu bilmiyorum ki.

ERKEK — Biz Bayan Şen Te için kefil olabilir miyiz acaba ?

Mİ TZÜ — Peki siz kimsiniz ?

ERKEK — Adım Ma Fu; tütün tüccarıyım.

Mİ TZÜ — Dükkanınız nerede ?

ERKEK — Şu anda yok. Sattım.

Mİ TZÜ — Ya ! *(Şen Te'ye)* hakkınızda bilgi alacağım başka biri yok mu ?

KADIN — (*Fısıldar)* Teyzeoğlu, teyzeoğlu !

Mİ TZÜ — Hakkınızda bilgi alacağım biri olmalı. Burası yolgeçen hanı değil iki gözüm. Kefil gösteremezseniz kontratı imzalamam.

ŞEN TE — (*Gözlerini indirerek, alçak sesle)* Bir teyzeoğlum var.

Mİ TZÜ — A, demek öyle. Hemen kendisiyle görüşmek isterim. Ne iş yapar ?

ŞEN TE — Burada değil. Başka bir kentte.

KADIN — Şung'da değil miydi ?

ŞEN TE — Evet, Şung'da. Adı… Bay Şui Ta.

ERKEK — A, şu bizim Şui Ta. Ufak tefek, zayıf.

YEĞEN — (*Marangoza)* Siz de, raflar için Bayan Şen Te'nin teyzeoğluyla konuşmuştunuz, değil mi?

MARANGOZ —*(Homurdanarak*) Faturayı onun adına yazıyorum. işte buyurun. (*Faturayı verir.)* Yarın sabah erkenden uğrarım. *(Çıkar.)*

YEĞEN — *(Mal Sahibinin duyacağı şekilde bağırarak*) Hiç dert etme, yarın paran hazır.

Mİ TZÜ — *(Şen Te'yi sert bir şekilde süzer*) Onunla bir de ben tanısam iyi olacak. İyi akşamlar*! (Çıkar)*

KADIN — (Kısa bir sessizlikten sonra) şimdi hapı yuttun işte. Emin ol, sabaha kalmaz kim olduğunu öğrenir bu kadın.

GÖRÜMCE — *(Yeğene usulca*) Burada iş yok oğlum, Başımızın çaresine bakalım.

(Bir çocuğun rehberlik ettiği bir ihtiyar girer.)

ÇOCUK — Hah, işte buradalar, Büyükbaba !

KADIN — Günaydın büyükbaba ! *(Şen Te'ye)* Zavallı ihtiyar ! Bizi çok merak etmiştir. Oğlanı nasıl buldun ? Koskoca herif oldu, baksana ! Bir de iştahlı ki, ne varsa ortalıkta silip süpürüyor, kerata !

ERKEK — *(Dışarı bakar*) Kızdan başka kimse yok

KADIN — *(Şen Te'ye)* Köyden gelen genç bir akraba. Umarım sana fazla yük olmayız. Sen bizde kalırken böyle kalabalık değildik. işte böyle, durmadan çoğaldık. işler kötüleştikçe çoğaldık; Çoğaldıkça işler kötüleşti. Ama dur, şu kapıyı sürgüleyelim. Yoksa rahatımız kaçar. *(Kapıyı*

sürgüler. Hepsi otururlar.) Önemli olan senin çalışmana engel olmamak. Yoksa, ocağımız nasıl tüter? Bak yavrum, şöyle düşündük. Gündüzleri gençler çıkıp giderler. Gebe gelinle büyükbaba, bir de ben dükkanda kalırız. Ötekiler, gündüzün en çok bir iki kez uğrasınlar, olmaz mı? Şu lambayı yaksanıza çocuklar. Hadi, rahatınıza bakın.

YEĞEN — *(Alaycı*) Teyzeoğlu gece yarısı kalkıp gelmese bari. Sayın Şui Ta ! *(Gelin güler.)*

TOPAL — *(Uzanır, bir sigara alır.*) Bir tane içersem kıyamet kopmaz a.

ERKEK — Keyfine bak.

(Kimi puro, kimi sigara alıp tüttürürler. Topal Kardeş şarap testisini dolaştrır.)

YEĞEN — Teyzeoğlu ödesin paraları !

BÜYÜKBABA —(*Ciddiyetle Şen Te'ye*) Günaydın.

(Şen Te bu gecikmiş selamdan şaşırır, elinde olmadan eğilir. Bir elinde Marangoz faturası ötekinde kira sözleşmesi vardır.)

KADIN — Hadi çocuklar, bir şarkı söylesenize. Konuksever kızımızı biraz eğlendirelim.

YEĞEN — Büyükbaba, sen başla !

(Şarkı söylemeye başlarlar.)

DUMAN ŞARKISI

BÜYÜKBABA —

Bir zamanlar, saçlarım ağarmadan

Kurnaz olursam,

Dururum sanmıştım ayaklarımın üstünde.

Oysa bugün gördüm ki, kurnazlık yetmiyor.

Aç mideyi doyurmaya.

O zaman, boşver, dedim.

Bak şu gri dumana

Gidiyor buz gibi soğuk gökyüzüne doğru.

Oraya gideceksin sen de.

ERKEK —

Baktım ki,

Hapı yutuyor çalışkanı, onurlusu,

Bari, dedim, ben sapayım eğri yola.

Oysa gördüm ki, dikiş tutturamıyor

Bu işte bizim gibiler.

O zaman, boşver, dedim.

Bak şu gri dumana

Gidiyor buz gibi soğuk gökyüzüne doğru.

Oraya gideceksin sen de.

GENÇ KIZ —

Duydum ki,

Umud edecek bir şey yokmuş yaşlılara

Zaman yapar her şeyi, zaman yıkar.

Ama biz gençler için kapılar açıkmış

Ardına kadar,

Hiçliğe açılırmış bu kapılar.

O zaman, boş ver, dedim.

Bak şu gri dumana

Gidiyor buz gibi soğuk gökyüzüne doğru.

Oraya gideceksin sen de.

YEĞEN — Şarabı nereden buldun ?

GÖRÜMCE —Bir torba tütünle takas etti.

ERKEK — N ? bir bu tütünler kalmıştı elimizde. Kalacak bir yer bulmak için bile o tütünlere el sürmemiştik, domuz herif.

TOPAL — Domuz herifmiş. Karım üşüyordu. Ne halt etseydim ? Sen de içtin şaraptan. Ver şu testiyi öyleyse !

(Birbirlerine girerler. Raflardan mallar düşmeye başlar.)

ŞEN TE — *(Çaresiz)* Durun, yapmayın, dükkana zarar vermeyin. Burası bana tanrıların armağanı ! Ne isterseniz alın, ama dükkanımı yıkmayın !

KADIN — *(Kuşkulu*) Burası düşündüğümden de küçükmüş. Keşke teyzeyle ötekilere hiç sözünü etmeseydik. Bir de onlar gelirse buraya sığamayız.

GÖRÜMCE — Şen Te de surat ediyor zaten.

(Dışarıdan sesler duyulur ve kapı vurulur)

SESLER — Açsanıza kapıyı biz geldik.

KADIN — Sen misin teyzeciğim ? Ne yapacağız şimdi ?

ŞEN TE — Benim güzel dükkanım ! Umutlarım yok oldu ! Daha açılmadan dükkanım dükkanlıktan çıktı !

(Seyircilere)

Küçük cankurtaran sandalı

Batar gider derinlere:

O kadar çok ki denize düşenler

Hırsla tutunmuşlar kenarına.

SESLER — *(Dışarıdan*) Açsanıza şu kapıyı !

Ara Oyun

Bir Köprüaltı

Wang ırmak kıyısında büzülmüş, oturmaktadır.

WANG —*(Çevresine bakınır*) Etrafta çıt yok. Tam dört gündür burada gizleniyorum. Beni burada bulamazlar. Köprüyü ikinci gün geçtiler; tepemde ayak seslerini duydum. Artık uzaklaşmışlardır. Kurtuldum.

(Sırtüstü uzanır, uyur. Müzik. Bir köşe aydınlanır ve tanrılar gözükür.)

WANG —*(Tokat yiyecekmiş gibi kolunu yüzüne siper eder*.) Hiç bir şey söylemeyin! Sizi konuk edecek kimse bulamadım. Kimse sizi evine almak istemedi. işte şimdi gerçeği öğrendiniz!

1. TANRI —Aldanıyorsun, bize birini buldun. Sen yanımızdan ayrılır ayrılmaz geldi. Gece bizi yatıya aldı. Sabaha karşı biz ayrılırken de feneriyle yolumuzu aydınlattı. Hakkın varmış, bizi evinde ağırlayan iyi bir insandı.

WANG — Demek sizi ağırlayan Şen Te'ydi ha ?

3. TANRI —Elbette.

WANG —ben de işkillendim, gelmez sandım, oradan kaçtım. Ne de olsa durumu çok kötüydü.

TANRILAR — Ey sen güçsüz insan !

İyi niyetli, ama güçsüz insan

Açlıkta iyiliğin sökmediğini düşünen,

Tehlikede yiğitliğin sökmediğine inanan,

Zavallı insan !

Ey içini kemiren güvensizlik !

Ey önyargı ! Ey aceleci şaşkınlık !

WANG — Çok utanıyorum, efendilerim !

1. TANRI —Sen, sucu, bizi memnun etmek istiyorsan, şimdi doğru başkente geri dön, iyi yürekli Şen Te'yi bul, bize ondan haber getir. Durumu düzelmiş olmalı. Küçük bir dükkan açacak kadar parası var şimdi. Yufka yüreğinin sesine kulak verebilecek demektir. Onun iyiliği için çalış. İyiliğin beklenmediği yerde kimse uzun süre iyi kalamaz. Bize gelince, biz yine yola koyulup başka ülkelerde de Sezuan'daki iyi insanımız gibi iyi insanlar aramaya gidiyoruz. Böylece, dünya yüzünde artık iyi insanların kalmadığı söylentisine de son vermiş olacağız.

(Birden kaybolurlar.)

2.

Tütün dükkanı

Her yanda uyuyan insanlar. Lamba hâlâ yanmaktad›r. Kapı vurulur.

KADIN — *(Uyku sersemi kalkar)* Şen Te ! Kapı vuruluyor. Nerede bu kız ?

YEĞEN — Kahvaltı almaya gitmiştir. Ne de olsa teyzeoğlu ödeyecek.

(Kadın gülerek kapıya doğru gider, açar. içeri genç bir adam, ardından da marangoz girer.)

ŞUİ TA — Ben teyzeoğlum.

KADIN — *(Çok şaşırmıştır.)* Kim dediniz ?

ŞUİ TA — Adım ŞUİ Ta.

KONUKLAR — *(Birbirlerini dürterek)* Teyzeoğlu mu ? — Ama bu sadece şakaydı. — Onun teyzeoğlu yok ki. — Bırak şimdi, herif gelmiş ben oyum diyor işte. — Çattık be, kör karanlıkta, inanılır gibi değil !

YEĞEN — Madem ki bizi konuk eden Şen Te'nin teyzeoğlusunuz, söyleyin, bize hemen kahvaltı getirsinler.

ŞUİ TA — *(Lambayı söndürür.)* Müşteriler neredeyse gelir, giyinir misiniz lütfen ! Giyinin de dükkanımı açayım.

ERKEK —A, burası sizin mi ? Bu dükkan dostumuz Şen Te'nin değil mi?

(ŞUİ Ta değil anlamına başını sallar.)

Ne ? Vay canına !

GÖRÜMCE —Bizi aldattı öyleyse ! Nereye sıvıştı o ?

ŞUİ TA — Biraz işi çıktı. Ben geldiğime göre, yardımda bulunamayacağını size iletmemi söyledi.

KADIN —*(Fena halde bozulmuştur.)* Biz de onu iyi bir insan sanmıştık !

YEĞEN —Ona inanmayın ! Arayın kızı !

ERKEK — Evet, arayalım. *(İş bölümü yapar.)* Sen, sen, sen, bir de sen köşe bucağı arayın. Biz Büyükbaba ile burada kalır, kaleyi korururuz. Oğlan da bu arada yiyecek bir şeyler araklasın. *(Oğlana)* Köşedeki pasta fırınını görüyor musun ? Kimseye görünmeden içeri dal ve bulduğunu gömleğinin içine doldur.

GÖRÜMCE —O küçük un kurabiyelerinden de getir !

ERKEK — Gözünü dört aç, sakın yakalanayım deme, ha. Aynasızları başımıza sarma !(*Oğlan başını sallar, gider. Oradakiler giyinmeye başlar.)*

ŞUİ TA — Bu kurabiye hırsızlığının sizi barındıran bu dükkana zararı olmaz mı dersiniz ?

YE/EN — Kulak asmayın ona, Şen Te'yi şimdi buluruz. Gelsin de, şuna ağzının payını versin.*(Yeğen, Kardeş, Görümce ve Genç Kız çıkar.)*

GÖRÜMCE —*(Çıkarken)* Kahvaltıyı silip süpürmeyin, bize de birşeyler kalsın.

ŞUİ TA —*(Sakin)* Onu bulamayacaklar. Şen Te konukseverliğini sonsuza dek sürdüremediğine üzülüyor. Fazla kalabalıksınız. Burası bir dükkan, Şen Te hanım da bu dükkandan geçinecek.

ERKEK — Bizim Şen Te'miz ölürdü de bunları söylemeye dili varmazdı.

ŞUİ TA — Haklı olabilirsiniz. *(Marangoza)* Bahtsızlık şurada: Bu kentte yoksulluk öylesine almış yürümüş ki, tek kişi başa çıkamaz bütün bunlarla.(*ŞUİ Ta, dükkanı düzenleyip toparlar.)*

MARANGOZ — Görüyorum ki, küçük hanımın işlerini düzene sokmaya çalışıyorsunuz. Benim de raflar için ufak bir alacağım var kendisinden. Tanıklarım da var. Yüz gümüş dolar.

ŞUİ TA —*(Cebinden faturayı çıkarır. Nazik.)* Ne dersiniz, yüz gümüş dolar biraz fazla değil mi ?

MARANGOZ — Hayır değil. Beş para bile inmem. Çoluk çocuğum var benim.

ŞUİ TA — *(Sert)* Kaç çocuğunuz var ?

MARANGOZ — Dört.

ŞUİ TA — Öyleyse yirmi gümüş dolar veririm.

(Erkek güler.)

MARANGOZ — Aklınızı mı kaçırdınız siz? Raflar ceviz kaplama.

ŞUİ TA — Alın götürün öyleyse.

MARANGOZ — Ne demek bu ?

ŞUİ TA — Çok pahalı. Onun için, şu ceviz kaplama raflarınızı geri götürün.

KADIN — Aldın mı ağzının payını ! *(Kıkırdar)*

MARANGOZ — *(şaşırmış)* Ben, Bayan Şen Te'nin gelmesini istiyorum. Anlaşılan o sizden çok daha iyi.

ŞUİ TA — İyi, ama battı.

MARANGOZ — *(Rafın birini hışımla indirir ve kapıya götürür.)* iyi öyleyse, siz de tütünlerinizi yere serersiniz !

ŞUİ TA — *(Erkeğe)* Yardım edin şuna !

ERKEK — *(Raflardan birini alır, sırıtarak kapıya götürür.)* Hadi bakalım, raflar dışarı !

MARANGOZ — Köpek herif! Ailem açlıktan ölsün mü?

ŞUİ TA — Tütünlerimi yere sermemek için size bir kez daha yirmi gümüş dolar öneriyorum.

MARANGOZ — Yüz!

(Şui Ta kayıtsızdır, pencereden dışarıyı seyretmektedir. Erkek Marangozla birlikte rafları dışarı taşır.)

MARANGOZ —Dikkat et, kapıya çarpma, kırarsın sonra, sersem herif ! *(Çaresiz)* Ismarlama yapıldı ! Bunlar yanlızca buraya uyar. Kereste ona göre biçildi !

ŞUİ TA — İyi ya işte, ben de onun için yirmi gümüş dolar veriyorum.

(Kadın gülmekten kırılır.)

MARANGOZ — *(Birden kendini yorgun hisseder.)* Dayanamayacağım artık. Raflar sizde kalsın, ne verecekseniz verin, bitsin bu iş.

ŞUİ TA — Yirmi gümüş dolar.

(Tezgahın üzerine iki büyük gümüş para koyar. Marangoz alır.)

ERKEK — *(Rafları geri taşırken)* Kesilmiş tahtalara yeter de artar bile !

MARANGOZ — Ancak, sarhoş olmaya yeter *!(Çıkar.)*

ERKEK — Hah şöyle, bundan da kurtulduk !

KADIN — *(Gülmeden gelen gözyaşlarını siler.)* "Ceviz kaplama" – "Alın götürün öyleyse" - "Yüz gümüş dolar. Dört çocuğum var" – "Öyleyse yirmi veririm" –-"Bunlar kesilmiş" – "iyi ya işte ! Yirmi gümüş dolar". Bu herifler bundan anlar işte.

ŞUİ TA — Evet. *(Ciddi)* Hadi, siz de çıkın gidin.

ERKEK — Biz mi ?

ŞUİ TA — Evet siz. Hırsız köpekler, asalaklar. Pılınızı pırtınızı toplayın, hemen, yoksa karışmam.

ERKEK — En iyisi hiç karşılık vermemek. Aç karnına bağırmak iyi değildir. Oğlan da nerede kaldı ?

ŞUİ TA — Ya, nerede kaldı acaba ? Size daha önce de söyledim, çalıntı malla sokmam onu dükkana diye. *(Birden avazı çıktığı kadar bağırmaya*

başlar.) Gidin diyorum size, hemen gidin buradan ! *(Ötekiler yerlerinden kımıldamazlar. Şui Ta tekrar sakin)* Demek öyle ?

(Kapının önüne çıkar, selam verir. Kapıda bir polis belirir.)

Yanılmıyorsam, bizim mahallenin düzenini siz sağlıyorsunuz, değil mi ?

POLiS —Evet, Sayın… ?

ŞUİ TA —Şui Ta.*(Karşılıklı gülümserler.)* Hava bugün çok güzel !

POLiS —Evet, ama bunaltıcı.

ŞUİ TA —Evet, bunaltıcı.

ERKEK —*(Karısına usulca)* Oğlan dönünceye kadar gevezelik ederse, yandık.

(Gizliden Şui Ta'ya işmar etmeye çalışır.)

KADIN — *(Kocasına)* Telaşlanma ! Oğlan, kapıda polisi görürse gelmez bu yana.

ŞUİ TA — Buyrun, içeri girmez misiniz ? Bakın burası ne kadar serin. Teyzekızımla bu dükkanı açtık. Resmi makamlarla iyi ilişkiler içinde olmaya büyük değer verdiğimizi söylemeliyim.

POLiS —*(İçeri girer)* Çok naziksiniz. Sayın Şui Ta. Evet, burası gerçekten serinmiş.

ERKEK — *(Karısına fısıldar.)* Mahsus içeri aldı. Oğlan kapıda görmesin diye.

ŞUİ TA — Konuklar ! Teyzekızımın uzaktan akrabaları. Yola çıkıyorlar. *(Karşılıklı eğilirler.)* Biz de vedalaşmak üzereydik.

ERKEK — *(Kısık)* Gidelim bari.

ŞUİ TA — Geceyi burada geçirdiğiniz için teşekkür ettiğinizi, ama onun dönüşünü bekleyemediğinizi söylerim ona.

(Sokaktan sesler duyulur: "Yakalayın ! Hırsız var !")

POLiS —Ne oluyor ? *(Kapıda oğlan belirir. Gömleğinin altından çörek ve kurabiyeler dökülür. Kadın çıkması için işaret eder. Oğlan kaçmaya yeltenirken)* Dur bakalım. *(Yakalar.)* Nereden aldın bunları.

O⁄LAN — Karşıdan.

POLiS —Yani çaldın !

KADIN — Bizim bir şeyden haberimiz yok. Bak hele, ne haltlar karıştırmış. Seni utanmaz seni !

POLiS —Siz bu işe ne dersiniz Bay Şui Ta ? *(Şui Ta susar.)* Anlaşıldı. Hadi bakalım, hepiniz yürüyün karakola.

ŞUİ TA — Benim yerimde böyle bir şey olmasına çok, ama çok üzüldüm.

KADIN — Oğlan giderken o da buradaydı ama.

ŞUİ TA — Eğer bu hırsızlığı örtbas etmek isteseydim sizi hiç içeri davet etmezdim, değil mi efendim ?

POLiS —Elbette. Ama bu insanları karakola götürmek de benim görevim. *(Şui Ta eğilerek selam verir.)* Hadi düşün önüme !

(Hepsini dışarı çıkarır.)

BÜYÜKBABA — *(Saygıyla, kapıdan)* iyi günler.

(Şui Ta dışında hepsi çıkar. Şui Ta ortalığı toplamayı sürdürür. Mal Sahibi girer.)

Mi TZÜ — Anlaşılan şu teyzeoğlu sizsiniz ! Polis dükkanımdan bir sürü insan götürüyor; bu ne demek oluyor ? Şen Te hanım, ne hakla burayı yolgeçen hanına çeviriyor ? Daha düne kadar bulduğu yerde yatan, fırıncıdan ekmek dilenen birine burayı vermeden önce, düşünmeliydim. Kabahat bende ! Gördüğünüz gibi, ben her şeyin farkındayım !

ŞUİ TA —Anlıyorum. Onun hakkında size çok kötü şeyler anlattıkları belli oluyor. Yoksulluğunu kusur sayıp suçlamışlar ! Onun yoksul olduğu zaten herkesçe biliniyordu. En kötüsü de yufka yürekliliği onu sefalete sürükledi !

Mi TZÜ — Hadi canım, o sadece bayağı…

ŞUİ TA — Yoksul bir kızcağızdı. Çekinmeyin, çıkarın şu baklayı ağzınızdan.

Mi TZÜ — Rica ederim, şu duygu sömürüsüne boş verin ! Ben onun kazancından değil, sürdüğü hayat tarzından söz etmek istedim. Bu

dükkanı devraldığına bakılırsa kazancı da hiç fena değilmiş hani. Mutlaka yolmuştur birkaç enayiyi. Yoksa bu dükkan nasıl kiralanırdı? Beyim, burası namuslu bir yer. Buraya kira ödeyenler böyle bir kişiyle aynı çatı altında kalmak istemezler. *(Duraklar.)* Ben katı yürekli biri değilim. Ama önlemimi de almalıyım.

ŞUİ TA — *(Soğuk)* Bayan Mi Tzü, benim işim gücüm var. Söyleyin: Bu "namuslu" yer bize kaça patlayacak ?

Mi TZÜ —Doğrusu çok soğukkanlısınız !

ŞUİ TA — *(Sözleşmeyi çekmeceden çıkarır)* Bu kira çok fazla. Kontrattan anladığıma göre her ay da peşin istiyorsunuz.

Mi TZÜ — *(Hemen)* Ama Şen Te gibiler için değil !

ŞUİ TA — Anlamadım ?

Mi TZÜ — Şen Te gibiler için altı aylık peşin; yani ikiyüz gümüş dolar.

ŞUİ TA — İki yüz gümüş dolar ha! Bu insafsızlık! Nereden bulayım bu parayı? Buralarda pek öyle alış veriş olacağını sanmam Tek umudum çimento fabrikasının işçileri; çok sigara içerlermiş. Ama onların da kazançları azmış.

Mi TZÜ — Bunu önceden düşünecektiniz.

ŞUİ TA — Bu kadar katı yürekli olmayın Mi Tzü hanım! Doğru, teyzemin kızı bağışlanması güç bir kusur işledi, yoksullara yatacak yerini verdi.

Ama bunu telafi edebilir, ben onu doğru yola sokarım. Hem, çamurdan gelen yoksulluğun ne demek olduğunu iyi bilir, onun için de daha iyi kiracı olur. Öyleleri kirasını tam zamanında ödemek için her şeyini vermeye hazırdır. Tek geldikleri yere dönmesinler diye isteklerinizi yerine getirmede bir fare kadar ürkek, bir sinek kadar sessizdir. Böyle bir kiracı ağırlığınca altın eder. Mi Tzü hanım!

Mi TZÜ — Ya iki yüz gümüş dolar peşin verir, ya da geldiği sokaklara geri döner. *(içeri Polis girer.)*

POLiS —Sizi rahatsız etmiyorum ya, Sayın ŞUİ Ta.

Mi TZÜ — Bakıyorum da, polis bu dükkanla fazla ilgileniyor.

POLiS —Sakın yanlış anlamayın Sayın Mi Tzü. Sayın Şui Ta bize bir hizmette bulundu. Ben de kendisine karakol adına teşekküre geldim.

Mi TZÜ — Üstüme vazife değil zaten. Umarım yaptığım öneriyi kuzininize aktarırsınız, Şui Ta bey. Kiracılarımla iyi geçinmek en büyük dileğimdir. iyi günler, beyler !

(Çıkar.)

ŞUİ TA — Güle güle Mi Tzü hanım.

POLiS —Sayın Mi Tzü ile başınız dertte mi ?

ŞUİ TA — Şen Te'yi gözü tutmadığı icin altı aylık kirayı peşin istiyor.

POLiS —Sizde de bu para yok, değil mi ? *(ŞUİ Ta susar.)* Aman efendim, sizin gibi birine kim kredi vermez ?

ŞUİ TA — Belki bana. Ya şen Te gibi birine kim kredi verir ki ?

POLiS —Siz burada kalmayacak mısınız ?

ŞUİ TA — Hayır. Bir daha da geleceğimi sanmıyorum. Yolum Sezuan'a düşmüşken biraz yardımcı olayım dedim. Yine tek başına kalacak. Altından nasıl kalkacak bilemiyorum.

POLiS —Kiranızı vermekte güçlük çekmenize üzüldüm Sayın Şui Ta. Açık söylemek gerekirse, siz gelmeden önce bu dükkana kuşkuyla bakıyorduk. Ama sizi tanıdıktan sonra içimiz rahatladı. Biz karşımızdakinin kim olduğunu bir bakışta anlarız.

ŞUİ TA — *(Acı)* Bayım, kuzinim bu dükkanı hale yola sokmayı çok istiyor. Çünkü dükkanın "tanrıların armağanı" olduğunu düşünüyor. Ben de yasalar elverdiği sürece bütün haklarımı kullanmak isterim. Oysa yasalar öylesine kurnazca hazırlanmış ki, daha çok altta kalanları eziyor! *(Kısa bir duraklamadan sonra) İ*çer misiniz ?

POLiS —*(Cebine iki sigara koyar)* Bizler sizin gibileri kaybetmek istemeyiz Sayın Şui Ta. Ancak mal sahibine de hak vermeliyiz. Kendimizi kandırmayalım: Sayın Şen Te kendini erkeklere satarak geçiniyordu. Diyeceksiniz ki, ne yapsaydı ? Ne yiyip içseydi ? Ama bu bir şey değiştirmez. Saygı duyulacak bir iş değildi yaptığı. Neden mi ? Bir

kere, aşk satılamaz. Satılırsa o satılık aşk olur. ikincisi bu iş, parayı verenle değil, sevgiyle yapıldığında saygı duyulacak bir şey olur. Üçüncüsü, bu iş bir avuç pirince olmaz, aşkla olur. Söyleyin, araba devrildikten sonra yol göstermek neye yarar? Şimdi ne yapmalı ? Önemli olan bu! Demek altı aylık kirayı peşin vermesi gerekiyor. Sayın Şui Ta, açık söylemek gerekirse, ben de bilmiyorum. *(Düşünür.)* Sayın Şui Ta, buldum ! Ona bir koca bulun !

(İçeri ufak tefek bir kadın girer.)

HALICININ KARISI —Kocam için ucuz ama iyi bir puro istiyorum. Yarın evliliğimizin kırkıncı yılı, kendi aramızda kutlayacağız da.

ŞUİ TA — *(Nazik)* Kırk yıl bir yastıkta, yine de kutlanabiliyor ha ?

HALICININ KARISI —Karınca kararınca bir şeyler yapacağız işte. Tam karşıdaki halıcı dükkanı bizim.

ŞUİ Ta—*(Kadının önüne birkaç puro kutusu koyar.)*

POLiS —Bay Şui Ta, bizim sermayeye ihtiyacımız var. Bence evlenmesi şart.

ŞUİ TA — *(Kadından özür dileyerek)* Memur beyi özel dertlerime ortak edip yol göstermesini istemiştim de…

POLiS —Madem altı aylık peşin veremiyoruz, biz de bir para babasıyla evlendiririz.

ŞUİ TA —Bu o kadar kolay değil.

POLiS —Niye olmasın ? Onun da küçük, ama gelişmekte olan bir dükkanı var. *(kadına)* Siz ne dersiniz ?

HALICININ KARISI —*(şaşırmış)* Bilmem…

POLiS —Gazeteye bir ilan…

HALICININ KARISI —*(Çekingen)* Eğer küçükhanım da razıysa…

POLiS —Ne diye razı olmayacakmış ? Şimdi yazar veririm. Binbir güçlükle savaşan küçük esnafa karşı kalpsiz olduğumuzu sanmayın. Siz bize yardımcı oldunuz, biz de sizin için bu evlenme ilanını hazırlayacağız ! Ha, ha, ha !

(Çabucak not defterini çıkarır, kurşun kalemin ucunu ıslatır ve yazmaya başlar)

ŞUİ TA — *(Alçak sesle)* Hiç fena fikir değil.

POLiS —"Parası olan… namuslu… dul da olabilir… bir bey, geleceği parlak bir tütün dükkanı olan bir bayanla evlenmek ister mi ?" Dur, şunu da ekle-yelim: "Arkadaşlarım güzel ve sempatik olduğumu söylerler." Nasıl oldu ?

ŞUİ TA — Bilmem. Abartılı olmadı mı biraz ?

HALICININ KARISI —*(Dostça)* Hiç de abartılı değil. Ben onu gördüm.

(Polis defterden yaprağı koparıp Şui Ta'ya verir.)

ŞUİ TA — Okkanın altına gitmemek için şansa ne çok ihtiyacı var insanın. Ne kurnazlıklara ! Ne dostluklara ! *(Polise)* Çok soğukkanlı davranmama rağmen az kalsın pes edecektim. Oysa siz çıkıp geldiniz ve bana yardım ettiniz. Şimdi gerçekten bir çıkar yol olduğunu görüyorum.

3.

Akşamüzeri parkta

Giysisi yırtık pırtık bir adam, parkın üzerinden yükseklerden geçen bir uçağı gözleriyle izler. Sonra cebinden bir ip çıkarır ve bir şeyler arıyormuş gibi çevresine bakınır. Büyük bir söğüt ağacına doğru yürürken yoluna iki fahişe çıkar. Biri YAŞLIdır ötekisi de –ŞEN Te'nin dükkanındaki- sekiz kişilik ailenin en küçüğü olan Genç Kızdır.

GENÇ KIZ — İyi akşamlar delikanlı. Benime gelir misin, aşkım ?

SUN — Olabilir hanımlar. Eğer karnımı doyurursanız ?

YAŞLI OROSPU — Sen kafayı üşüttün galiba. *(Genç Kıza)* Yürü gidelim. Boşuna vakit kaybetmeyelim. Bu o işsiz pilot işte.

GENÇ KIZ —Parkta kimse kalmamıştır artık, yağmur da bastırmak üzere.

YAŞLI OROSPU — Hiç belli olmaz.

(Uzaklaşırlar. Sun çevresine bakınarak cebinden ipi çıkarıp söğüdün dalına atar. Sesler üzerine durur. İki kadın hızlı adımlarla geri dönerler, onu görmeden geçerler.)

GENÇ KIZ —Sağanak gelecek.

(ŞEN Te salınarak yoldan gelmektedir.)

YAŞLI OROSPU — Bak, canavar karı geliyor ! Seni de sizinkileri de sokağa atmıştı.

GENÇ KIZ —Onun suçu yok. Ne yaptıysa teyzeoğlu yaptı. ŞEN Te bizi yanına almıştı. Hatta kurabiyelerin parasını bile vermeye kalkıştı. Yok hayır, ona hiç kızmıyorum.

YAŞLI OROSPU — Ben kızıyorum ama ! *(Yüksek sesle)* Ah, bakın şu bizim kibar hanımefendi de burada! Dükkanı var, ama bu yetmiyor, rızkımızı elimizden almaya gelmiş.

ŞEN TE — Bilip bilmeden konuşma ! Ben sahildeki çayhaneye gidiyorum.

GENÇ KIZ — Üç çocuklu dul bir adamla evleneceğin doğru mu ?

ŞEN TE — Evet, onunla buluşmaya gidiyorum.

SUN — *(Sabrı tükenmiştir.)* Çekin arabanızı buradan yosmalar ! Bir kere olsun kafa dinleyemeyecek miyiz be ?

YAŞLI OROSPU — Kapa çeneni.

(Çıkarlar.)

SUN — *(Arkalarından)* Leş kargaları ! *(Seyircilere)* Çalılıklara gizlenmiş, yağmur çamur demeden usanmadan av bekliyorlar.

ŞEN TE —*(Öfkeyle)* Ne söylenip duruyorsunuz arkalarından ? *(İpi görür)* A aa !

SUN — Neye öyle şaşırdın ?

ŞEN TE —O ip de neyin nesi ?

SUN — Git kardeşim, git işine! Param yok. Hiçbir şeyim yok. Olsa bile seni değil, içecek su alırdım kendime.

(Yağmur başlar)

ŞEN TE — O ip ne olacak ? Sakın yapmayın !

SUN — Sana ne bundan ? Hadi al voltanı.

ŞEN TE — Yağmur yağıyor.

SUN — Bu ağacın altına sığınmaya kalkışma !

ŞEN TE —*(Olduğu yerde, yağmurun altında hareketsiz durur.)* Kalkışmam.

SUN — Bak kızım, git buradan, sana bir yararı yok. Benimle iş yapamazsın. Bir kere çirkinsin. Bacakların çarpık.

ŞEN TE —Bu doğru değil.

SUN — Dur, gösterme, istemem! Yağmur yağdığına göre gir şu ağacın altına, lanet olası !

(ŞEN Te ağır ağır ağacın altına girer, oturur.)

ŞEN TE — Neden böyle bir şey yapmak istiyorsun ?

SUN — Bilmek ister misin ? Bari anlatayım da kurtulayım senden. *(Susar)* Pilot nedir bilir misin ?

ŞEN TE —Bilirim. Çayhanede birkaç tane görmüştüm.

SUN — Anlaşıldı, bilmiyorsun. Senin gördüklerin var ya, onlar deri ceketli züppeler. Ne motordan çakarlar ne de uçağın dilinden anlarlar. Oysa ben sapına kadar pilotum işte. Ama yine de sersemlerin şahıyım. Pilotlukla ilgili bütün kitapları okudum Pekin'deki okulda. Bir sayfayı atlamışım meğer. O atladığım sayfada ne yazıyormuş biliyor musun ? "Artık pilota ihtiyaç kalmamıştır". Yaa işte böyle. Ben de uçaksız bir pilot oldum. Postasız posta pilotu. Hoş, bunu sen nereden anlayacaksın ki ?

ŞEN TE — Yoo, galiba anlıyorum.

SUN — Hayır anlayamazsın dedim, öyleyse anlayamazsın !

ŞEN TE — *(Yarı güler yarı ağlar durumda)* Çocukken, bahçemize kanadı kırılmış bir şahin düşmüştü. Bize dostluk ederdi. Hiçbir eğlencemizden geri kalmazdı. Hep zıplayarak arkamızdan seyirtirdi.

Keyfi bir ilkbaharda, bir de sonbaharda kaçardı. Göçmen kuşların geçişini görürdü çünkü…Ve ben onu çok iyi anlardım.

SUN — Ağlama !

ŞEN TE — Olur.(*Elinin tersiyle yaşlarını siler. Sun ağaca yaslanmıştır. Yüzünü ona çevirmeden eliyle kızın yüzüne uzanır*.)

SUN — Doğu dürüst yaşlarını bile silemiyorsun. *(Mendiliyle kızın yüzünü siler.)* Burada kalıp kendimi asmama engel olduğuna göre bari ağzını aç da iki laf et.

ŞEN TE — Ne söyleyeceğimi bilmiyorum.

SUN — Neden peki bana engel oldun ?

ŞEN TE — Çok korktum. İnan, akşam garipliği dokundu sana, onun için de ölmek istedin.

(Seyirciye)

Hüzün verici akşamlar olmamalı

Yurdumuzda

Irmaklar üstündeki yüksek köprüler

Geceyle sabah arasındaki saatler

Ve koskoca bir kış dönemi,

Ölümün tuzaklarıdır hepsi.

Çünkü sefaletin manzarası

Bardağı taşıran damladır.

Ve insanlar kurtulmak için

Yok ederler hayatlarını.

SUN — Kendinden söz et biraz.

ŞEN TE — Küçük bir dükkanım var.

SUN — *(Alaycı)* Orospu değilsin, hem de küçük bir dükkanın var, ha !

ŞEN TE — *(Katı)* Evet ya, var. Ama önceleri öyleydim.

SUN — Sakın bana, dükkanın tanrıların armağanı olduğunu söyleme !

ŞEN TE — Tanrıların armağanı.

SUN — Demek güzel bir yaz akşamı karşına çıkıverdiler ve al sana para, dediler, öyle mi ?

ŞEN TE — *(Gülümser)* Yaz sabahı.

SUN — Sohbetine de doyum olmuyor doğrusu.*(Sessizlik)* Önce birden zengin oldun, şimdi de biriyle evleniyorsun ha? Sahildeki çayhanede seni bekliyormuş.

(ŞEN Te yanıtlamaz.)

Aşk hakkında ne biliyorsun ?

ŞEN TE — Her şeyi.

SUN — Hiç sanmıyorum. *(Yüzüne bakmadan eliyle kızın yüzünü okşar)* Peki bu hoşuna gidiyor mu ?

ŞEN TE — Evet.

SUN — Çok azla yetiniyorsun. Vay be, ne şehir ama !

ŞEN TE — Hiç arkadaşınız yok mu sizin ?

SUN — İt sürüsü kadar. Ama işsiz olduğumu ne duymak isterler, ne de bundan hoşlanırlar. Peki, ya senin?

ŞEN TE — *(Duraksayarak)* Bir teyzeoğlum var.

SUN — Kendini ondan koru.

ŞEN TE — Zaten bir kez geldi. Bir daha dönmemek üzere gitti. Neden bu kadar karamsar konuşuyorsun ? Bir atasözü vardır: "Umut garibin ekmeğidir."

SUN — Devam et ! Konuş ! Yalnızca ses de olsa, yine de bir insan sesi.

ŞEN TE — *(Acele)* Küçükken, sırtımda ağır bir yükle yere yuvarlanınca yaşlı bir adamcağız kaldırmıştı beni yerden. Üstelik para da vermişti. Yoksullar daha cömert oluyor. Ne bileyim, belki de insanlar güç gösterisini seviyorlar; ya da bunu iyilikten çok gösteriş olsun diye yapıyorlar. Bence kötülük sakarlıktan başka bir şey değil. Bir insan şarkı söylüyorsa, tezgah başındaysa ya da ne bileyim, pirinç ekiyorsa, bu iyiliktir işte. Siz de iyisiniz.

SUN — Seni duyan da iyilik kolay sanır.

ŞEN TE —Evet… Ay… Bir yağmur damlacığı düştü yüzüme.

SUN — Nereye ?

ŞEN TE —Tam iki gözümün arasına.

SUN — Hangisine daha yakın ?

ŞEN TE — Sol gözüme.

SUN — Güzel. *(Az sonra uykulu bir sesle)* Demek erkeklerle defteri kapadın ha ?

ŞEN TE —*(Gülümser)* Ama bacaklarım çarpık değil.

SUN — Belki değildir.

ŞEN TE —Elbette değil.

SUN — *(Bitkin, ağaca yaslanır)* İki gündür ağzıma bir lokma girmedi. Bir günden beri de su içmedim. Çok bitkinim, canım çekse de sevişemem seninle.

ŞEN TE — Oysa ne güzel olur yağmur altında.

(Sucu Wang gelir ve şarkı söyler)

SUCUNUN YAĞMUR ALTINDAKİ ŞARKISI

Suyum var satılacak

Ve ben kalmışım yağmur altında

Çok uzaklara gittim oysa

Bir parçacık su bulmaya.

Ve ben: hadi sucu diye bağırsam da,

Nafile, satın almıyor kimsecikler.

Ölene dek için suyu kana kana

Parasını verin de, zıkkımlanın

Su alın, köpekler, su alın !

Bir tıkayabilsem şu deliği !

Düşümde gördüm bu yakında:

Yağmur yağmamış yedi yıldır.

Satmışım suyumu damla damla !

Nasıl da bağrışıyorlardı “Su, su,” diye !

Kovamı yakalayanları

şöyle bir süzüyordum önce

Gözüm tutuyor mu diye.

Susuzluktan kıvranıyordu itler !

(Gülerek)

Zıkkımlanın bakalım şimdi bitkicikler,

Sırtüstü yatıp haz içinde emin

Kocaman memesinden bulutun

Para vermeden, bedavadan

Ve ben: hadi sucu, diye bağırsam da

Nafile, satın almıyor kimsecikler.

Ölene dek için suyu kana kana

Parasını verin de, zıkkımlanın

Su alın, köpekler, su alın !

(Yağmur dinmiştir. Şen Te Wang'ı görür ve ona koşar.)

ŞEN TE — Aa, Wang, döndün demek ! Eşyaların bende duruyor.

WANG — Onları sakladığın için sağol ! Nasılsın bakalım, Şen Te ?

ŞEN TE — İyiyim. Çok akıllı, çok yiğit biriyle tanıştım. Senden bir maşrapa su satın almak istiyorum.

WANG — Başını arkaya atıp ağzını açarsan istediğin kadar su içebilirsin. Bak, şu ağaçtan hala su damlıyor.

ŞEN TE — Ama ben senin suyundan istiyorum, Wang.

Uzaklardan taşıdığın

Seni yoran suyundan

Ve yağmur yağdığı için

Satamadığın suyundan.

Oradaki genç için ihtiyacım var suyuna.

O bir pilot.

Bir pilot daha yiğittir öteki insanlardan.

Bulutlarla elele,

Uçar göklerde, göğüs gerer fırtınalara

Ve sevgi dolu mektuplar getirir

Uzaktaki dostlardan.

(Parasını vererek bir maşrapa su alır ve onu koşarak Sun'a götürür.)

ŞEN TE — (*Gülerek Wang'a*) Uyuyakalmış zavallıcık. Umutsuzluk, yağmur ve ben yorduk onu kuşkusuz.

Araoyun

Wang'ın kanalizasyon borusundaki yeri

Wang uyumaktadır. Müzik. Kanal borusu saydam duruma gelir.

Wang'ın düşünde tanrılar görünürler.

WANG — *(Canlı)* Şen Te'yi gördüm, kutsal efendilerim ! Hiç değişmemiş.

1. TANRI —Sevindik bu habere.

WANG — Aşık olmuş ! Onu gösterdi bana. Durumu gerçekten iyi.

1. TANRI —Sevindirici haberler veriyorsun Wang. Umarız, iyilik etme çabası daha da artar.

WANG — Mutlaka, artar. Elinden geldiğince herkese yardım etmeye çalışıyor.

1. TANRI —Ne gibi yardımlar ? Anlat bize, sevgili Wang !

WANG — Herkesle iyi geçiniyor.

1. TANRI —*(Merakla)* Eee, sonra ?

WANG — Parası olmayan herkese bedava tütün veriyor.

1. TANRI —Fena değil ! Başka ?

WANG — Sekiz kişilik bir aileye yer verdi dükkanında.

1. TANRI —*(2. Tanrıya nisbet verircesine)* Hem de sekiz kişilik ha ? *(Wang'a)* Daha anlatacakların vardır herhalde ?

WANG —Evet var. Yağmur yağdığı halde benden parayla bir maşrapa su aldı.

1. TANRI —Elbette, bu küçük iyilikleri yabana atmamalı.

WANG —Küçük müçük… Herşey paraya bakıyor. O küçücük dükkandan da fazla kazanmıyor hani.

1. TANRI —Elbette, elbette ! Ama akıllı bir bahçıvan da avuç içi kadar bir toprakta mucizeler yaratabilir.

WANG —O da yaratıyor ! Her sabah yoksullara pirinç bile dağıtıyor. İnanın kazancının yarısı buna gidiyor.

1. TANRI —*(Biraz düş kırıklığı ile)* Ben bir şey demedim ki! Başlangıç için hiç de fena değil…

WANG —Unutmayın, efendilerim, zaman hiç de iyi değil ! Bir gün dükkan konusunda başı darda kalınca teyzeoğlunu yardıma çağırdı.

Hiç bir yer yok rüzgarın erişemediği

Kara kıştan kaçan

Darmadağın olmuş kuşlar

Üşüştüler o yere

Aç tilki dişledi incecik duvarı

Tek bacaklı kurt devirdi yem çanağını.

Özetle, tek başına çıkamadı işin içinden kızcağız. Ama onun iyi bir insan olduğundan kimsenin kuşkusu yok. Herkes ona "Varoşların Meleği" diyor. Marangoz Lin To ne derse desin Şen Te durmadan iyilik yapıyor.

1. TANRI —Bu da ne demek ? Marangoz Lin To kötü mü konuşuyor Şen Te için ?

WANG —Dükkandaki rafların parasını tamamen ödememiş güya.

2. TANRI —Ne diyorsun ? Marangoza para ödenmemiş ha ? Hem de Şen Te ! Nasıl yapar bunu?

WANG — Parası çıkışmamıştır mutlaka.

2. TANRI —Farketmez. Borç borçtur, ödenmesi gerekir. Haksızlığa göz yumarmış görünmesi bile hata. Önce tanrı kelamını yerine getirmeli, sonra da ruhunu temizlemeli.

WANG —Ama efendim, bunda Şen Te'nin hiç kusuru yok. Teyzeoğlu yaptı bunu.

2. TANRI —Öyleyse teyzeoğlu bir daha adım atmamalı o dükkana.

WANG — *Yenik)* Anlıyorum efendilerim. Ama Şen Te'yi savunmak için bir şey daha açıklamak isterim: Teyzeoğlui dürüst bir iş adamı. Polis bile saygı duyuyor ona.

1. TANRI —Neyse. Kendisini tanımadan yanlış bir yargıya varmayalım. Açık konuşmak gerekirse ben ticaretten hiç anlamam. Araştırmak gerekli, anlamalı ne demek iş adamı. Peki ya ticaret? Çok mu gerekli işten anlamak! Şimdi herkes bir iş peşinde! Çok mu gerekli? Dürüst ve erdemli bir yaşamla ticaretin ne ilgisi var ?

2. TANRI —*(Sinsi)* Böyle bir şey olmamalı bir daha.

(Gitmeye hazırlanır. Öteklier de dönerler.)

3. TANRI —*(Sona kalmıştır. Mahçup*) Hoşgör bizi, sert konuştuk biraz. Çok yorgunuz ve hiç uyumadık. Geceyi geçirecek bir yer bulmak zor. Zenginler yoksulların evini salık veriyorlar, yoksullarınsa odaları yok.

TANRILAR — *(Uzaklaşırken, sinirli söylenirler)* Yazık. En iyiniz bile güçsüz. Elle tutulur bir iyilik göremedik. Az… Az… Bu kadarı yetmez. Her şeyi gönülden yapıyor, ama yeterli değil. Hiç olmazsa…(*Sesleri duyulmaz olur.)*

WANG — (Arkalarından seslenir) Efendilerim, bağışlayın ! Efendilerim, dün bir bugün iki… Başlangıç için fazla bir şey beklemeyin !

4.

ŞEN Te'nin dükkanının önündeki alan

Bir berber dükkanı. Sabahtır. Bir halı mağazası ve Şn Te'nin tütün dükkanı. ŞEN Te'nin kapısı önünde sekiz kişilik aileden Büyükbaba, Görümce, İşsiz Adam ve Şin beklemektedirler.

GÖRÜMCE — Dün gece eve gelmemiş !

ŞİN — Olacak şey değil ! Hele şükür, şu kızgın teyzeoğlu gitti de rahatladık. Torbanın altında kalanlardan biraz pirinç alalım diye geldik, ama hanımefendi dışarlarda, kimbilir nerelerde sürtüp duruyordur !

(Berber dükkanından sesler duyulur. Wang paldır küldür dışarı fırlar ardından da şişko Berber. Berber Şu Fu'nun elinde kızgın saç maşası vardır.)

BERBER —Benim müşterilerimi kokmuş suyunla rahatsız etmek ne demekmiş sana gösteririm. Maşrapanı al, bas git buradan !

(Wang maşrapayı almak için uzandığında Berber elindeki kızgın maşa ile Wang'ın eline vurur. Wang acıdan bağırır.)

Al bakalım, bu sana ders olsun !(Dükkana geri döner.)

İşSİZ — *(Maşrapayı yerden kaldırıp Wang'a verir.)* Polise şikayet etsene.

WANG — Çok acıyor elim…

İŞSİZ — Kırılan dökülen var mı ?

WANG — Elimi oynatamıyorum.

İŞSİZ — Otur şuraya, üstüne biraz su dök !(Wang oturur.)

ŞİN — Neyse ki suya para vermiyorsun.

GÖRÜMCE —Sabah sekiz, adamın elini saracak bir bez bile bulamıyorsun.Niye, çünkü hanımefendi gönül eğlendirmeye gitti! Rezalet !

ŞİN — *(Karamsar)* Unuttu bizi! *(Yolun başında ŞEN Te görünür. Elinde bir tencere pirinç vardır.)*

ŞEN TE — *(Seyircilere)* şehri bu kadar erken hiç görmemiştim. Eskiden bu saatlerde kirli yorganı başıma kadar çeker uyanmaktan korkardım. Oysa bu sabah gazeteci çocuklarla, asfaltı süpüren çöpçülerle, köyden taze sebze getiren satıcılarla aynı saatte işbaşı yapıyorum. Ta Sun'un mahallesinden buraya kadar yürüdüm. Aşıklar bulutlarda yürürmüş, ama asıl güzel olan insanın havada değil, yerde, asfaltta yürümesi. Aşık değilseniz, çok şey kaçırıyorsunuz demektir. *(Bekleyenlere)* Günaydın ! İşte pirinciniz ! *(Pirinci dağıtır, sonra Wang'ı görür)* Günaydın, Wang. Bugün içim içime sığmıyor. *(Susar, sonra)* Güzel görünmek istiyorum. *(Koşarak halıcı dükkanına girer)*

BERBER —*(Dükkandan dışarı çıkar, seyircilere)* Komşum ŞEN Te ne kadar güzel bu sabah. Bugüne kadar hiç fark etmemişim. Galiba, bir anda vuruluverdim ona. İnanılmayacak kadar çekici bir kız. *(Wang'a)* Çek git buradan, rezil!

(Dükkana girer.)

(ŞEN Te ile halıcı çift kapı önünde görünürler. ŞEN Te'nin omuzunda bir şal vardır, halıcı ayna tutmaktadır.)

HALICININ KARISI — Çok güzel bir şal, aynı zamanda ucuz. Alt tarafında küçük bir deliği var diye çok da ucuza veriyoruz.

ŞEN TE — *(Kadının kolundaki şala bakarak)* şu yeşil şal da güzel.

HALCININ KARISI — *(Gülümser)* Ne yazık ki bu defolu değil.

ŞEN TE — Evet, yazık. Dükkanımdan fazla bir şey kazanamıyorum. Gelirim az, giderim çok.

HALICININ KARISI — Eliniz çok açık da ondan. Biraz hesaplı gidin. Başlangıçta bir avuç pirincin bile önemi vardır. Değil mi ?

ŞEN TE — *(Defolu şalı denerken)* Evet doğru, ama bugün kuş gibi uçuyorum. Bu renk bana gitti mi ?

HALICININ KARISI — Bir erkeğe sormalısınız bunu.

ŞEN TE — *(Halıcıya döner)* Yakıştı mı ?

HALICI — Bunu bir başkasına—

ŞEN TE — *(Nazik)* Hayır, size soruyorum.

HALICI — *(Nazik)* Çok yakıştı. Yalnız mat tarafı dışa gelecek.

(ŞEN Te şaLın parasını verir.)

HALICININ KARISI —Beğenmezse, gelin değiştirelim. *(Kızı kenara çeker)* Paralı mı bari ?

ŞEN TE — *(Gülümser)* Hayır, değil.

HALICININ KARISI — Eee, altı aylık kirayı ödeyebilecek misiniz bari ?

ŞEN TE — Altı aylık kira mı ! Onu hepten unuttum !

HALICININ KARISI — Tahmin ettim. Pazartesi aybaşı. Biliyor musunuz, kocam ve ben sizi tanıdıktan sonra gazeteye verilen evlenme ilanına pek kulak asmadık. Gerektiğinde size kucak açmaya karar verdik. Biraz birikmiş paramız var; sana ikiyüz gümüş dolar verebiliriz, yavrum. İsteseniz karşılığında tütünlerinizi gösterebilirsiniz. Aramızda elbet senet sepet gerekmez, kızım.

ŞEN TE — Benim gibi delifişeğe borç mu vereceksiniz ?

HALICININ KARISI Açık konuşmak gerekirse ciddi bir insan olan teyzeoğlunuza belki de vermezdik. Ama size gönül rahatlığıyla borç verebiliriz.

HALICI — *(Yanlarına gelir)* Anlaştık mı ?

ŞEN TE — Ah keşke tanrılar eşinizin bana söylediklerini duysalardı Bay Deng. Onlar mutlu ve iyi insanlar arıyorlar. Siz de benim aşk yüzünden zora düştüğümü görüp bana yardım ettiğiniz için mutlu ve iyi insanlarsınız.

(Çift birbirine bakıp gülümserler.)

HALICI — İşte para !

(Bir zarf uzatır. Şen Te alır ve eğilir. Yaşlılar da eğilirler, halı dükkanına girerler.)

ŞEN TE —*(Wang'a yönelir, zarfı havada sallar)* Bak altı aylık kira burada! Mucize, değil mi ? Ya yeni şalıma ne buyrulur ?

WANG —Parkta gördüğüm delikanlı için mi ?

(ŞEN Te başını sallar.)

ŞİN — Nerelerde sürttüğünü sayıp dökeceğine şu adamcağızın eline baksan daha iyi olmaz mı !

ŞEN TE —*(Dehşetle)* Ne oldu eline ?

ŞİN — Berber kızgın maşayla eline vurdu. Hem de gözümüzün önünde.

ŞEN TE —*(Kendi dikkatsizliğine içerlemiştir)* Nasıl da farkına varmadım! Hemen doktora gitmelisin. Yoksa elin sakat kalır. Ne talihsizlik. Haydi çabuk kalk ! Hemen Doktora !

İŞSİZ — Doktora değil, mahkemeye gitmeli! Berber zengin, heriften para koparabilir.

WANG — Bilmem ki, olur mu dersin ?

ŞİN — Kırıldıysa, elbette. Ama kırıldı mı bakalım ?

WANG —Kırıldı sanırım. Baksana şişti bile. Vereceği para hayatımın sonuna kadar yeter mi?

ŞİN — Her şeyden önce bir tanığa ihtiyacın var.

WANG —Ama hepiniz gördünüz ! Hepiniz tanıklık edebilirsiniz.

(Çevresine göz gezdirir. İŞSİZ, Büyükbaba ve Görümce duvarın dibine çökmüş, tıkınmaktadırlar. Wang'la ilgilenmezler.)

ŞEN TE —*(Şin'e)* En azından siz gördünüz !

ŞİN — Ben başımı polisle derde sokmak istemem.

ŞEN TE —*(Görümceye)* Ya siz !

GÖRÜMCE —Ben mi ? Ben hiç bir şey görmedim !

ŞEN TE — *(Büyükbabaya)* Eminim siz gördüklerinizi söylersiniz.

GÖRÜMCE —Onun tanıklığı beş para etmez, bunağın teki o.

ŞEN TE —*(İşsize)* Düşünün, berberin vereceği ömür boyu bir tazminat.

İŞSİZ — İki kez içeri tıktılar beni, faydamdan çok zararım dokunur.

ŞEN TE —*(şaşırmıştır.)* Kimse çıkıp da gördüğünü söylemeyecek, öyle mi? Güpegündüz herkesin önünde adamın elini kırıyorlar ve siz gördüğünüz halde susacaksınız demek *?(Öfkeli)*

Ey mutsuzlar !
Kardeşinizi boğazlıyorlar, siz göz yumuyorsunuz.
Çığlıkları duyuluyor ama siz susuyorsunuz.
Aranızda dolaşıp kurbanını seçiyor zorbanın teki
Sessiz kalırsak bize dokunmaz diyorsunuz.
Bok yiyorsunuz !
Ne tuhaf yer burası, sizler nasıl insanlarsınız !
Haksızlık varsa bir yerde eğer, ayaklanmalı insanlar.
Ayaklanma olmuyorsa, baksın o şehir yerin dibine,
Yansın bitsin, kül olsun karanlıklar basmadan !

Görenler madem tanıklık etmeyecekler, Wang, o zaman senin tanığın ben olurum. Gördüm derim.

ŞİN — Buna yalancı tanıklık denir.

WANG —Bunu kabul edeceğimden pek emin değilim. Ama yine de belli olmaz. *(Eline bakar, endişelidir.)* Ne dersiniz, yeterince şiş mi? Bana biraz indi gibi geliyor.

İŞSİZ — *(Onu yatıştırır)* Yok canım, hala şiş.

WANG — Sahi mi? Evet, evet, hatta daha bile şişti. Belki de bileğim kırılmıştır ! En iyisi hemen mahkemeye gideyim ben.

(Elini bir çocuk gibi taşıyarak, gözü hep elinin üstünde, koşarak çıkar. Şin de berber dükkanına koşar.)

GÖRÜMCE —Dünyayı biz değiştiremeyiz.

ŞEN TE — *(Cesareti kırılmıştır)* Hakaret etmek istemedim sizlere. Sadece telaşlandım. Yo hayır, hakaret etmek istedim. Defolun çabuk, gözüm görmesin sizi !

(İşsiz, Görümce ve Büyükbaba homurdanarak ve bir yandan da tıkınarak çıkarlar.)

ŞEN TE — *(Seyircilere)*Karşılık bile vermiyorlar

Nereye koyarsan orada kalıyorlar.

Kovunca da gidiyorlar hememcecik,

Onları hiç bir şey coşturmuyor.

Yemek kokusu canlandırıyor ancak.

(Yaşlı bir kadın telaşla gelir. Bu, Sun'un annesi Bayan Yang'dır.)

BN. YANG —*(Soluk soluğa)* Siz Şen Te hanım mısınız ? Oğlum herşeyi anlattı. Ben Sun'un annesi Yang'ım. Düşünebiliyor musunuz kızım, oğlum pilotluk yapmak için iş aramaya başladı yeniden. Bu sabah da uçak postasıyla bir mektup geldi. Pekin'deki hangar müdüründen.

ŞEN TE —Ne diyorsunuz Yang hanım ! Demek yeniden uçacak ha !

YANG —Ama o iş için çok para istiyorlar. Tamı tamına beş yüz gümüş dolar !

ŞEN TE —Amma da çokmuş, ama para için üzülmeyin.

YANG —Ah bir şeyler yapabilsen, kızım ! Yetenekli bir gence bir fırsat vermiş olacaksın.

ŞEN TE —İki yüz dolarım var. Borç aldım. Bu parayı alın. Depodaki tütünleri satar öderim borcumu. *(Parayı verir)*

BN. YANG —Ah Şen Te hanım, hızır gibi yetiştiniz. Onu 'ölü pilot' diye ad taktılar; ölü pilot nasıl uçamazsa onu da uçamaz sandılar.

ŞEN TE —Ama daha üç yüz dolar gerekiyor. *(Alçak sesle)* Biri var, belki yardım eder bize. Aslında ora başvurmamam gerekiyor. Ama son kez yine ona başvurmalıyım. Pilot dediğin uçmalı. *(Uzaklardan bir uçak sesi duyulur)*

YANG — Düşündüğünüz kişi o parayı bir verebilse! Duyuyor musunuz, sabah uçağı postayı Pekin'e götürüyor.

ŞEN TE — *(Coşkuyla)* El sallayın, Bayan Yang ! Pilot mutlaka bizi görür. *(Şalını havada sallar)*

YANG — *(El sallar)* Pilotu tanıyor musunuz ?

ŞEN TE — Hayır. Ama uçması gereken başka birini tanıyorum. Umutsuz biri bulutlara yükselecek, Bayan Yang. İçimizden biri bu yoksulluğun içinden sıyrılmalı, kurtarmalı kendini, yükselmeli.

(Seyircilere)

Yang Sun, sevgilim, el ele bulutlarla !
Fırtınalara göğüs gererek uçar göklerde.
Yaban ellerdeki dostlara
Getirir müjdeli haberler.

Araoyun

Perde önünde

(Şen Te, elinde Şui Ta'nın maskesi ve kostümüyle perde önüne çıkar ve şarkı söyler.)

TANRILARIN VE İYİLERİN GÜÇSÜZLÜĞÜNÜ ANLATAN ŞARKI

Bizim ülkemizde,

İşe yarayanlar talihli olmak zorundadır.

Arkaları güçlüyse ancak iş yapabilirler.

İyilerin eli kolu bağlı.

Tanrıların ise gücü kalmamış.

Neden tankı topu yok tanrıların ?

Zırhlıları, bomba uçakları, mayınları,

Kötüleri yok etmek, korumak için iyileri ?

Böylesi çok daha iyi olurdu hepimiz için

(Şui Ta kıyafetini giyer, onun gibi bir kaç adım atar.)

İyiler

Uzun süre iyi kalamazlar bizim ülkemizde.

Çanak boşsa eğer açlar boğuşurlar.

Tanrıların buyruklarıysa

Merhem olmuyor yoksulluğa.

Neden gezmez tanrılar çarşı pazar,

Gülümseyerek bol bol dağıtmazlar malları,

Ekmek ve şarapla güçlenen kişilerin

Dost olmalarını neden sağlamazlar?

(Şui Ta'nın maskesini yüzüne geçirir. Onun sesiyle şarkıyı sürdürür.)

Yiyebilmek için bir öğle yemeği

Katı yürekli olmak gerekiyor zenginler gibi.

Ezip geçmeden on iki kişiyi

Yardım edilemiyor bir yoksula bile.

Neden seslenmiyor tanrılar yüce katlara

İyilere iyi bir dünya borçluyuz diye?

Neden iyilerin yanında değiller tankla topla ?

Versinler ateş emrini !

Göz yummasınlar göz yummaya !

5.

Tütün Dükkanı

(Şui Ta tezgah›n arkasında oturmuş, gazete okumaktadır. Ortalığı toplamakta olan Şin ile ilgilenmez.)

ŞİN — İnanın bana, mahallede bir dedikodu yayılmaya görsün, böyle küçük bir dükkanı göz açıp kapayıncaya kadar mahveder. Tam zamanında geldiniz. Şen Te ile Yang Sun'u arasındaki şu karanlık ilişkiyi aydınlatsanız iyi olur. Aklınızdan çıkarmayın, komşu Bay şu Fu'nun tam on iki evi ama sadece bir tek yaşlı karısı var. Daha dün, Bayan Şen Te'yi çok beğendiğini bana hissettirdi. Kızımızın gelirini de soruşturmuş. Bana sorarsanız, bu da niyetinin ciddi olduğunu gösteriyor.

(Yanıt almayınca elindeki kova ile dışarı çıkar.)

SUN'UN SESİ — Şen Te hanımın dükkanı burası mı ?

ŞİN'İN SESİ — Evet, burası. Ama içeride kuzeni var.

(Şui Ta, Şen Te'nin küçük adımlarıyla aynaya koşar. Saçlarını düzeltmek için aynaya bakınca Şui Ta olduğunu fark eder. Gülümseyerek döner, Yang Sun girer. Şin de meraktan arkasından girer. Ama durmaz, arka bölmeye girer.)

SUN — Adım Yang Sun.*(Şui Ta eğilerek selam verir.)* Şen Te burada mı ?

ŞUİ TA —Hayır, burada değil.

SUN — Neyse, herhalde durumdan haberdarsınız. *(Dükkanı gözden geçirir)* Bayağı da dükkanmış ! Yüksekten atıyor sanmıştım. *(Fütursuzca*

paketlere bakar ve porselen tütün çanaklarının kapaklarını açar.) Tamam, aklım yattı bu işe — demek yeniden uçabileceğim! *(Bir sigara alır. Şui Ta ateş uzatır)* Ne dersiniz, bu dükkan kalan üç yüz doları çıkartır mı ?

ŞUİ TA —Sorabilir miyim, niyetiniz hemen satmak mı ?

SUN — Şöyle hazırda üç yüz dolarınız var mı ? *(Şui Ta hayır anlamında başını sallar.)* İki yüz doları hemen çıkarıp vermesi doğrusu pek namusluca bir iş oldu. Ama üç yüz daha bulamazsak bu iş yatar.

ŞUİ TA — Para için söz vermekte biraz acele etmiş anlaşılan. Dükkandan olabilir. Ne demişler: "Acele işe şeytan karışır."

SUN — Bu para bana hemen lazım. Hem sonra kız vermek konusunda hiç de öyle kararsız değil. Anlarsınız ya, hiç mi hiç nazlanmadı.

ŞUİ TA — Yaa ?

SUN - Yaa!

ŞUİ TA — şu beş yüz dolar ne için gerekiyor, öğrenebilir miyim ?

SUN — Ağzımı aradığınızı biliyorum, ama söyleyeyim: Pekin'deki hangar müdürü okuldan arkadaşım; ona beş yüz dolar toka edersem, işi bana verecek.

ŞUİ TA — Bu para çok değil mi ?

SUN — Değil. Çünkü arkadaşım, kalabalık bir ailesi olan ve işine son derece bağlı bir pilotun falsosunu yakalayacak, kolay mı ? Dalgayı çaktınız, değil mi ? Bu aramızda kalsın; Şen Te'nin bundan haberi olmamalı.

ŞUİ TA —*(Başını sallar). (Sun'u dikkatle süzer.)* Çok büyük sorumluluk bu. Bay Yang Sun, teyzekızımın dükkanını dostlarını terk etmesini, kaderini sizin ellerinize bırakmasını istiyorsunuz. Umarım, Şen Te ile evlenmek niyetindesiniz.

SUN — Evet, hazırım buna.

ŞUİ TA —Öyleyse, birkaç gümüş dolar için burayı elden çıkarmaya değer mi ? Oysa elinizdeki iki yüz dolarla bu dükkanın altı aylık kirası verilmiş olacaktı. Bu dükkanda çalışmak hiç çekici gelmiyor mu size ?

SUN — Çekici mi ? Ben, pilot Yang Sun, hiç işim yok da tezgahın arkasında oturacağım, ha ! "Bayım sert sigara mı arzu ederdiniz yoksa hafif mi ?" Bu benim yapacağım iş değil!

ŞUİ TA —Yang Sun, Şen Te, sizin için büyük anlam taşıyan işinize kavuşabilmeniz konusunda size yardımcı olmamı istedi. Kendimi şen Te'nin yerine koyarsam, onun gönlünün sesini dinlemiş olmasına itiraz edebileceğim bir nokta göremiyorum. Aşkın mutluluğunu tadmak istemekte çok haklı. Buradaki her şeyi paraya çevirmeye hazırım. Hah işte, dükkanın sahibi Mi Tzü hanım da geliyor. şu satma işini ona danışayım.

Mİ TZÜ —*(İçeri girer)* Günaydın, Şui Ta bey. Kira için mi görüşecektiniz. Öbür gün aybaşı da!

ŞUİ TA — Beklenmedik şeyler oldu Mi Tzü hanım. Teyzemin kızı bu dükkanda kalmayacak. Evlenmeyi düşünüyor. İşte müstakbel damat. *(Yang Sun'u tanıştırır.)* Yang Sun, Şen Te'yi Pekin'e götürecek, artık orada yaşayacaklar. Tütünler için makul bir fiyat verilirse onları satacağım.

Mİ TZÜ — Ne kadar istiyorsunuz? Peşin üçy üz.

ŞUİ TA — Atılır. Hayır, beş yüz !

Mİ TZÜ — *(Sun'a)* Belki size yardımcı olabilirim. Kaça almıştınız tütünleri ?

ŞUİ TA — Kuzinim bin dolara almıştı hepsini. Çok azı satıldı.

Mİ TZÜ — Bin dolar, ha! Kazık atmışlar ona. Size bir şey söyleyeyim mi? Eğer öbür gün dükkandan çıkarsanız size üç yüz gümüş dolar verebilirim.

SUN — Oldu. Kabul et, hadi !

ŞUİ TA —Bu çok az !

SUN — Yeterli !

ŞUİ TA —Hiç olmazsa beş yüz verin.

SUN — Ne diye ? Üç yüz yeter!

ŞUİ TA —İzninizle.(Sun'u kenara çeker) Dün aldığınız iki yüz dolar dükkandaki tütünler karşılığında iki ihtiyardan borç alındı.

SUN — *(Duraksar)* Senet yaptınız mı ?

ŞUİ TA — Hayır.

SUN — *(Kısa bir duraklamadan sonra Mi Tzü'ye)* Üç yüz yeter.

Mİ TZÜ — Bir şey daha, dükkanın borcu olup olmadığını bilmek istiyorum.

SUN — Cevap versenize.

ŞUİ TA — Borç yok.

SUN — Üç yüzü ne zaman alırız ?

Mİ TZÜ — Öbür gün. O da sevişen bir çiftin mutluluğu için. *(Çıkar.)*

SUN — *(Arkasından seslenir)* İş iştir ! Kutular, kaseler, torbalar, hepsi üçyüze. Böylece dert bitti. *(Şui Ta'ya)* Öbür güne kadar belki daha fazla veren bir alıcı çıkar. O zaman iki yüz dolar borcu da öderiz.

ŞUİ TA —Bu kadar kısa sürede, imkansız. Mi Tzü hanımın vereceği üç yüz dolar dışında beş paramız yok. Yol ve ilk günler için paranız vardır umarım.

ŞUİ TA — Anlaşıldı. Bu parayı da bulmak gerekiyor.

SUN — Üzme tatlı canını, babalık. Nasıl olsa Pekin yolunu tutarım.

ŞUİ TA — Ama iki kişi için hiç de ucuza çıkmaz.

SUN — Hangi iki kişi ? Ha, kızı burada bırakacağım. Başlarda ayak bağı olur sonra.

ŞUİ TA — Anlıyorum.

SUN — Yüzüme neden öyle bakıyorsunuz ?

ŞUİ TA — Peki teyzemin kızı neyle geçinecek ?

SUN — Siz yardım edemez misiniz ?

ŞUİ TA —Elimden geleni yaparım. *(Susar)* Bay Yang Sun, şu ikiyüz doları bana geri verin. Pekin'e iki bilet getirince gelin, alın.

SUN — Sen burnunu sokmasan iyi edersin.

ŞUİ TA —Şen Te hanımın ne düşündüğünüzü öğrenince dükkanı satmaktan vaz geçebilir.

SUN — Öğrense de vaz geçmez.

ŞUİ TA —Onun bir insan olduğunu, onun da bir aklı olduğunu unutmuş görünüyorsunuz.

SUN — *(Alayla)* Hep şaşmışımdır: bazıları kadınlara verdikleri mantıklı öğütlerin onları etkileyeceğini sanır. Siz hiç aşkın gücü, tenin şehveti diye bir şey duymadınız mı ? Onda akıl yok! Ömrü boyunca ondan yararlanmışlar. Zavallıcık ! Elimi omuzuna atıp, "gel kızım" desem, anasını bile tanımaz, etekleri zil çalarak gelir o.

ŞUİ TA —*(Zorlukla)* Bay Yang Sun !

SUN — Bay… adınız neyse o olsun !

ŞUİ TA —Teyzekızım size bağlandı, çünkü —

SUN — Bağlandı, çünkü ellerim onun memelerini okşamasını bildi. Ağzının payını aldın herhalde ! *(Bir puro alır, birkaç tane cebine koyar, sonunda puroları kutusuyla alır ve koltuğunun altına sıkıştırır.)* Düğüne geldiğinde elin boş olmasın. Üç yüzü getir, ya da ona ver o getirsin. *(Çıkar)*

ŞİN — *(Başını bölmeden uzatarak)* Hiç gözüm tutmadı ! Zaten tüm mahalle delikanlının kızı avucunun içine aldığını biliyor.

ŞUİ TA — *(Bas bas bağırır)* Dükkan gitti ! Sevmiyor da ! Mahvoldum. Bittim ben! *(Kafese konulmuş bir hayvan gibi dolaşmaya başlar; durmadan "dükkan gitti" "gitti dükkan" diye söylenir. Sonra birden Şin'in karşsında durur.)* Şin, siz sokakta yetiştiniz, ben de öyle. Biz akılsız mıyız ? Hayır. Gerektiğinde katı davranmayı bilmez miyiz ? Biliriz. Zaman çok kötü. Bu kentin cehennemden farkı yok. Yine de çabalayıp duruyoruz. Sonra içimizden biri talihsizliğe uğruyor: aşık oluyor. Bu onun mahvolması için yetiyor. Küçük bir zaaf yerle bir ediyor insanı. Bütün bu zaaflardan nasıl sıyrılabilir insan? Aşk mı, bedeli çok ağır ! Ne biçim bir dünya bu?

Okşamalar dönüşüyor boğuşmaya.

Aşkın iç çekişleri korku çığlıklarına.

Niçin tepemizde uçuşuyor leş kargaları?

Biri sevgilisiyle buluşmaya gidiyor orada !

ŞİN — Ben gidip berberi çağırayım. Namuslu bir adam. Bence Şen Te için en uygunu o.

(Cevap alamayınca koşarak çıkar.Berber, Şu Fu, gelinceye kadar Şui Ta bir aşağı bir yukarı dolaşır. Önde Şu Fu, arkada Şin girerler. Berberin bir işaretiyle Şin çekilir.)

ŞUİ TA — *(Kapıda karşılar.)* Hoş geldiniz, efendim. Teyzekızımla ilgilendiğinizi söylediler. İzninizle, çekingen olmam gereken bu konuda, nezaket kurallarını bir yana bırakıp açık konuşmak istiyorum sizinle. Kızımız şu anda büyük tehlike içinde.

BERBER —Ya !

ŞUİ TA — Teyzekızım bir kaç saat öncesine kadar buranın sahibiydi, oysa şimdi bir dilenciden farkı kalmadı. Şu Fu bey, bu dükkan bitti.

BERBER —Şui Ta bey, Şen Te hanımın iyilik büyüsü dükkanından değil, onun ta yüreğinden doğuyor. Mahallede onun için boşuna "varoşların meleği" denmiyor !

ŞUİ TA —Bu iyiliği ona bir günde iki yüz dolara patladı ! Buna son vermenin bir yolunu bulmalıyız.

BERER — İzin verin, ben de fikrimi söyleyeyim. Buna son vermenin yolu yine iyilik olmalıdır. Bayan Şen Te iyilik yapmak için yaratılmış. Her sabah, genç bayanın dört kişinin karnını doyurmasını hayranlıkla

seyrediyorum! Neden dört yüz kişinin karnını doyurmasın? İşittiğime göre birkaç evsizi nerede barındırabilirim diye kafa patlatıp duruyormuş. Hayvan pazarının arkasındaki evlerim bomboş duruyor. Dilediği gibi kullanabilir bu evleri… Şui Ta bey, son günlerde durmadan üzerinde durduğum bu düşüncelerimle Şen Te hanım da ilgilenir mi acaba. Ne dersiniz?

ŞUİ TA — Şu Fu bey, bu yüksek duygularınızdan ötürü size hayranlık duyacaktır.

(Wang, Polis ile girer.Şşu Fu hemen arkasını döner ve rafları gözden geçirmeye başlar.)

WANG — Şen Te hanım burada mı ?

ŞUİ TA —Yok.

WANG —Adım Wang, sucuyum. Siz Şui Ta bey olmalısınız.

ŞUİ TA —Evet, doğru. Günaydın, Wang.

WANG —Ben Şen Te'nin arkadaşıyım.

ŞUİ TA —Biliyorum. Siz onun en eski arkadaşlarından birisiniz.

WANG —*(Polis'e)* Gördünüz mü ? *(Şui Ta'ya)* Elim için gelmiştim.

POLİS —Eli kırılmış.

ŞUİ TA —*(Acele)* Anlıyorum, kolunuzu askıya almak için bir şey istiyorsunuz.*(şalı alıp sargı yapar. Wang'a atar.)*

WANG — Ama bu onun yeni şalı.

ŞUİ TA — Artık ihtiyacı yok.

WANG — Daha yeni almıştı. Birinin hoşuna gitsin diye.

ŞUİ TA — Artık gereği kalmadığını söyledi, kullanmayacak.

WANG — *(şalla kolunu askıya alırken)* Benim tek tanığım o.

POLİS —Berber Şu Fu Wang'ın eline kızgın saç maşasıyla vururken kuzininiz oradaymış, görmüş

ŞUİ TA —Benim bildiğim sadece, o sırada Şen Te'nin orada olmadığıdır.

WANG —Kendisi gelip anlatsın, o zaman her şey aydınlanır. Nerede o ?

ŞUİ TA —*(Ciddi)* Bay Wang, Şen Te'nin arkadaşı olduğunuzu söylüyorsunuz. Onun başı zaten dertte. Bir de siz bu olay için ondan yalancı tanıklık yapmasını istemezsiniz, değil mi?

WANG — *(şaşkın)* Ama mahkemeye gitmemi söyleyen oydu.

ŞUİ TA — Elini yargıç mı iyi edecekti ?

POLİS —Değil elbette, berberden para koparmaya yarayacaktı.

(Şu Fu döner.)

ŞUİ TA — Bay Wang, dostlarımın kavgalarına karışmamak ilkelerimin başında gelir.

(Şui Ta, Şu Fu'ya eğilerek selam verir, Şu Fu da aynı şekilde onu selamlar.)

WANG — *(Kolundaki şalı çözer, masanın üstüne bırakır, üzgündür.)* Anlıyorum.

POLİS —Yanlış kapı çalmışsın dostum. Dua et de Bay Şu Fu sana iftira davası açmasın. Kodesi boylarsın yoksa. Hadi şimdi, bas git buradan*!(İkisi de çıkar)*

ŞUİ TA — Olanlar için özür dilerim.

BERBER —Sucuyu bağışladım. *(Israrlı)* şu "birinin hoşuna gitme" işi *(şalı gösterir)* tamamen bitti mi?

ŞUİ TA —Tamamen bitti. Ancak yaraların kapanması için zaman gerekli. Yarası henüz taze.

BERBER —Kısa bir tatile çıksa ?

ŞUİ TA — Bir iki haftalığına. Ama gitmeden önce güvendiği biriyle dertleşmek isteyecektir.

BERBER —Küçük, şık bir restoranda bir akşam yemeğinde, mesela.

ŞUİ TA — Tabii. Birkaç dakika sizi yalnız bırakacağım. *(Bölmeye girer.)*

ŞİN — *(İçeri kafasını uzatır.)* Artık kutlayabilir miyiz ?

BERBER —Evet, kutlayabiliriz. Şin hanım, bugün hemen Şen Te hanımın konuklarına haber ulaştır, benim hayvan pazarının oradaki kulübelerimde kalabileceklerini söyle.

(Şin sırıtarak baş sallar.)

BERBER —*(Ayağa kalkarak, seyircilere)* Nasıl buldunuz bu davranışımı Sayın Bayanlar, Baylar ? Daha fazlası yapılabilir mi? Bundan daha alçak gönüllü olabilir mi insan? Bundan daha duyarlı ? Kim var benim kadar ileriyi gören? Küçük bir akşam yemeği ! Ama beylik, alışıldık şeyler gelmesin aklınıza! Hiçbir şey olmayacak orada. Tuzluğu uzatırken bile eli elime değmeyecek! Sadece konuşacağız, o kadar. Ruhlarımız sofradaki çiçeklerin, özellikle de beyaz kasımpatlarının üzerinden geçerek buluşacak. *(Bunu not eder)* Hayır, bu akşam yemeğinde asla fırsat kollamayacağım, onun umutsuzluğundan bir nebze bile yararlanmayacağım. ??sessizce güven, anlayış ve yardımda bulunulacak. Belki de bunu yalnızca bakışlarından sezinleyeceğim, işte o bakışlar her eyden daha çok şey anlatacak bana.

ŞİN — Anlaşılan her şey gönlünüzce olmuş Bay Şu Fu ?

BERBER —Evet, her şey gönlümce oldu ! Şu Yang Sun hakkında ne biliyorsun?

ŞİN — Dünyanın en pis, en tembel—

BERBER —Beş para etmezin biri yani. Öyle bir adam yok artık, Şin.

(Sun girer.)

SUN — Ne oluyor burada ?

ŞİN — Bay Şu Fu, Şui Ta beyi çağırmamı ister misiniz ? Dükkanda yabancıların bulunmasını isteyeceğini sanmıyorum.

BERBER Şui Ta bey, Şen Te hanımla ile önemli bir şey konuşuyor, ona rahatsız etmeyelim.

SUN — Ne ? Şen Te burada mı ? Nasıl oldu da içeri girerken görmedim onu! Neymiş şu önemli konuşma ?

BERBER —*(Bölmeye geçmesini önler.)* Biraz sabırlı olmalısınız, bayım. Sizin kim olduğunuzu anladım. Onun için bilginiz olsun diye açıklıyorum: Şen Te hanımla ben nişanlanmak üzereyiz.

SUN — Ne ?

ŞİN — Şaşırdınız değil mi ?

(Sun, bölmeye geçebilmek için Berber ile itişirken, Şen Te bölmeden içeri girer.)

BERBER —Özür dilerim, sevgili Şen Te. Belki siz ona açıklayabilirsiniz…

SUN — Neler oluyor burada, Şen Te ? Aklını mı kaçırdın yoksa ?

ŞEN TE — *(Çok heyecanlı)* Teyzeoğlum Şui Ta ile Bay Şu Fu anlaşmışlar. Bay Şu Fu mahalledeki yoksullara yardım edecekmiş. *(Duraksar)* Şui Ta ilişkimize de karşı zaten.

SUN — Sen kabul ediyor musun bunu ?

ŞEN TE — Evet.

(Sessizlik)

SUN — Benim kötü bir insan olduğumu söylediler, değil mi ?

(Şen Te susar.)

Belki de öyleyim, Şen Te. Evet, onun için de sana ihtiyacım var. Ben aşağılığın tekiyim. Param yok, davranışlarım kaba. *(Ona yaklaşır, alçak sesle)* şu herife dikkatle bak ! Kör müsün sen ? *(Elini şen Te'nin omuzuna koyar)* Zavallı yaratık, seni nereye sürüklüyorlar yine ? Nereye olacak, bir para evliliğine.Aramızda geçen her şeyi unuttun mu yoksa? Yağmur nasıl yağıyordu ?

ŞEN TE — Unutmadım.

SUN — Beni ölümden kurtarmıştın, su bulmuştun, yeniden uçabilmem için para bulacağına söz vermiştin. Unuttun mu bütün bunları ?

ŞEN TE — *(Titreyerek)* Ne istiyorsun benden ?

SUN — Benimle gelmeni.

ŞEN TE —Şu Fu bey, bağışlayın beni, ben Sun'la gideceğim.

SUN — Çünkü biz iki sevgiliyiz, anlaşıldı mı bayım ? *(Şen Te'yi kapıya doğru götürür)* Dükkanın anahtarını nereeye koydun *? (şen Te cebinden anahtarı çıkarıp Sun'a verir)* işiniz bitince eşiğe bırakın. Gel, Şen Te !

BERBER —Buna düpedüz zorbalık derler ! *(Bölmeye doğru seslenir)*Şui Ta bey!

SUN — Söyle şu herife, böğürmesin.

ŞEN TE —Ne olursunuz Şu Fu, çağırmayın kuzenimi. O benim gibi düşünmüyor, biliyorum. Ama haksız olduğunu hissediyorum.

(Seyirciye)

Sevdiğim insanla gitmek istiyorum.

Nereye varırsa varsın sonu.

Düşünmüyorum, iyi mi kötü mü olur bu

Beni sever mi sevmez mi bilmiyorum

Sevdiğim insanla gitmek istiyorum.

(Çıkarlar.)

Araoyun

Perde Önünde

(Şen Te gelinlik ve duvağı ile düğüne gitmek üzeredir. Seyircilere…)

ŞEN TE — Bir bilseniz, ne korkunç bir olay geçti başımdan. Sevinçle, umutla tam kapıdan çıkıyordum ki, halıcının karısı karşıma çıktı: Bana verdiği borç para için kocasının üzüntüden yataklara düştüğünü titreyerek anlattı. Bu parayı ne yapıp yapıp geri vermemin iyi olacağını söyledi. Ben de söz verdim tabii. Çok rahatladı ve ağlayarak bana mutluluk diledi. Sonra özür dileyerek Şui Ta'yı ve Sun'u hiç gözünün tutmadığını belirtti. Kadın gittikten sonra duygularıma kapılıp kendimi yine Sun'un kollarına atıvermiştim. Sesine, okşamalarına karşı koyamıyordum. Onun Şui Ta'ya söylemiş olduğu kötü sözler bile, Şen Te'nin aklını başına getirmemişti. Sun'un kollarında kendimden geçerken, tanrıların, "kendine de iyiliğin dokunmalı," dediklerini anımsadım.

"Kendinin de ezilmesine göz yumma
Mutlu et herkesi, kendini de unutma
İyi olan budur işte."

O İki iyi insanı nasıl da unutabildim! Sun bir kasırga gibi dükkanımla birlikte bütün dostlarımı da silip süpürdü. Ama o kötü değil, beni de seviyor. Ben onunla olduğum sürece kötülük etmeyecektir. İhtiyarların vergilerini ödeyebilmek için parayı geri istediklerini ona söyledim mi, anlayacaktır. Onların paralarına konup uçmaktansa bir çimento fabrikasında çalışmaya razı olacaktır, eminim. Oysa uçmak onun için tutkudan da öte bir şey. Şimdi, düğüne giderken bile, korku ve sevinç arasında bocalayıp duruyorum.

(Acele adımlarla çıkar.)

6.

Varoşlarda ucuz bir lokantanın arka odası

(Garson düğün konuklarının kadehlerine şarap koymaktadır. Şen Te'nin yanında Büyükbaba, Görümce, Yeğen, Şin ve İşsiz vardır. Ötede bir köşede rahip durur. Önde, Sun, annesi Bayan Yang ile konuşmaktadır. Sun smokin giymiştir.)

SUN — Haberlere kötü, anne. Demin bana gelip düpedüz dükkanı satamayacağını söyledi. Bir takım kişiler ona iki yüz dolar verdiği için sıkıştırmışlar, o da bu parayı geri vermek zorundaymış. Oysa kuzeni senet sepet yok demişti.

BN.YANG —Sen ne cevap verdin? Onunla evlenmezsin o zaman.

SUN — Onunla konuşmak boş. Dik kafalı bir kız. Teyzeoğluna haber yolladım.

YANG —Kapının önüne çıkıp bekleyeyim bari. Sen gelinin yanına dön!

ŞEN TE —*(Şarap dağıtılırken seyircilere)* Yanılmamışım. Beni düş kırıklığına uğratmadı. Uçmaktan vazgeçti, ama yine de neşesini kaybetmedi. Onu çok seviyorum. *(Eliyle işaret ederek Sun'u yanına çağırır.)* Sun, sen gelinle kadeh tokuşturmadın daha !

SUN — Neyin şerefine ?

ŞEN TE —Geleceğin. *(İçer)*

SUN —Bütün isteklerimizin gerçekleşmesine !

ŞEN TE —Hem de tez elden !

BN.YANG *(Rahip'e seslenir.)* Töreni sakın kısa kesmeyin. Pazarlıkta aceleniz yoktu, burada da acele istemem. Kız buna değer çünkü. *(Şen Te'ye)* Azıcık beklememiz gerekiyor sevgili kızım. Çok önemli bir konuğumuz henüz gelmedi. *(Davetlilere)* Lütfen izninizle.

(Çıkar.)

GÖRÜMCE —Şarap olduğu sürece istediğin kadar bekleriz.

(Hepsi oturur.)

İŞSİZ — Kaçıracağımız bir şey yok nasıl olsa.

SUN — *(Herkesin duyabileceği bir sesle, şaka yollu)* Nikahımız kıyılmadan önce seni küçük bir sınavdan geçireyim. Evleneceğiz diye iki ayağımızı bir pabuca soktuk. *(Davetlilere)* Nasıl bir kadınla evlendiğimi bile bilmiyorum. Söyle bakalım, üç çay yaprağından beş fincan çıkartabilir misin ?

ŞEN TE —Hayır.

SUN — Demek ki çay içemeyeceğiz. Peki rahibin okuduğu kitap büyüklüğünde bir saman döşekte uyuyabilir misin ?

ŞEN TE —İkimiz mi ?

SUN — Hayır, tek başına.

ŞEN TE —O zaman yatmam.

SUN — Vay be, nasıl bir karı alıyoruz ?

(Herkes güler. Şen Te'nin arkası dönük olduğu kapıdan Bayan Yang belirir. Sun'a beklenen konuğun gelmediğini işaret eder.)

YANG — *(Saatini çıkarıp Bayan Yang'a gösteren Rahip'e)* Bu kadar acele etmeniz gerekmez. Birkaç dakika daha sabredin canım. Herkes içkisini, sigarasını içiyor, kimsenin acelesi yok.

RAHİP — *(Saat elinde, kararlı bir biçimde Bayan Yang'a)* Gitmek zorundayım, Yang hanım. Bundan sonra bir nikahım daha var. Yarın erkenden de bir cenaze kaldıracağım.

YANG —Bu işi başka bir güne bırakmak hoşuma mı gider sanıyorsunuz? Bir fıçı bira yeter sanıyordum. Yetmedi işte. *(Yüksek sesle Şen Te'ye)* Hiç anlamıyorum doğrusu, sevgili Şen Te, teyzeoğlun neden bizi bu kadar bekletti acaba !

ŞEN TE — Teyzeoğlum mu ?

YANG — Ama canım, deminden beri onu bekliyoruz işte. Eski kafalıyım ben: Gelinin en yakın akrabasını düğüne beklemek elbette hakkım.

ŞEN TE — Ah, Sun, üç yüz dolar için mi ?

SUN — *(Şen Te'nin yüzüne bakmadan)* Niçinini söyledi ya anam. Bir çeyrek daha bekleriz, gelmezse cehennemde alıkondu demektir; biz de o zaman törene başlarız.

YANG — Mutlaka hepiniz duymuşsunuzdur: Oğlum posta pilotu olarak yeniden işe başlayacak. Buna çok seviniyorum.

GÖRÜMCE —Artık Pekin'de oturacaklar, değil mi ?

YANG — Evet, Pekin'de.

ŞEN TE — Sun, Pekin işi olmayacak, biliyorsun, bunu annene söylesene.

SUN — Bunu Şui Ta söylesin, o da senin gibi düşünüyorsa tabii. Seninle aynı fikirde değilim.

ŞEN TE — *(Dehşetle)* Sun !

SUN — Şu Sezuan'dan ne kadar nefret ediyorum, bir bilsen! Ne biçim şehir bu? Şöyle gözlerimi kısıp da baktığımda nasıl görüyorum bu şehrin insanlarını, biliyor musun? Hepsi cılız dolap beygirlerine benziyor. Burunlarını havaya kaldırıp bakıyorlar tepelerinden geçip giden gümbürtüye… Bu yoksul şehirlerinde birbirlerini yiyip bitirsinler daha iyi. Ah, bir kurtulsam buralardan!

ŞEN TE —Ama ben halıcıların parasını ödemeye söz verdim.

SUN —Böyle budalalıklar yaparsın, bilirim. İyi ki senin teyzeoğlu geliyor. Sen içmene bak, iş konularını da bize bırak! Biz, onunla bir hal çaresi buluruz.

ŞEN TE — *(Korku ve telaşla)* Ama o gelemez ki !

SUN — Neden gelemezmiş ?

ŞEN TE — Şehirde değil de ondan.

SUN — Peki, nasıl yaşarız biz, ne yer ne içeriz? Lütfen söyler misin bana ?

ŞEN TE —O buraya gelemez.

SUN — Ben de gelir diyorum.

ŞEN TE —Benim olduğum yerde o olamaz.

SUN — Amma da karışık iş ha !

ŞEN TE —Sun, şunu iyi bil: o senin dostun değil. Seni seviyorum. Şui Ta kimseyi sevmez. O bana yardım eder, ama dostlarıma etmez. Pekin'deki işi düşünerek o halıcıların iki yüz dolarını almana göz yumdu. Ama üç yüz doları buraya getirmeyecek.

SUN — Neden ?

ŞEN TE —*(Gözlerinin içine bakarak)* Dediğine göre, Pekin'e yalnızca bir bilet almışsın.

SUN — O dündü. Ama gelince ona ne göstereceğim, bak! *(Göğüs cebinden iki kağıt parçası çıkarıp yarım yamalak gösterir.)* Bunlar Pekin'e iki bilet, biri benim, öteki senin.

ŞEN TE —Sus, konuşma artık. Biletleri de gösterme! Büyük bir korku var içimde, seninle gözüm kapalı gidersem diye. Ama Sun, o üç yüz doları sana veremem. Sonra zavallılar ne yaparlar ?

SUN — Ya ben ne yaparım ? *(Susar, sonra)* Hadi iç, kızım ! Yoksa sen de o hesaplı içenlerden misin? Ben içtim mi, uçmaya başlarım. Sen de içersen belki beni anlarsın.

ŞEN TE —Seni anlamadığımı sanma. Senin uçmayı ne kadar istediğini biliyorum, biliyorum da yardımcı olamıyorum sana.

SUN —Sen bana, "al sana sevgilim, tek kanatlı bir uçak," diyorsun.

ŞEN TE —Sun, şu Pekin'e namuslu bir gidiş olmaz bu. Onun için benden aldığın iki yüz doları geri ver.

SUN — Beni sırtımdan vurmak mı istiyorsun yoksa ? Her şey kararlaştırıldı, bitti.

YANG —*(Buz gibi)* Sun, gelinin teyzeoğlunun geleceğinden emin misin ? Bu evlenmeye pek rıza göstermemişti, bana kalırsa gelmez artık.

SUN — İçtiğimiz su ayrı gitmez Şui Ta'yla. Bizi görsün diye şu kapıyı açık tutacağım. Gelince dostu Sun onu sağdıcı yapacak. *(Gider kapıyı ayağıyla ardına kadar açar. Çok içmiştir, sallanarak geri gelir ve Şen Te'nin yanına oturur.)* Bekliyoruz bakalım. Teyzeoğlu senden daha akıllı. Aşk, varoluşun bir parçasıdır, diyor. O kavradı işin önemini: Dükkan yoksa, düğün de yok !

(Herkes bekler.)

YANG — İşte…

(Kapının dışından ayak sesi duyulmuştur. Ama ayak sesi uzaklaşır.)

ŞİN — Rezaletin daniskası. Gelin nikahlanmayı bekliyor, damat ise teyzeoğlunu.

SUN — Amma da ağırdan alıyor bu Şui Ta.

ŞEN TE —*(Yavaşça)* Ah Sun, ah !

SUN — Cebinde iki Pekin bileti, yanında sayı saymasını bilmeyen budala bir kadın, otur bekle bakalım! Biliyorum, bir gün, o iki yüz dolar için polisi de başıma sararsın.

ŞEN TE —*(Seyircilere)* Bu adam kötü. Ve beni de kendine benzetmek istiyor. Onu seven ben yanındayım, oysa o teyzeoğlumu bekliyor. Ama çevremdeki muhtaç kişiler; hepsi, ama hepsi koruyacaklar beni. Çünkü bana güveniyorlar.

SUN — *(Gözünü boşalmak üzere olan şarap şişesine dikmiştir.)* Şu şarap şişesi bizlerin saatidir. Biz yoksul insanlarız, konuklar bu şarabı içip bitirdiklerinde vaktimiz doldu demektir.

(Yeniden ayak sesleri duyulur. Bayan Yang susması için Sun'a işaret eder. İçeri Garson girer.)

GARSON —Bir şişe daha şarap getireyim mi, Bayan Yang ?

YANG —Hayır istemez. Yeterince içtik. Şarap insanı kızıştırmaktan başka işe yaramıyor.

GARSON —Öyleyse, hesap görebilir miyiz lütfen ?

YANG —*(Duymazlıktan gelir)* Herkesten biraz daha sabretmesini rica ediyorum. Beklediğimiz hısmımız gelmek üzere. *(Garson'a)* Siz de törenin havasını bozmayın.

GARSON —Hesabı ödemeden sizi bırakamam.

YANG — Burada beni herkes tanır !

GARSON —İyi ya işte.

YANG —Görülmemiş şey, müşteriye böyle mi davranıyorsunuz burada?

RAHİP —İzninizle.

(Aceleyle çıkar.)

YANG —*(Şaşkın)* Hepiniz oturun oturduğunuz yerde ! Rahip birkaç dakikaya kadar döner.

SUN — Boş ver ana. Bayanlar baylar, rahip gittiğine göre sizi de burada tutmamıza gerek kalmadı artık.

GÖRÜMCE —Gel büyükbaba !

BÜYÜKBABA — *(Ciddiyetle bardağındaki şarabı bitirir.)* Gelinin şerefine !

YEÆN —*(Şen Te'ye)* Kusura bakmayın, niyeti iyiydi. O sizi sever.

ŞİN — Rezalet!

(Herkes çıkar.)

ŞEN TE —Ben de gideyim mi, Sun ?

SUN — Hayır, sen bekle bizimle. *(Şen Te'nin duvağı ile oynar. Duvak yana kayar.)* Bu senin düğünün değil mi ? Bak ben hala bekliyorum, anam da bekliyor. Ona kalsa benim bulutların arasında kartal gibi süzüleyim ister. Uçağım çıkmaz ayın son Çarşambasında gürüldeyerek evlerin üstünden uçacak. *(Boş iskemlelerde konuklar oturuyormuş gibi)* Bayanlar baylar, neden konuşmuyorsunuz? Burada olmaktan hoşlanmıyor musunuz yoksa? Ne yapalım, beklediğimiz şu önemli hısmımız teşrif etmediler, Gelinimiz de aşktan bî haber. Ama madem damat benim, sizi eğlendirmek de benim görevim. Size bir şarkı söyleyeceğim.

(Şarkı söyler)

ÇIKMAZ AYIN SON ÇARŞAMBASI

Bir gün, herkesin bildiği gibi

Eski püskü beşikte yatan çocuk

O yoksul kadının oğlu bir gün

Oturuvermiş altın tahta

Günlerden çıkmaz ayın son Çarşambası

Çıkmaz ayın son Çarşambasında

Oturuvermiş altın tahta

Ve bir gün göklere çıkarılacak iyiler

Uçurulacak kötülerin kelleleri

Onurlusu, onursuzu yan yana

Bölüşecekler tuzu ekmeği

Çıkmaz ayın son Çarşambasında

Bölüşecekler tuzu, ekmeği.

Ve gökyüzünde büyüyecek çimenler

Çakıllar yuvarlanacak dereler boyunca

İnsan iyi olacak, fazla bir şey yapmadan

Cennete dönüşecek dünya

Çıkmaz ayın son Çarşambasında

Cennete dönüşecek dünya

Ve işte o gün pilot olacağım ben de

Sen de bir general olacaksın

Sen boşta gezen, iş bulacaksın sonunda

Sen, zavallı kadın, huzura ereceksin

Çıkmaz ayın son Çarşambasında

Zavallı kadın, huzura ereceksin.

Ve biz artık bekleyemeyeceğimiz için

Bütün bu olacaklar demek

Gece değil, yedi buçukta, sekizde değil,

Ama ilk horoz ötende gelecek

Çıkmaz ayın son Çarşambasında

İlk horoz ötende gelecek.

YANG — Gelmez artık. (*Oturan üç kişiden ikisinin gözü kapıdadır.)*

Araoyun

Wang'ın yattığı yer

(Wang'ın düşünde yine Tanrılar görünür. Wang, büyük boyutta bir kitabı okurken uyuyakalmıştır. Müzik…)

WANG — *(Kucağında bir kitap olduğu halde hayalindeki kitabın sayfalarını çevirir. Aradığı yeri bulur, hayalindeki kitabı havaya kaldırarak okumaya koyulur. Gerçek kitap kucağındadır.)* "Sung kentinde Dikenli Yol adında bir yer vardır. Orada ceviz, selvi ve dut ağaçları yetişir. Bir iki karış boyunda olanları keserler, köpeklere kulübe yaparlar. Üç dört kadem boyundakiler ise kibar ve varlıklı ailelerin

tabutları için kesilir. Yedi sekiz kadem boya erişince bunlar kesilir, keresteleriyle lüks köşkler yapılır. Bu yüzden daha ömürlerini doldurmadan testere ve baltalarla yok edilir bu canım ağaçlar. İşte bu, işe yaramanın acı yazgısıdır."

3. TANRI —Yani en iyisi işe yaramamak ha!

WANG — Hayır, en mutlusu. İşe yaramayanlar en mutlu olanlardır.

1. TANRI —Neler de uyduruyorlar!

2. TANRI —Seni bu kadar sarsacak ne var bu benzetmede Sucu Wang?

WANG — Şen Te geldi aklıma, efendilerim! "Komşunu seveceksin" buyruğunu yerine getirebilsin diye kendi aşkını feda etmek zorunda kaldı. Belki de o bu dünya için fazlasıyla iyi, efendilerim!

1. TANRI —Saçma! Sen, zayıf, sefil insan! Görünüşe göre, bir yandan bitlerin, bir yandan kuşkuların seni yiyip bitirmiş.

WANG —Elbette, efendilerim! Bağışlayın beni! Belki siz bana yardım edebilirsiniz diye düşünmüştüm.

1. TANRI —Olanaksız. Dostumuz *(gözü morarmış olan 3. Tanrıyı gösterir)* dün bir kavgayı ayırmaya kalktı, bak ne hale geldi.

WANG —Ama yine kuzenini çağırmak zorunda kaldı. Cin gibi kurnaz bir adam. Buna bizzat tanık oldum. Ama o da başaramayacak… Dükkan elden gidiyor galiba.

3. TANRI —*(Huzursuzlanır)* Biz yardımcı olamaz mıyız?

1. TANRI —Bence, bırakalım çıkar yolu kendisi bulsun.

2. TANRI —*(Sert)* Durumu kötüleştikçe iyi insan olduğu daha çok ortaya çıkar. İnsan acı çekerek arınır!

1. TANRI —Bütün umudumuz Şen Te.

3. TANRI —Bu geziden hiç de iyi sonuçlar alamadık. Gerçi şurada burada, prensip sahibi, bizi umutlandıran örneklere rastlamadık değil. Ama bütün bunları bir araya toplasan bile aradığımız iyi insanı bulamazsın. İyi diyebileceğimiz iyi insanlara rastladık, ama onlar da insanca yaşamıyorlar.

(Sır verir gibi) Hele yatacak yer işini hiç sorma. Üstümüze başımıza yapışan şu saman çöplerine bak. O zaman anlarsın geceyi nerelerde geçirdiğimizi.

WANG —Yalnız bir şey, küçük bir şey sora—

TANRILAR — Hiç bir şey sorma. Biz yalnızca seyircileriz. Bizim iyi insanımızın bu karanlık dünyada doğru yolu bulacağına inanıyoruz. Gücü de artacaktır yükü çoğaldıkça. Acele etme sen, sucu Wang, acele etme, göreceksin her şey…

(Tanrıların hayalleri giderek sönükleşir, sesleri de yavaş yavaş kaybolur.)

7.

Dükkanın arkasındaki avlu

(Bir arabaya ev eşyaları yüklenmiştir. Şen Te ile Şin ipten çamaşırları alırlar.)

ŞİN — İnsan canını dişine katıp dükkanı elden çıkarmamak için savaşmalı.

ŞEN TE —Nasıl? Kirayı bile verecek param yok. Halıcılara iki yüz dolar borcumu bugün ödemek zorundayım. Ama parayı başkasına verdim. Bunun için de tütünlerimi Mi Tzü'ye satıp borcumu ödeyeceğim.

ŞİN — Öyleyse hapı yuttun, desene! Koca yok, dükkan yok, geriye kalan bir şey yok! Şimdi ne yapacaksın?

ŞEN TE —Bilmiyorum, belki tütün fabrikasında çalışır, ekmeğimi çıkarırım.

ŞİN — Şui Ta'nın pantolonu burada ne arıyor ? Çıplak gitti, herhalde.

ŞEN TE —Başka bir pantalonu daha vardır.

ŞİN — Hani bir daha gelmeyecekti? Pantolonunu niye burada bıraksın?

ŞEN TE —Belki de artık ihtiyacı kalmadı.

(İçeri koşarak Şu Fu girer.)

BERBER —Hiç bir şey söylemeyin. Her şeyi biliyorum. Size güvenen insanları mahvetmemek için mutluluğunuzu feda ettiniz. Bu mahalle size boşuna 'varoşların meleği' dememiş. Nişanlınız olacak o adam sizin ahlak anlayışınıza erişemediği için bıraktınız onu. Şimdi de, nicelerinin sığınağı olan dükkanınızı kapatıyorsunuz! Göz yumamam buna. Her sabah kapımın önüne çıkar, yoksullara pirinç dağıtışınızı seyrederdim. Tarihe mi karışacak artık bütün bunlar? Yenildi mi yoksa iyi insan? Ne olur izin verin de, iyilik yapmanıza yardımcı olayım size! Hayır bir şey söylemeyin! Hiçbir karşılık beklemiyorum. Söz vermenizi istemiyorum, yardımımı kabul ettiğinizi bile söylemeyin! *(Cebinden çek defterini çıkarır, imzalar ve arabanın üzerine koyar.)* Bakın buraya açık bir çek bırakıyorum, dilediğiniz gibi doldurun, hiç ses çıkarmayacağım. Saygıyla. Ayaklarımın ucuna basarak sessiz sedasız uzaklaşıyorum buradan.

(Çıkar.)

ŞİN — *(Çeki alır, inceler)* Kurtuldunuz! Sizin gibiler hep dört ayak üzerine düşer! Hep yolunacak bir kaz bulursunuz. Hadi ama, uzatmayın, yazın şuraya bin dolar. Ben de, herifçioğlunun aklı başına gelmedin bankaya koşup parayı alayım.

ŞEN TE —Siz çamaşır sepetini arabaya koyun. Yıkama parasını çek olmadan da ödeyebilirim.

ŞİN — Ne? Yoksa çeki kabul etmek niyetinde değil misin? Bu bir suç! Evlenmek zorunda kalırım diye mi istemiyorsun? Kızım, böylelerinin burnuna halkayı takar istediğin gibi oynatırsın! Herif koşa koşa verdi bunu sana. Belki de şu pilotu elden kaçırmak istemiyorsun. Oysa onun sana ne kadar kötü davrandığını mahallede duymayan kalmadı.

ŞEN TE —Çok zor durumda da ondan.

(Seyirciye)

Gece düşümde yanaklarının şiştiğini
Gördüm: Hayındı karanlıkta.
Sabah ceketini ışığa tuttum: Duvarı gördüm arkasında.
Korku girdi içime kurnazca sırıttığında…
Ama görünce delik pabuçlarını daha fazla sevdim onu.

ŞİN — Onu hala mı savunuyorsun?

ŞEN TE — *(Çamaşırları indirirken sallanır)* Biraz başım döndü.

ŞİN — Uzandığın ve eğildiğin zamanlar sık sık başın dönüyor mu? Dönüyorsa küçük bir yolcumuz var demektir! *(Güler)* Bir bu eksikti! Öyle bir şey varsa, çeki unut!

(Elinde sepetle arka tarafa geçer.)

ŞEN TE — *(Kımıldamadan arkasından bakar. Sonra karnına bakarak elleriyle yoklar. Yüzünde büyük bir sevinç belirir. Yavaşça)* Çok mutluyum! Küçük bir insan varoluyor içimde. Henüz bir şey görünmüyor. Ama

orada, hissediyorum onu. Dünya, gizlice bekliyor onu. *(Oğlunu seyircilere takdim eder.)*

Bir pilot !

Selamlayın onu!

Geliyor işte bilinmez dağların erişilmez yerin fatihi

Mektup taşıyor insandan insana

Kuş uçmaz, kervan geçmez çöllerden !

(Küçük oğlunu elinden tutup gezdirirmiş gibi) Gel oğlum, bak bakalım şu dünyaya. Buna ağaç derler. Eğil ve onu selamla. *(Eğilir)* İşte tanıştınız artık. Dinle bak, şuradan sucu geliyor. Dosttur, elini ver ona. Çekinme. "Oğlum için bir bardak soğuk su lütfen. Hava çok sıcak." *(Bardağı oğluna verir)* Eyvah, polis! Yolumuzu değiştirelim. Şu zengin Feh Pung'un bahçesiden birkaç kiraz yürütelim, ha. Ama yakalanmamalıyız. Gel benim öksüzüm! Canın kiraz çekti demek! Tetikte olmalıyız oğlum! *(Çevresine bakarak dikkatle yürür.)* Hayır, oradan değil, buradan, çalılar bizi saklar. Acele etme, yavrum, acele etme. *(Anlaşılan oğlan onu sürüklemekte, Şen Te de karşı koymaya çalışmaktadır.)* Akıllıca davranmalıyız. *(Birden karşı koymaktan vazgeçer)* Güzel, madem kendi başına yürümek istiyorsun… *(Çocuğu havaya kaldırır)* Yetişebiliyor musun kirazlara? At ağzına. Bak şurada olgunları var. *(Çocuğun ağzına tıktığı kirazı yer)* Tatlıymış. Hay aksi, polis, işte şimdi tabanları yağlamalıyız. *(Kaçarlar)* Bak, caddeye

geldik. Şimdi sakin ol, gezermiş gibi yürüyelim ki göze batmayalım. Sanki bir şey olmamış gibi. *(Bir çocuğun elini tutmuş halde Sucu Wang girer, şaşkınlıkla Şen Te'yi seyreder.*)

ŞEN TE — *(Wang'ın öksürmesi üzerine)* A, Wang ! Günaydın.

WANG — Şen Te, duyduğuma göre durumun hiç de iyi değilmiş. Hatta borçlarını ödemek için dükkanı da satmışsın. Ama bak, evsiz barksız küçük bir oğlan. Mezbahanın oralarda dolanıp duruyordu. Anlaşılan Marangoz Lin To'nun çocuklarından biri. Lin To birkaç hafta önce dükkanı kaybetti. O gün bugündür içip duruyor. Çocukları da aç susuz sokaklarda sürünüyor. Ne yapmalı dersin ?

ŞEN TE — *(Çocuğu elinden alır)* Gel, küçük adam !

(Seyircilere)

Hey, bakın !

Yatacak yer arıyor biri burada

Yarının büyüğü bugünü diliyor sizden !

Hani şu tanıştığınız kahramanın dostu

O salık veriyor bize bu adamı

(Wang'a) Bay Şu Fu'nun evleri varmış, oraya yerleştirelim, belki ben de oraya taşınacağım. Benim de bir çocuğum olacak. Ama sakın kimseye söyleme; Yang Sun'un kulağına giderse iyi olmaz. Aşağı mahallede Bay Lin To'yu bul ve buraya gelmesini söyle.

WANG — Sağol, Şen Te. Senin bir çare bulacağını biliyordum zaten. *(Çocuğa)* Gördün mü, iyi insan daima bir çıkış yolu bulur. Şimdi bir koşu babanı buraya getireyim. *(Gidecekken)*

ŞEN TE — Wang, dur; sormayı unuttum, elin nasıl? Biliyorsun, ben sana tanıklık edecektim, ama Şui Ta—

WANG —Düşünme artık. Bak, artık sağ elim olmadan da işimi görebiliyorum. Sağ elime ihtiyacım yok… *(Sol eliyle takımları nasıl kaldırdığını Şen Te'ye gösterir)* Bak, gördün mü?

ŞEN TE — Olsun, ama sağ elini de öyle hareketsiz bırakmamalısın! Arabayı al, içindekileri sat ve o parayla bir doktora git. Sana yardım edemediğime çok utanıyorum. Berberin barakalarını kabul ettiğim için ne düşündüğünü söyle bana!

WANG —Yoksulların başlarını sokacak bir yer buldun, orada sen de barınabilirsin. Bu, elimden daha önemli… Şimdi gidip marangozu getireyim.

(Çıkar)

ŞEN TE — *(Arkasından seslenir)* Benimle doktora gideceğine söz ver! *(Şen Te çocuğa)* Şuraya otur, baban gelinceye kadar bekle. *(Çocuk yere oturur. Şen Te'nin dükkanı açtığı gün gelen kalabalık ailedeki karı-koça içeri girer. Her ikisi de birer büyük çuval sürüklemektedirler.)*

KADIN — Yalnız mısın Şen Te?

(Şen Te başı ile 'evet' der, yine aynı büyüklükte bir çuval taşıyan yeğeni için dışarı seslenir.)

Nerede teyzeoğlun?

ŞEN TE — Gitti.

KADIN — Yine gelecek mi?

ŞEN TE — Hayır. Ben de dükkanı bırakıyorum.

KADIN — Biliyoruz, biliyoruz. Zaten bu yüzden geldik. Burada birkaç balya işlenmemiş tütünümüz var. Bizim bunları saklayacak yerimiz yok… Bu çuvalları sen götürürsen göze batmaz.

ERKEK — Biri bu balyaların kimin olduğunu soracak olursa, benim dersin. Olmaz mı!

ŞEN TE — Kim soracak ki?

KADIN — *(Şen Te'ye sert bakar)* Örneğin, polis. Bizi içeri tıkmak için bahane arıyorlar.

ŞEN TE — Bilmem… Şu sıralarda benim de başım polisle derde girsin istemem…

KADIN — Sana vız geliyor, değil mi? Elimizde avucumuzda kalan şu birkaç balya tütünden de mi vazgeçelim?

(Şen Te inatla susar.)

ERKEK — Bak Şen Te, şu tütünleri işledik mi belki de belimizi doğrulturuz. Kendi fabrikamız bile olur.

ŞEN TE — Pekala, şimdilik onları içeri koyalım.

(Şen Te onlarla içeri girer. Çocuk bir süre arkalarından bakar ve çekingen, çöp tenekelerine gidip yiyecek bir şeyler arar. Bulur ve atıştırır. Şen Te ve ötekiler dönerler.)

KADIN — Biliyorsun, sana güveniyoruz.

ŞEN TE — Biliyorum.

(Çocuğu görür ve donakalır.)

ERKEK — Öbür gün seninle Bay Şu Fu'nun evlerinin orada buluşuruz.

ŞEN TE — Şimdi gidin, kendimi pek iyi hissetmiyorum. *(Üçünü de iter. Çıkarlar.)* Acıkmış zavallı. Çöp tenekesini karıştırıyor.

(Çocuğu kucağına alır. Yoksul çocukların mutsuzluğu üzerine içini seyircilere döker. Bu insafsızlık ve acımasızlık içinde çocuğunu nasıl koruyacağı konusundaki kararlılığını açıklar)

Ey oğul, ey pilot oğul!
Ne biçim bir dünyaya geleceksin?
Çöp tenekelerinde mi aratacaklar
Sana da yiyeceğini?

Bakın şu küçücük karanlık ağıza!

(Çocuğu gösterir.)

Böyle mi davranır insan benzerine?

Hiç acıma duygusu yok mu sizde?

Korku yok mu bedeninizden bir meyveye?

Siz mutsuzlar,

Acı çekmiyor musunuz kendinize de?

Ama ben koruyacağım kendi çocuğumu

Kaplan kesileceğim gerekirse.

Verdim kararımı, bunu görünce

Oğlumu kurtarıncaya dek huzur bulmayacağım

Onu kurtarmalıyım hiç olmazsa!

Okulum kaldırımlarda

Yumruklanmayı, aldatılmayı öğrendim

Sana yarayacak benim çektiklerim.

Oğlum, iyi bakacağım sana

Gerektiğinde saldıracağım başkalarına

Kaplanlar, vahşi hayvanlar gibi.

Biliyorum gerekeceğini de.

(Kuzen Şui Ta kılığına girmek için çıkar.)

ŞEN TE — *(Çıkarken)* Çaresiz, bir kez daha, umarım son bir kez daha bu oyuna başvuracağım.

(Şui Ta'nın pantolonunu alır. Geri dönen Şin ona meraklı gözlerle bakar. İçeri Görümce ile Büyükbaba girer.)

GÖRÜMCE —Dükkan kapandı, eşyalar avluda. Bu da bitti desene.

ŞİN — Kaygısızlığın, şehvet düşkünlüğünün, bencilliğin sonu! Yolculuk nereye mi? Tepetaklak aşağıya! Şu Fu'nun evlerine, yani sizlerin yanına.

GÖRÜMCE —Nasıl süründüğümüze şaşıp alacak! Oysa biz, ona dert yanmaya gelmiştik! Zemini çürümüş, rutubetli fare deliklerinden ibaret bir yer! İşe yarasaydı berber verir miydi orasını bizlere. Oradaki rutubet sabunlarının canına okumuş da ondan. "Size yatacak yer veriyorum, ne dersiniz ?" Ne diyeceğiz? Rezalet!

(İşsiz içeri girer.)

İŞSİZ — Şen Te'nin taşındığı doğru mu?

GÖRÜMCE —Evet, doğru. Hem de kimseye duyurmadan.

ŞİN — Bu duruma düştüğü için utanıyor herhalde.

İŞSİZ — *(Heyecanla)* Teyzeoğlunu çağırsın! Teyzeoğlunu çağırmasını söyleyin ona ! Ancak o bir şeyler yapabilir.

GÖRÜMCE —Doğru ! Herifin eli sıkı, ama dükkanı da ancak o kurtarabilir. Kızdan nasıl olsa istediğimizi alırız.

İŞSİZ — Kendimizi düşünerek söylememiştim. Şen Te'yi düşünmüştüm. Ama yalan değil. Şui Ta'yı çağırmak bizim için de iyi olur.

(İçeri marangozu getiren Wang girer. Marangozun öteki iki çocuğu da yanındadır.)

MARANGOZ — Nasıl teşekkür edeceğimi bilmiyorum. (Ötekilere) Başımızı sokacak bir yer bulduk da.

ŞİN — Nerede bu ?

MARANGOZ —Şu Fu'nun evlerinde! Bizim küçük Feng'in sayesinde oldu bu iş! Ha, burada işte bizim küçük! "Burada kalacak yer arayan biri var," demiş Şen Te hanım, hemen bir yer bulmuş bize. Hadi küçük kardeşinize teşekkür edin !

(Marangoz ile çocuklar küçük kardeşlerinin önünde sevinçle eğilirler.)

MARANGOZ —Teşekkürler, velinimetimiz!

(İçeri Şui Ta girmiştir.)

ŞUİ TA —Sorabilir miyim, burada niçin toplandınız?

İŞSİZ — Şui Ta bey!

WANG —Günaydın, Şui Ta bey. Döndüğünüzü bilmiyordum. Marangoz Lin To'yu tanıyorsunuz. Şen Te onu Şu Fu'nun barakalarından birine yerleştirmeye söz verdi de…

ŞUİ TA — Şu Fu'nun barakaları boş değil.

MARANGOZ —Yani orada oturamayacak mıyız?

ŞUİ TA — Oturamayacaksınız. Orası başka işlerde kullanılacak…

GÖRÜMCE —Ne yani, biz de mi çıkacağız oradan?

ŞUİ TA — Korkarım öyle.

GÖRÜMCE —Bunca insan sokakta mı kalsın?

ŞUİ TA — *(Omuz silker)* Bayan Şen Te bir yolculuğa çıktı. Ama yardım elini hiçbirinizden esirgemeyecek. Ancak bundan böyle bu işler daha düzenli bir biçimde yürütülecek. Bundan böyle iş görmeyene yemek yok. Buna karşılık, herkese namuslu bir biçimde yükselmesi için fırsat verilecektir.Şen Te hepinize iş vermeye karar verdi. Şimdi, kim benimle Şu Fu'nun barakalarına gelmek isterse zararlı çıkmayacaktır.

GÖRÜMCE —Yani bu, hepimiz Şen Te için çalışacağız anlamına mı geliyor?

ŞUİ TA —Evet. Tütün işleyeceksiniz. İçerde üç balya tütün var. Getirin onları buraya!

GÖRÜMCE —Unutmayın, bir zamanlar biz de dükkan sahibiydik. Çalışacak olduktan sonra kendimiz için çalışırız. Tütünümüz de var.

ŞUİ TA —*(İşsiz ile marangoza)* Sizin tütününüz olmadığına göre belki siz Bayan Şen Te için çalışmak istersiniz?

(Marangoz ile İşsiz, yüzleri asık, bölmeye giderler. Mi Tzü girer.)

Mİ TZÜ — Evet, Şui Ta bey üç yüz gümüş dolarınız hazır.

ŞUİ TA — Bayan Mi Tzü, dükkanı satmaktan vazgeçtim. Ama kontratı imzalamaya hazırım.

Mİ TZÜ —Yaa! Demek pilota vereceğiniz bu paraya ihtiyacınız kalmadı?

ŞUİ TA — Doğru.

Mİ TZÜ — Peki, kira parası hazır mı?

ŞUİ TA — *(Berberin verdiği çeki arabadan alır ve çeki doldurur.)* İşte bakın, on bin dolarlık bir çek! Şen Te ile ilgilenen Bay Şu Fu imzalayıp verdi. İnanmazsanız buyurun, bakın! Altı aylık kira karşılığı olan iki yüz dolar bugün saat altıya kadar elinize geçmiş olacak. Şimdi izin verinde işime devam edeyim. Bugün çok yoğunum ve sizden bağışlanmamı diliyorum.

Mİ TZÜ — Bakın hele, demek Şu Fu pilotun artıklarını yiyecek, ha! Onbin gümüş dolar! Bugünkü kızların ne kadar kararsız, ne kadar yüzeysel olduğuna şaşıyorum doğrusu, Şui Ta bey.

(Çıkar. Marangoz ile İşsiz çuvalları getirirler.)

MARANGOZ —Bunları niye taşıdığımı bilmiyorum.

ŞUİ TA —Benim bilmem yeterli. Oğlunuzun iştahı yerinde. Ama karnı aç, Bay Lin To.

GÖRÜMCE —*(Çuvalları görür.)* Kaynım mı geldi buraya?

ŞİN — Evet.

GÖRÜMCE —Tevekkeli değil. Çuvalları tanıdım. Bunlar bizim tütünlerimiz!

ŞUİ TA —Sizin yerinizde olsam, yüksek sesle konuşmazdım.Onlar benim. Benim dükkanımda olduklarına göre benimdir. Bu konuda bir kuşkunuz varsa polise gidelim mi, ne dersiniz?

GÖRÜMCE —*(Kızgın)* Hayır.

ŞUİ TA —Bu durumda, Şen Te'nin uzattığı yardım elini geri çevirmeyin! Şimdi, önüme düşün de Bay Şu Fu'nun evlerini gösterin bana.

(Şui Ta, marangozun küçük oğlunun elini tutar ve çıkar. Arkasından marangozun iki oğlu, büyükbaba giderler; görümce, işsiz ve marangoz çuvalları sürükleyerek çıkarlar.)

WANG — O kötü bir adam. Ama Şen Te çok iyidir.

ŞİN — Anlamıyorum. Çamaşırlar içinden bir pantolon eksik, onu da kuzen giyiyor. Bir şeyler dönüyor ama yakında bunun da kokusu çıkar.

(İçeriye halıcı karı koca girer.)

HALICININ KARISI- Şen Te hanım yok mu?

ŞİN — *(Kayıtsız)* Yolculuğa çıkmış.

HALICININ KARISI — Bu çok garip işte. Bize bugün bir şey verecekti de…

WANG — *(Acıyla eline bakar.)* Bana da yardım sözü vermişti. Çolak kalacağım herhalde. Eminim, yakında döner. Teyzeoğlu her zaman burada çok kısa kalır.

ŞİN — Sahi ! Kalmıyor değil mi?

Araoyun

Wang'ın yattığı yer

(Müzik… Wang düşünde Tanrılara dert yanar, korkularını iletir. Tanrılan, uzun yolculukları yüzünden çok yorgun görünmektedirler. Tanrılar Wang'I kısa bir süre dinlemek için sırtları dönük olarak sadece başlarını çevirmişlerdir.)

WANG — Sizlerin görüntülerini uyandırmadan önce, efendilerim, sevgili kardeşim Şen Te'yi gördüm düşümde. Kendini öldürenlerin cesetlerinin bulunduğu ırmağın sazlık yerinde güçlükle ilerlemeye çabalıyordu. Garip bir biçimde sallanıyordu ve sanki yumuşak bir şey taşıyormuş gibi iki büklümdü. Ama ağır bir şey olmalı ki onu bataklığa doğru bastırıyordu. Seslenince, yasa balyalarını ıslatmadan ırmağın öte kıyısına geçirmek zorunda olduğunu, ıslanırsa okunamayacak duruma geleceklerini söyledi. Ama ben omuzlarında balya filan görmedim. Birden dehşetle anımsadım: Siz tanrılar, yatacak yer bulamayıp da Şen Te'nin evinde gecelediğinizde onu ödüllendirmek için büyük erdemlerden söz açtınız. Çok yazık! Şan Te'ye neden üzüldüğümü anladığınızdan eminim, efendilerim.

3. TANRI — Ne yapmamızı önerirsin ?

WANG — Yasaları biraz olsun yumuşatmalısınız, efendilerim. Şu kötü günleri göz önüne alarak yasa balyalarını birazcık hafifletmelisiniz ulu tanrılarım!

3. TANRI —Yani nasıl, Wang, nasıl olsun?

WANG —Örneğin, yalnızca iyilik yapma benimsensin sevgi yerine, ya da…

3. TANRI —Bu daha zor, mutsuz adam!

WANG — Ya da adalet yerine hoşgörü.

3. TANRI —Bu fazladan bir iş demektir!

WANG — Öyleyse, namus yerine ahlak!

3. TANRI —Ama bu daha da zor, aklı karışmış adam!

(Yorgun argın uzaklaşırlar.)

8.

Şui Ta'nın Tütün Fabrikası

(ŞU FU'nun evlerinde, ŞUİ TA küçük bir tütün fabrikası kurmuştur. Parmaklıklar arkasında, GÖRÜMCE, BÜYÜK BABA, MARANGOZ, ve ÇOCUKLARI'nın bulundu€u birkaç aile üst üste, sırt sırta, yerde, sıkışık düzende çalışmaktadırlar.

BAYAN YANG, arkasında OĞLU, öne çıkar.)

BN.YANG —(S*eyirciye)* Herkesin saygısını kazanan, akıllı, ama sert Şui Ta'nın sayesinde, haylaz oğlumun nasıl işe yarar bir adam durumuna geldiğini size anlatmalıyım. Şui Ta hayvan pazarının orada, küçük, ama kısa zamanda gelişen bir tütün fabrikası kurmuştu. İşte üç ay

önce, oğlum Sun'u da yanıma alarak onu görmek zorunda kaldım. Şui Ta biraz beklettikten sonra beni kabul etti.

(Fabrikadan ŞUİ TA çıkar, BAYAN YANG'ın yanına gelir.)

ŞUİ TA — Size ne gibi bir hizmette bulunabilirim Bayan Yang?

BAYAN YANG —Sizinle oğlum hakkında konuşacağım. Bu sabah evimize polis geldi. Şen Te adına, oğlumu mahkemeye vermişsiniz. Onu, evlilik sözünü tutmadı diye, bir de iki yüz doları geri vermedi diye suçluyormuşsunuz.

ŞUİ TA — Çok doğru.

BAYAN YANG — Tanrılar adına, onun suçunu bir kez daha bağışlasanız ? Bütün para gitti. Pekin'deki pilotluk işi yatınca, iki günde paranın altından girip üstünden çıktı. Serserinin biri, biliyorum. Benim eşyalarımı da sattı. Hem de Pekin'e annesini yanına almadan gitmek için. *(Ağlar.)* Ama bir zamanlar Şen Te sahip olduğu her şeyi onun önüne sermişti.

ŞUİ TA — Ya siz ne diyeceksiniz Yang Sun ?

SUN, *(Asık yüzle)* —Paranın hepsini harcadım.

ŞUİ TA — Anlayamadığım nedenlerden ötürü Şen Te'nin oğlunuza olan zaafını göz önüne alarak, oğlunuzu bir daha deneyebilirim. Onun, Sun'a dürüst bir iş bulunduğu takdirde düzeleceğini söylerdi.

Fabrikamda ona iş verebilirim. Borcu olan iki yüz dolar da taksit taksit aylığından kesilir.

SUN — Demek ya kodese ya fabrikaya ?

ŞUİ TA — Seçim sizin.

SUN — Şen Te ile görüşemeyeceğim, herhalde?

ŞUİ TA — Hayır, görüşemeyeceksiniz.

SUN — Nerede çalışacağım?

BAYAN YANG — Sağolun Şui Ta Bey ! Çok iyisiniz, tanrılar bunun için sizi ödüllendirecek. *(SUN'a)* Şimdi doğru yola girdin işte. Namusunla çalış, ananın gözüne girmeye bak.

(Sun, Şui Ta'yı izleyerek fabrikaya girer. BAYAN YANG tekrar sahnenin önüne gelir.)

BAYAN YANG — Sun ilk günler çok güçlük çekti. İşi sevmedi. Kendini gösterecek fırsat da bulamadı. Ama üçüncü hafta içinde iyi bir fırsat çıktı. Marangozla birlikte tütün balyalarını taşıyorlardı

(SUN ile MARANGOZ ikişer balya taşımaktadırlar.)

MARANGOZ — (*Soluk soluğa balyalardan birini indirir ve üstüne oturur.)* Of be, bittim. Artık bu iş için çok yaşlıyım.

SUN — *(O da oturur)* Balyaları kafalarına atıp burdan gitsene !

MARANGOZ — Peki neyle geçineceğiz? Kıt kanaat yaşayabilmek için çocuklarımı bile işe koşuyorum. Bu durumumuzu Şen Te bir görseydi… İyi bir kızdı o.

SUN — Evet, fena kız değildi. Nerede olduğunu bir bilseydim… En iyisi biz işimize bakalım. Herif şimdi başımıza ekşir.*(Kalkarlar. _ŞUİ TA'nın geldiğini görür.)* Ver şu çuvalın birini bana !

MARANGOZ —Hay yaşayasın be ! Şen Te burada olup da bir adama yardım ettiğini görseydi…

(Şui Ta girer.)

BAYAN YANG — Bir bakışta oğlumun nasıl çalışkan bir işçi olduğunu anlayıverdi Şui Ta. Ve işe el koydu.

ŞUİ TA — Hey, dur bakalım. Ne oluyor burada? Sen neden yalnızca bir balya taşıyorsun?

MARANGOZ —Bugün çok yoruldum Şui Ta bey. Eksik olmasın Yang Sun—

ŞUİ TA — Sen hemen dön, üç balya daha al dostum. Yang Sun'un yaptığını sen de yapabilirsin. Yang Sun iyi niyetli, sen değilsin.

BAYAN YANG — *(Marangoz balyaları almaya giderken)* Şui Ta bey Sun'a hiç sesini çıkarmadı. Ama anlayacağını anlamıştı elbette. Cumartesi, gündelikler dağıtılırken…

(Orta yere bir masa konur. Şui Ta bir torba parayla gelir. İşsiz, fabrikanın ustabaşısı olmuştur. Gündelikleri o dağıtır. Şui Ta onun yaıında ayaktadır. SUN masaya yaklaşır.)

USTABAŞI. — Yang Sun altı dolar.

SUN — Özür dilerim, bir yanlışlık olacak. Sadece beş dolar olması gerekir. *(Ustabaşı'nın elinden listeyi alır.)* Bakın, buraya yanlış geçmiş, altı çalışma günü yazılmış, ama mahkemeye gitmek için bir gün izinliydim. *(İkiyüzlü bir tavırla)* Hak etmediğim parayı alamam; hoş verdiğiniz bir dolar gündeliğe para denmez ya!

USTABAŞI — Pekâlâ beş dolar. *(Şui Ta'ya)* Görülmedik bir şey, Bay Şui Ta!

ŞUİ TA — Madem beş gün çalışmış, nasıl oluyor da altı gün gösteriliyor?

USTABAŞI —Yanılmış olmalıyım Bay Şui Ta. *(SUN'a soğuk.)* Bir daha olmaz.

ŞUİ TA —(*SUN'u bir kenara çeker)* Geçen gün güçlü kuvvetli biri olduğunuzu gördüm. Firmamız bunu göz ardı edemez. Bu gün de dürüstlüğünüze tanık oldum. Fabrikaya zarar verecek yanlışlıkları ustabaşı böyle sık yapar mı?

SUN — İşçiler arasında ahbapları var. İşçiler onu kendilerinden sayarlar.

ŞUİ TA — Anlıyorum. Her hizmetin bir ödülü vardır. İkramiye ister misiniz?

SUN — Hayır, ama akıllı bir adam olduğumu bilmenizi isterim. Ustabaşı kötü niyetli biri değil. Ama bilgisiz; firma için gerekli olan anlayışa sahip

değil. Beni bir hafta deneyin Şui Ta bey. O zaman kafa gücümün kas gücünden daha yararlı olacağını göreceksiniz.

BAYAN YANG — O akşam Sun'a dedim ki: "Bak oğlum, sen bir pilotsun. Onlara bu işte nasıl yükseleceğini göstermelisin. Hadi, kanatlan benim şahinim!" Meğer akıl ve bilgi insanlara ne çok yarar sağlarmış! Akılsız. bilgisiz insanlar nasıl erişir yüksek kişilerin katına? Oğlum gerçekten de Şui Ta'nın fabrikasında mucizeler yaratmaya başladı.

(SUN elleri belinde, bacaklarını açmış, çalışanların ardında durmaktadır. İşçiler başlarının üstünden ham tütün dolu sepetleri elden ele geçirmektedirler.)

SUN — Hey siz, dalgacılar! Buna çalışmak mı diyorsunuz! Sepeti daha hızlı geçirmelisiniz. Sen, prese geç. Evet, sana söylüyorum. Tembel köpekler. Size niçin para veriyoruz? Daha çabuk. Sepeti daha çabuk geçirin. Tanrının cezaları. Büyük babayı şu kenara oturtun. Çocuklarla birlikte yolma işini o yapsın. O tembellik günleri geçti artık. Herkes tempoyla çalışacak.

(Eliyle tempo tutar, sepet elden ele daha hızlı geçirilir.)

BAYAN YANG — Cahil insanlar çekebilirler mi çalışanı? Çekemezler elbette. Kötü kötü dedikodular başladı. Ama olsun, oğlum hiç istifini bozmadan sürdürdü görevini.

(İşçilerden biri "Sekizinci Filin Şarkısı"na başlar. Ötekiler de nakaratı söyler.)

SEKİZİNCİ FİLİN ŞARKISI

1.

Yedi fili vardı Bay Cin'in

Ama bir de sekizincisi

Yedisi yaban, sekizincisi eğitilmiş

Sekizincisi gözcüydü yedi file

Çabuk, daha çabuk!

Bir ormanı vardı Bay Cin'in

Gece olmadan düzene sokulmalıydı

Gece bastırdı bastıracaktı!

2.

Yedi fil düzenlerken ormanı

Bay Cin üstünde sekizincinin.

Oturdu tembel sekiz numara bütün gün nöbette

Ne yaptıklarına baktı, gözetledi onları dikkatle.

Çabuk, daha çabuk!

Bir ormanı vardı Bay Cin'in

Gece olmadan düzene sokulmalıydı

Gece bastırdı bastıracaktı!

3.

Canlarına yetti yedi filin

Bezdiler ağaçları sökmekten

Sinirlendi Bay Cin, kızdı yedisine

Bir ölçek pirinç verdi sekizinciye

Ne demek bu?

Bir ormanı vardı Bay Cin'in

Gece olmadan düzene sokulmalıydı

Gece bastırdı bastıracaktı!

4.

Yedi fili sökülmüştü dişleri

Dişli olan yalnız sekizinciydi

Güçlüyde sekiz numara, okudu canlarına

Seyretti bunu Bay Cin, attı bir kahkaha

Çabuk, daha çabuk!

Bir ormanı vardı Bay Cin'in

Gece olmadan düzene sokulmalıydı

Gece bastırdı bastıracaktı!

(Şui Ta, ağzında bir puro, hayatından memnun, öne gelir. Sun son nakaratı gülerek birlikte söylemiş ve ellerini daha çabuk çırparak tempoyu hızlandırmıştır.)

BAYAN YANG — Şui Ta'ya ne kadar teşekkür etsek azdır. Fazla çaba harcamadan, gücü ve aklıyla, Sun'un yeteneğini ortaya çıkardı. O çok

beğenilen Şen Te gibi olmayacak vaatlerde bulunmadı. Tam tersine, onu namuslu bir işçi olmaya zorladı. Bugün Sun, üç ay öncesinden çok başka bir insan oldu. Eskilerin dediği gibi: "Soylu kişiler çana benzerler, vurursan ses getirirsin, vurmazsan ses alamazsın."

9.

Şen Te'nin Tütün Dükkanı

Dükkan, geniş, rahat koltuklar ve halılarla bezenmiştir. Dışarıda yağmur yağmaktadır. Şui Ta, şişmanlamıştır. Komşusu halıcıları uğurlamaktadır. Şin, onu neşeyle seyreder. Oda göze batacak yeni giysiler içindedir.

ŞUİ TA — Üzgünüm, ne zaman döneceğimi bilmiyorum.

HALICININ KARISI — Bugün bir mektup aldık. İçinden bizden borç aldığı iki yüz dolar çıktı. Gönderenin adresi yoktu. Ama eminiz mektup Şen Te'dendi. Ona yazmak istiyoruz. Adresini biliyor musunuz?

ŞUİ TA — Ben de bilmiyorum.

HALICI — Gel, gidelim artık.

HALICININ KARISI — Ama nasıl olsa bir gün geri dönecek.

(Şui Ta eğilerek selam verir. Halıcı çift kararsız ve huzursuz çıkar.)

ŞİN — Paralarını iş işten geçtikten sonra alabildiler. Vergilerini ödeyemedikleri için dükkanı elden çıkardılar.

ŞUİ TA —Neden gelip benden istemediler?

ŞİN — İnsanlar size gelmeyi pek sevmiyorlar. Elde senet sepet olmadığı için önce Şen Te'nin gelmesini beklediler. O bunalımlı günlerinde adam ateşler içinde yataklara düştü. Karısı gece gündüz başında bekledi.

ŞUİ TA —*(Fenalaştığı için oturur.)* Yine başım dönüyor!

ŞİN — *(Yardım etmeye çalışır.)* Kolay mı, yedinci aydasınız!. Ama merak etmeyin, bu zor günlerinizde sizin yanınızda olacağım. *(Güler)*

ŞUİ TA —*(Yorgun)* Size güvenebilirim, değil mi Şin?

ŞİN — Bir de soruyorsun! Elbette, küçük bir ücret karşılığında. Yakanı aç, ferahlarsın.

ŞUİ TA —*(Ağlamaklı)* Bütün bu yaptıklarım doğacak çocuk için Şin.

ŞİN — Evet, hepsi çocuk için.

ŞUİ TA —Karnım çok çabuk büyüyor. Bu da göze batacak.

ŞİN — Batmaz. Zenginliğine yorarlar.

ŞUİ TA —Peki, ama doğunca ne yapacağız?

ŞİN — Günde üç kez bunu soruyorsun. Bakılacak elbette. Paramızın yettiği en iyi bakıcıyı tutacağız.

ŞUİ TA —Evet. *(Korku dolu)* Ama o Şui Ta'yı hiçbir zaman görmemeli.

ŞİN — Asla. Yalnızca Şen Te'yi görecek.

ŞUİ TA —İyi, ama ya mahallenin dedikoduları? Sucunun gevezelikleri? Durmadan dükkanı gözetliyorlar.

ŞİN — Berberin kulağına gitmediği sürece bir şey olmaz. Bir yudum su iç.

(SUN girer, bir iş adamı gibi, elinde çantası vardır, şık giyinmiştir. Şui Ta'yı Şin'in kollarında görünce şaşırır.)

SUN — Rahatsız etmiyorum ya?

ŞUİ TA —(Yerinden zorla kalkar, sallanarak kapıya yürür.) Yarın görüşürüz Şin hanım !

(Şin eldivenlerini giyer, gülümseyerek çıkar.)

SUN — Yoksa sizin de mi insanca duygularınız var? Bu garip işte! *(Çantasından bir kağıt çıkarır.)* Zaten son zamanlarda çok değiştiniz, eski gücünün kalmadı. Hasta mısınız yoksa? Bu durumunuz işimize sekte vurabilir. Polisten yine bir yazı geldi. Fabrikayı kapatmak istiyorlar. Yasaların izin verdiğinin iki misli insanı oraya içine tıkıştırmanıza göz yumduklarını, ama bundan fazlasına izin vermeyeceklerini bildiriyorlar. Buna artık bir çare bulmalısınız, Şui Ta Bey !

ŞUİ TA —*(Kaçamak)* Berberin barakaları pek de kötü değil.

SUN — Evet, orada çalışan güruh için öyle. Ama tütünler için hiç yeterli değil. Tütünler rutubetten ıslanıyor. Siz berberle masaya oturmadan önce

ben gidip Mi Tzü'yle binaları için bir konuşayım. Orasını bir ele geçirdik mi, yaşadık. Mi Tzü'yle bir fincan çay içip tombul dizini mıncıkladım oraya yarı fiyatına sahip oluruz.

ŞUİ TA —*(Sert)* Olmaz öyle şey! Firmanın adını lekeleyecek en ufak bir harekette bulunmamalısınız.

SUN — Neden bu kadar sinirlendiniz? Mahalledeki dedikodulara mı üzülüyorsunuz yoksa?

ŞUİ TA —Dedikodulara kulak asmam.

SUN — Öyleyse, sebep yine yağmur olmalı. Yağmur yağdığında hep sinirli ve melankolik oluyorsunuz. Merak ediyorum, neden?

WANG'IN SESİ — *(Dışarıdan)* Su satmam gerekiyor

Ama yağmur da yağıyor

Çok uzaklara gittim

Şu kadarcık bir su için.

Va şimdi, "Su alın !" diye bağırsam da

Ne bakan var, ne alan

Alın, için kana kana

Ödeyin parasını da zıkkımlanın.

SUN — Geldi yine şu lanet sucu. Yine ileri geri konuşmaya başlar.

WANG —*(Dışarıdan)* Hiç iyi insan kalmadı mı bu kentte? Şen Te'nin yaşadığı bu sokakta da mı böyle biri yok? Aylar önce, yüreği mutluluktan uçarken benden yağmurda bile bir tas su alan o kız nerede? Evet, nerede o? Kimse görmedi mi onu? Bir akşam şu eve girdi ve bir daha geri dönmedi.

ŞUİ TA —Üzgünüm, bugün hiç vaktim yok Bay Wang. Gelecek hafta uğrayın.

WANG —*(Heyecanla)* Ama son zamanlarda, eskisi gibi, sabahları, kapının önüne pirinç konuyormuş yine. Buna ne buyrulur?

ŞUİ TA —Eee, bundan ne çıkar?

WANG —Ne mi çıkar? Bundan Şen Te'nin hiçbir yere gitmediği çıkar.

ŞUİ TA —Gitmediyse ne oldu? *(Wang susar)* Size şunu söyleyeyim, kesin olarak gitti. Eğer Şen Te'nin dostuysanız, Bay Wang, size tavsiyem onun yokluğundan mümkün olduğunca az söz etmenizdir.

WANG —Güzel bir tavsiye! Şen Te ortadan kaybolmadan önce bana gebe olduğunu söylemişti.

SUN — Ne?

ŞUİ TA —*(Telaşla)* Yalan!

WANG —*(Büyük bir ciddiyetle Şui Ta'ya)* İyi insan kolay kolay unutulmaz.

(Çıkar.)

(Şui Ta donmuş, arkasından bakakalır. Sonra aceleyle arka bölmeye geçer.)

SUN — *(Seyircilere)* Demek Şen Te gebe ha? Vay canına! Kazıklandım! Bunu hemen kuzenine söylemiştir; bu alçak herif de kızı buradan sepetlemiştir. Mutlaka şöyle demiştir: "Çocuğun babası işi çakmadan pılını pırtını topla, toz ol buradan!" Bu yapılır mı? İnsanlık mı bu? Bir oğlum olacak ha! Dünyaya küçük bir Yang gelecek. Ama ne oluyor, kız ortadan kayboluyor. Beni de domuz gibi çalıştırıp anamı ağlatıyorlar. *(İyice öfkelenir.)* Zorbalar! Haydutlar! Çocuk hırsızları! Kızcağızı koruyacak kimse de yok! *(İçeriden bir ağlama işitilir. Durup dinler.)* Biri mi ağlıyor? Kim acaba? Şimdi durdu. İçerde kim ağlayabilir? Şu pişkin Şui Ta ağlayacak değil ya. O zaman kimdi ağlayan? Hem sonra sabahları pirinci kim koyuyor kapıya? Yoksa o buralarda mı? Belki de içerde saklanıyordur? Arka bölmede ondan başka kim ağlayabilir? Bir buldum mu işim iş demektir. Eğer gebeyse onu mutlaka bulmam gerekiyor!

(Şui Ta bölmeden çıkar. Kapıya gider ve yağmuru seyreder.)

SUN — Söyleyin, nerede o?

ŞUİ TA —*(Elini kaldırıp Sun'u susturur, dışarıyı dinler.)* Bir dakika! Saat dokuz. Ama bugün bir şey işitilmiyor. Yağmur sesi bastırıyor.

SUN —*(Alaycı)* Ne işitmek istiyorsunuz?

ŞUİ TA —Posta uçağını.

SUN — Güldürmeyin beni.

ŞUİ TA —Uçmak istediğinizi söylemişlerdi bana. Yoksa artık ilgilenmiyor musunuz?

SUN —Ağzımı arıyorsanız söyleyeyim, bu yeni işimden hiçbir şikayetim yok. Zaten gece görevinden pek hoşlanmam. Posta pilotluğu ise gece görevidir. Fabrikayı çok seviyorum. Hem sonra, yolculuğa çıkmamış olsaydı, bu fabrikanın sahibesiyle evlenmiş olacaktık. Yolculuğa çıktı, değil mi?

ŞUİ TA —Bunu niye soruyorsunuz?

SUN — Kim bilir! Belki de hala ona karşı ilgi duyuyorumdur.

ŞUİ TA —O bunu duysaydı hoşuna giderdi.

SUN — Ona her zaman ilgi duymuşumdur. Ama onun özgürlüğü elinden alınıp bir yere kapatılmışsa, buna göz yummam, bilmiş olun!

ŞUİ TA —Bunu kim yapabilir ki?

SUN —Siz yapabilirsiniz!

(Sessizlik)

ŞUİ TA —Böyle bir durumda siz ne yapardınız?

SUN —Ne mi yapardım! Önce fabrikadaki yerim hakkında yeni baştan görüşürdüm.

ŞUİ TA —Demek öyle! Peki eğer firmamız, yani ben, sizi iyi bir mevkiye getirirsem o zaman geçmişteki nişanlınızı aramaktan vaz geçer miydiniz?

SUN — Belki.

ŞUİ TA —Peki fabrikada nasıl bir işe getirilmek isterdiniz?

SUN — En yetkili ben olmak isterdim. Sizi de kapı dışarı ederdim.

ŞUİ TA —Ya firmamız beni değil de, sizi kapı dışarı ederse?

SUN — O zaman geri gelir, kapınıza dayanırdım, ama yalnız değil.

ŞUİ TA —Yani kiminle?

SUN — Polisle.

ŞUİ TA —Demek polisle. Diyelim ki polis burada kimseyi bulamadı?

SUN — O zaman gider, sizin şu arka odaya bir göz atardım! Bay Şui Ta, onu çok özledim. Onu kalbimden çıkarıp atamıyorum. Onu tekrar kollarıma almak için bir şeyler yapmam gerektiğini hissediyorum. *(Sakinleşir.)* Şu anda gebe ve mutlaka candan birine ihtiyacı vardır şimdi. Gidip sucuyla konuşayım.

(Çıkar.)

(Şui Ta hareketsiz arkasından bakar. Sonra telaşla arka bölmeye geçer. Şen Te'nin bir yığın giyecek eşyasıyla döner. Halıcı karı-kocadan satın aldığı şala uzun uzun bakar. Sonra bunları bir bohçaya koyar ve bohçayı tezgahın altına

saklar. O sırada ayak sesleri duyulur. İçeri Mi Tzü ile birlikte berber Şu Fu girer. Şui Ta'yı selamlayıp şemsiye ile lastik çizmelerini bir köşeye bırakırlar.)

Mİ TZÜ — Güz geldi, Bay Şui Ta.

BERBER —Hüzünlü bir mevsim.

Mİ TZÜ — Nerede o sevimli müdürünüz? Müthiş bir kadın avcısı! Ama siz onu bu yanıyla nereden tanıyacaksınız? Yine de bu sevimliliğini işine yansıtabiliyor. Bu da sizin yararınıza elbette.

ŞUİ TA —*(Eğilerek)* Lütfen oturun! *(Otururlar ve purolarını yakarlar.)* Dostlarım, kötü sonuçlar doğurabilecek, hiç ummadığım bir olayla karşı karşıyayım. Bu da firmamın geleceğini zora sokacağa benzer. Bay Şu Fu, fabrikam zor durumda.

BERBER —Her zaman zordaydı zaten.

ŞUİ TA — Ama bu kez, polis, kapatmak için açıkça tehdit ediyor. Yeni bir yol bulmak zorundayım. Bay Şu Fu, bildiğiniz gibi, burası, sizin de büyük bir ilgi göstermiş olduğunuz teyzekızımın sahip olduğu tek şey.

BERBER —Sizin şu genişletme projeniz üzerine konuşmaya hiç niyetim yok. Şen Te hanımla bir akşam yemeği yiyelim dedik, hemen paradan yana sıkıntıda olduğunuzu ima ettiniz. Evsizler için bir yer verdim, onu fabrikaya çevirdiniz. Ona açık bir çek verdim, ama siz doldurdunuz.

Teyzenizin kızı birden ortadan kayboldu ve siz benden, verdiğim evler yetmiyor diye, yüz bin dolar istiyorsunuz. Beyim, Şen Te nerede?

ŞUİ TA —Şu Fu bey, sakinleşin lütfen. Bugün, onun çok yakında döneceğini müjdeliyorum size.

BERBER —Çok yakında mı? Ne zaman? Haftalardır aynı terane.

ŞUİ TA — Ben sizden yeni bir şey beklemiyorum. Sadece soruyorum, teyzekızım geri dönerse yeni tasarımla ilgilenmez miydiniz?

BERBER —Size bin defa söyledim; sizin için parmağımı bile kıpırdatmam, ama kuzininizle istediğini konuşmaya hazırım. Ama nedense onunla buluşmamıza hep engel çıkartıyorsunuz.

ŞUİ TA —Bundan sonra çıkartmayacağım.

BERBER —Peki öyleyse, ne zaman?

ŞUİ TA —*(Kararsız)* Üç ay sonra.

BERBER —*(Kızar)* Öyleyse ben de üç ay sonra imzalarım.

ŞUİ TA — Her şeyin önceden hazırlanması gerekir.

BERBER —Teyzekızınızın bu kez kesin olarak geleceğine inanıyorsanız, siz her şeyi hazırlayın, sonrası kolay.

ŞUİ TA —Ya siz Mi Tzü hanım, evlerinizi fabrika yapmak için bana bırakacağınızı yazıyla polise bildirmeye hazır mısınız?

Mİ TZÜ — Evet, ama müdürünüzü bana vermeniz şartıyla. *(Şu Fu'ya)* Bu gencin çalışmasını çok beğeniyorum. Bana da tam böyle biri gerekli.

ŞUİ TA — İşlerimin yoğun olduğu şu günlerde onu elimden çıkaramayacağımı anlamalısınız. Son zamanlarda sağlığım da eskisi gibi değil! Baştan beri onu size vermeye razıydım, ancak—

Mİ TZÜ —Evet, ancak ! *(Sessizlik)*

ŞUİ TA —Pekala, yarın sizinle görüşmesini sağlarım.

BERBER —Sizi kutlarım, sonunda bir karara varabildiniz, Şui Ta bey. Zaten Şen Te hanım da gerçekten geri dönecekse, onun buralarda dolaşması yakışık almaz. Hepimiz biliyoruz, bir zamanlar kızı etkisi altına almak için epeyce ter dökmüştü.

ŞUİ TA — *(Eğilerek)* Haklısınız… Şen Te ile Yang Sun konusunda bir iş adamına yakışmayacak biçimde uzun süre bocaladım. Bağışlayın. Ama bu iki genç bir zamanlar çok yakındılar birbirlerine.

Mİ TZÜ —Olur böyle şeyler. Biz de hoş görüyoruz.

ŞUİ TA —*(Gözü kapıda)* Dostlarım, bir karara varmamız gerekiyor. Mahallenin yoksullarının iyi yürekli Şen Te'ye uğrayıp tütün aldıkları bu küçük, bu yoksul dükkanda bir karara varalım; ve biz onun dostları olarak, Şen Te'nin güzel, temiz on iki ayrı yerde iyi kalite tütün satmasını sağlayalım. İşittiğime göre halk bana "Sezuan'ın tütün kralı"

diyormuş. Oysa ben bu işe yalnızca Şen Te'nin çıkarlarını göz önüne alarak giriştim. Kendisi çocukları ve torunları yoksulluk çekmesinler istedim.

(Dışardan gürültüler gelir. Sun, Wang ve polis içeri girer.)

POLİS —Sayın Şui Ta, beni bağışlayın. Fabrikada çalışan adamlarınızdan birinin ihbarı üzerine bir arama yapmak zorundayım. Hem böylece mahallenin heyecanını da yatıştırmış olacağım. Sayın Şen Te'nin özgürlüğünü elinden almakla suçlanıyorsunuz.

ŞUİ TA —Bu doğru değil.

POLİS — Sayın Yang Sun arka odada bir ağlama sesi duymuş. Ve bu bir bayana aitmiş.

Mİ TZÜ —Daha neler. Ben ve Şu Fu Bey bu kentin saygın kişileriyiz. Polisi de aldatacak değiliz. Bir ağlama filan duymadık. Şurada sessiz sedasız oturmuş, purolarımızı tüttürüyoruz.

POLİS —Üzgünüm. Ama şu sözü edilen odayı aramak için emir aldım. *(Şui Ta arka bölmenin kapısını açar. Polis, Şui Ta'nın önünde eğilerek arka bölmeye göz atar. Sonra döner, gülümseyerek)* Haklısınız, kimsecikler yok.

SUN — *(Polisin yanındadır.)* Ama ağlayan biri vardı! *(Gözü tezgahın altına ilişir. Bohçayı görür ve o yana koşar.)* Bu demin burada değildi!

(Bohça açılır. İçinden Şen Te'nin eşyaları çıkar.)

WANG — Bunlar Şen Te'nin eşyaları! *(Kapıya koşar, dışarı seslenir)* Eşyalarını buldular.

POLİS —*(Eşyaları alır)* Şen Te'nin yolculuğa çıktığını söylüyorsunuz. Ama eşyaları tezgahınızın altından çıkıyor. Kızı nerede bulabiliriz, söyler misiniz Sayın Şui Ta?

ŞUİ TA —Adresini bilmiyorum.

POLİS —Bu çok üzücü.

DIŞARIDAN SESLER — Şen Te'nin eşyalarını bulmuşlar! Tütün kralı kızı öldürdü, cesedini de yok etti!

POLİS —Sayın Şui Ta, merkeze kadar gelmenizi rica ediyorum.

ŞUİ TA —*(Mi Tzü ile Şu Fu'nun önünde eğilerek)* Böyle bir skandal yaratıldığı için özür dilerim, dostlarım. Neyse ki Sezuan'da yargıçlar var. Kısa sürede her şeyin ortaya çıkacağına inanıyorum.

(Polisle birlikte çıkar.)

WANG — Tüyler ürpertici!

SUN — *(Şaşkın)* Ama biri vardı orada, ağlıyordu.

Araoyun

Wang'ın yattığı yer

(Müzik… Wang'ın düşünde Tanrılar son kez görünürler. Çok değişmişlerdir. Uzun yolculukları, yorgunlukları ve kötü deneyimleri geçirmiş olmaları onları tanınmayacak kadar perişan duruma getirmiştir. Biri şapkasını kaybetmiş, diğeri ayağını tilki kapanına kaptırmıştır. Her üçü de yalınayaktır…)

WANG — Hele şükür gelebildiniz! Şen Te'nin dükkanında çok kötü şeyler oldu, efendilerim. Şen Te aylardan beri ortada yok, yolculuktaymış! Teyzeoğlu Şui Ta kızın bütün malına kondu. Ama bugün tutuklandı. Dükkana sahip olmak için Şen Te'yi öldürdüğü söyleniyor. Ben pek inanmıyorum bu söylenenlere. Düşümde Şen Te'yi gördüm; bana Şui Ta'nın onu hapsettiğini söyledi. Ah efendilerim, hemen gelin ve bulun onu.

1. TANRI —Bu korkunç bir şey. Bütün çabalarımız boşa gitti desene. O kadar az iyi insana rasladık ki, rasladıklarımız da insanca yaşamıyorlardı. Elimizde kala kala bir tek Şen Te kalmıştı. Örneğimiz oydu.

2. TANRI —Hala iyi kalabildiyse yine de olur !

WANG — İyi olduğu kesin, ama ortadan yok oldu!

1. TANRI —Yandık desene.

2. TANRI —Kendine gel.

1. TANRI —Ne diye? Eğer Şen Te bulunamazsa, bize işten el çektirirler. Ne biçim dünya bu? Her yanda sefalet, bayağılık, pislik! Doğayı da katletmişler. Güzelim ağaçları tellerle idam etmişler. Dağların ötesinde duman bulutlarından göz gözü görmüyor. Gök gürültüsünün yerini top sesleri almış. Bütün bunlar arasında paçasını kurtarabilen tek kişiye rastlamadık.

3. TANRI —Ah Sucu Wang, meğer ne öldürücüymüş kurallarımız! İnsanlar sırf canlarını kurtarmak için öylesine çırpınıp duruyorlar ki… İyi niyet, onları uçurumun kenarına getiriyor, İyi bir iş gördüler mi de boyluyorlar uçurumun dibini. *(Öteki tanrılara)* Böyle bir dünyada yaşanmaz, bunu kabul edin!

1. TANRI —*(Kızgın)* Hayır, insanlar değersiz!

3. TANRI —Çünkü dünya çok sevimsiz!

2. TANRI —Çünkü insanlar çok zayıf!

1. TANRI —Telaşlanmayın, canlarım, telaşlanmayın! Kardeş derim, umutsuzluğa düşmemeliyiz. Nasıl olsa bir tane bulduk, iyi niteliklerini

de kaybetmedi, yalnızca ortadan kayboldu, o kadar. Onu bulmak için acele edelim. Bir tane de olsa yeter. Bu dünyaya dayanabilecek tek bir kişi bile bulsak yeter dememiş miydik?*(Çabucak kaybolurlar)*

10.

YARGI SALONU

Gruplar halinde: Berber Şu Fu ile Mal Sahibi Mi Tzü.

Sun ile annesi, Wang, Marangoz, Büyükbaba, Genç Orospu, Halıcı karı-koca, Şin, Polis ve Görümce.)

HALICI — Onunla başa çıkamazlar.

WANG — On iki yeni dükkan açacakmış.

MARANGOZ —Sanığın dostları berber Şu Fu ile Mi Tzü olduğu sürece yargıç ona nasıl hüküm giydirecek ?

GÖRÜMCE —Dün akşam Şin'i görmüşler, Şui Ta'nın direktifiyle yargıcın mutfağına besili bir kaz götürmüş. Yağları sepetten damlıyormuş.

HALICI — *(Wang'a)* Zavallı Şen Te'miz bulunamayacak, göreceksiniz.

WANG — Evet. Gerçeği yalnız tanrılar ortaya çıkarabilir.

POLİS —Susalım ! Yargıçlar geliyor.

(Üç Tanrı, yargıç cübbeleri giymiş olarak içeri girerler. Sahne önünden geçip yerlerine giderlerken fısıldaştıkları işitilir.)

3. TANRI —Foyamız ortaya çıkacak. Yargıç belgelerimiz acemice taklit edildi.

2. TANRI —Evet. Bekledikleri yargıcın birdenbire midesinden rahatsızlandığını da yutmayacaklar.

1. TANRI —Hayır, bence rahatsızlanması doğal, tek başına yarım kazı midesine indirdi.

ŞİN — Aaa ! Başka yargıçlar !

WANG —Hem de en iyileri.

(En arkadan gelen 3. Tanrı Wang'ın sözlerini işitir ve ona gülümser. Tanrılar yerlerini alırlar. 1. Tanrı elindeki tokmağı masaya vurur. Pılis Şui Ta'yı getirir. Oradakiler Şui Ta'yı ıslıklar. Ama o hiç istifini bozmadan dimdik yürür.)

POLİS —Yargıçları görünce sakın şaşırmayın. Bunların hiç biri bizim yargıçlar değil, ama bunlar da yumuşak kişilere benziyor.

(Şui Ta yargıçları görünce bayılır.)

GENÇ OROSPU — Bu da nesi ? Tütün Kralı bayıldı.

GÖRÜMCE —Karşısında başka yargıçlar görünce elbet bayılır !

WANG — Onları tanıyor gibiydi ! Hiç anlamadım.

1. TANRI —Tütün tüccarı Şui Ta siz misiniz ?

ŞUİ TA — *(Bitkin)* Evet.

1. TANRI —Dükkanını ele geçirmek için öz kuzininiz Bayan Şen Te'yi ortadan kaldırmakla suçlanıyorsunuz. Suçunuzu kabul ediyor musunuz?

ŞUİ TA —Hayır.

1. TANRI —*(Dosyaları gözden geçirerek)* Önce mahallenin polisini dinleyelim. Bize sanık ile kuzini hakkında bildiklerini anlatsın.

POLİS —*(Öne çıkar)* Sayın Şen Te, herkes tarafından çok sevilen, başkalarına yardım eden bir kızdı. Sayın Şui Ta ise ilkelerine bağlı bir adamdır. Bayanın fazlasıyla iyi yürekliliğini dizginlemek için zaman zaman sert çarelere başvuruyordu. Buna karşılık, Sayın Şui Ta her zaman yasalara saygı duymuş bir kişidir, sayın yargıçlar. Teyzesinin kızının acıyarak evine aldığı kişilerin hırsızlıklarını o ortaya çıkardı. Şen Te'yi yalan yere yemin etmekten son anda o kurtardı. Sayın Şui Ta'yı yasalara bağlı, saygıdeğer bir yurttaş olarak tanıyorum.

1. TANRI —Sanığın suçsuz olduğuna inanan başka kimse var mı aranızda?

(Şu Fu ile Mi Tzü öne çıkar.)

POLİS —*(Tanrılara fısıldar)* Bay Şu Fu çok etkin ve önemli bir kişidir, efendim.

BERBER —Bay Şui Ta, kentimizde saygıdeğer bir işadamıdır. Kendisi aynı zamanda ticaret odasının ikinci başkanıdır ve yakında bölgenin sulh yargıcı olacaktır.

WANG —*(Dayanamaz bağırır.)* Sizin adamınız o! Birlikte iş çeviriyorsunuz.

POLİS —İşe yaramazın tekidir.

Mİ TZÜ —Yardımseverler derneği başkanı sıfatıyla yüce heyetinize şunu belirtmek isterim ki, Şui Ta Bey fabrikasında çalıştırdığı insanlara temiz, aydınlık, sağlıklı yerler hazırlamakla kalmıyor, kendisi aynı zamanda savaş malullerine bağışlarda da bulunuyor.

POLİS —*(Fısıldayarak tanrılara)* Sayın Mi Tzü, Yargıç Fui Çeng'in yakın dostlarındandır !

1. TANRI —Peki, peki. Ama şimdi bakalım, sanığı daha az öven var mı?

(Wang, Marangoz, İki yaşlı, İşsiz, Görümce ve Genç Orospu öne çıkarlar.)

POLİS —Mahallenin yüzkaraları!

1. TANRI —Peki, anlatın bakalım. Şui Ta'nın genel tavrı hakkında siz neler söyleyeceksiniz?

HEPBİR AĞIZDAN —Mahvetti bizi! Beni tehdit etti! Bizi kötü yola sürükledi! Yoksulları kapı dışarı etti! Aldattı! Cinayet işledi!

1. TANRI —Sanık! Bunlara ne diyeceksiniz?

ŞUİ TA — Ben, kuzinim Şen Te'nin ekmek parası için çalışmaktan başka bir şey yapmadım, sayın yargıçlar. Ben yalnızca, o küçük dükkanını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı zamanlar ortaya çıktım. Üç kez gelmem gerekti. Zaten gelmemle gitmem bir oluyordu. Ancak son kez geldiğimde şartlar benim daha uzun süre kalmamı gerektirdi. Bu son gelişimde inanılmayacak güçlüklere göğüs gerdim. Kuzinim mahallede çok seviliyordu. Bense pis işlerin peşinde koymak zorundaydım. Onun için de benden nefret ettiler.

GÖRÜMCE —Elbette nefret ederiz. Çocuklarımızı bizden aldı, sayın yargıçlar! *(Şui Ta'ya)* Dua et, çuvallardan söz etmeyeceğim.

ŞUİ TA —Neden etmiyorsun, etsene !

GÖRÜMCE —*(Tanrılara)* Şen Te bize evini açmıştı. Bu herif polise verdi bizi.

ŞUİ TA —Fırından pasta, kurabiye çalmıştınız da onun için.

GÖRÜMCE —Umurundaydı sanki fırıncının pastaları, kurabiyeleri! Dükkana konmak istiyordu da ondan!

ŞUİ TA —Orası yoksullar yurdu değil. Bencil insanlar!

GÖRÜMCE —Ama kalacak yerimiz yoktu!

ŞUİ TA — Çok kalabalıktınız.

WANG — Ya bunlar ? *(Halıcı çifti gösterir)* Bunlar da mı bencildi ?

HALICI — Biriktirdiğimizi Şen Te'nin dükkanı için vermiştik. Peki sen niye bizi dükkanımızdan ettin?

ŞUİ TA —Çünkü Şen Te o parayı, uçması için bir pilota verdi. Benim de borcumu ödemek için o parayı bulmam gerekiyordu!

WANG —Şen Te vermiş olabilir. Ama sen Pekin'deki işi istiyordun. Çünkü dükkan sana yetmiyordu.

ŞUİ TA —Dükkanın kirası çok yüksekti!

ŞİN — Buna tanıklık ederim, efendim.

ŞUİ TA - Ticaretten anlamıyordu.

ŞİN — Bu da doğru! Hem Şen Te pilota aşıktı.

ŞUİ TA —Ne yani, sevmeye hakkı yok muydu?

WANG —Vardı elbette! Öyleydi de, neden kızı sevmediği bir kişiyle, şu berberle evlenmeye zorladın?

ŞUİ TA —Gönlünü kaptırdığı adam bir serseriydi de ondan.

WANG —O mu ? *(Sun'u gösterir)*

SUN — *(Ayağa fırlar)* Madem serseriydim, beni neden yanına aldın?

ŞUİ TA —Seni yola getirmek için, doğru dürüst bir adam olman için.

GÖRÜMCE —Hayır, işçilerin başına bela olsun diye.

WANG — Adam olunca da onu şu kadına satmadın mı? *(Mal Sahibi Mi Tzü'yü gösterir.)* O da gezip tozduğu yerlerde böbürlenerek bunu anlatıyor.

ŞUİ TA —Çünkü bana o yerleri tombul bacağını okşattığı takdirde kiralayacaktı!

Mİ TZÜ —Yalan ! Bir daha ağzınıza almayın bu işi Artık her şey bitti! Katil herif!

(Onuru kırılmıştır, hışımla çıkar)

SUN — *(Kesin)* Sayın Yargıçlar, ondan yana konuşmak istiyorum.

GÖRÜMCE —Elbet istersin. Sen onun adamısın.

İŞUİ TA — Yeryüzüne bu Sun kadar acımasız bir işçibaşı gelmemiştir. Bayağının aşağısı bir heriftir.

SUN — Sayın yargıçlar, sanığın bana yaptıkları bir yana, ama o katil değil. Tutuklanmasından birkaç dakika önce dükkanın arkasındaki odadan Şen Te'nin sesini duydum!

1. TANRI —*(Merakla)* Demek yaşıyor? Bize ne işittinse hepsini anlat!

SUN — *(Böbürlenerek)* Bir iç çekiş, sayın yargıçlar, sadece bir iç çekiş.

3. TANRI —Onun sesi olduğuna emin misin?

SUN — Kesin onundu. Sesini tanımaz olur muyum?

BERBER —Tanırsın elbette, az mı ağlattın kızı!

SUN — Ama yine de onu mutlu ettim. Sonra bu *(Şui Ta'yı gösterir.)* onu sana satmaya kalkıştı.

ŞUİ TA —*(Sun'a)* Çünkü sen onu sevmiyordun!

WANG —Hayır, ötekinin parası var ya!

ŞUİ TA —Para ne için gerekliydi acaba, sayın yargıçlar? (Sun'a) Sen, Şen Te'yi bütün dostlarından kopartmak istedin. Oysa berber Şen Te yoksullara yardım edebilsin diye ona para ve evlerini verdi. İyilik yapmaya devam etmesi için onu berberle nişanladım.

WANG —Madem öyleydi, bıraksaydın da çeki aldığı zaman o yapsaydı iyiliği. Şen Te'nin dostlarını niye tütün fabrikasının o pis, o berbat odalarına tıktın? Söyle bakalım, tütün kralı?

ŞUİ TA —Her şey doğacak çocuk içindi!

MARANGOZ —Ya benim çocuklarım? Benim çocuklarımın canı yok mu?

(Şui Ta susar.)

WANG —Susarsın tabii? Tanrılar, o dükkanı iyilik kaynağı olsun diye Şen Te'ye verdiler. Kız iyilik yapmak için kendini paraladı, ama sen geldin ve işleri berbat ettin.

ŞUİ TA —*(İyice öfkelenir.)* O kaynağı kurutacaktınız, budala herif!

ŞİN — Doğru söylüyor, efendilerim!

WANG —Maşrapamı dolduramadıktan sonra ne yapayım öyle kaynağı?

ŞUİ TA —İyilik et, kötülük bul!

WANG —*(Küstah)* Ama kötülük et, zenginler gibi yaşa, değil mi? İyi yürekli Şen Te'ye ne yaptın, kötü adam? Kaç iyi insan kaldı ki, efendilerim? O iyi bir insandı! Şuradaki herif elimi kırdığı zaman bana tanıklık etmek istemişti. Şimdi ben onun için tanıklık ediyorum. O iyi bir insandı, yemin ederim.

(Elini yemin için kaldırır.)

3. TANRI —Eline ne oldu, sucu? Kazık gibi.

WANG —*(Şui Ta'yı gösterir)* Bütün kabahat onda, sadece onda! Doktora gitmem için Şen Te bana para vermek istedi, o bırakmadı. *(Şui Ta'ya)* Onun baş düşmanı sensin!

ŞUİ TA —Onun tek dostu bendim.

HEPSİ — Şen Te nerede?

ŞUİ TA —Yolculuğa çıktı.

WANG —Nereye gitti?

ŞUİ TA —Söylemem.

HEPSİ —Peki, ama neden yolculuğa çıktı?

ŞUİ TA —*(Bağırır)* Kalsaydı, parçalayacaktınız onu! *(İskemleye yığılır)* Artık yapamayacağım. Her şeyi açıklayacağım. Salon boşaltılsın. Sadece yargıçlara itirafta bulunacağım.

HEPSİ —İtiraf edecek! Kapana sıkıştı!

1. TANRI —*(Tokmağını vurur.)* Salonu boşaltın!

(Polis salonu boşaltır.)

ŞİN — (Çıkarken gülümseyerek) Çok şaşıracaklar!

ŞUİ TA — Çıktılar mı? Herkes çıktı mı? Artık susmayacağım. Sizi tanıdım, efendilerim!

2. TANRI —Sezuandaki iyi insanımıza ne yaptın?

ŞUİ TA — Peki öyleyse, korkunç gerçeği açıklayayım size, işte sizin iyi insanınız benim!

(Maskesini çıkarır, giysilerini yırtarcasına çıkarır, Şen Te olarak kalır.)

2. TANRI —Şen Te!

ŞEN TE — Evet benim. Hem Şui Ta, hem Şen Te'yim.

Benim ikisi de.

Şu eski buyruğunuz var ya

İyi ol ve yaşa, diye

İşte yıldırım gibi o böldü beni ikiye.

Bilmiyorum neden?

Başkalarına iyilik derken

Kötülük ediyorum kendime.

Çok zor, kişinin yardım etmesi

Başkalarına ve kendisine.

Ah, öyle zor ki sizin dünyanız!

Yardıma muhtaç olanlar öyle çok ki,

Çoğu öyle umutsuz ki!

Elini uzatsan kolunu kapıyor yoksullar

Onlara yardım edenlerse

Kendileri yoksullaşıyorlar!

Göz göre göre açlıktan ölürken biri

Kim kötü olmak için direnebilir ki?

Nereden, neyi alsaydım

Herkesin ihtiyacı varken?

Kendimden alabilirdim ancak!

Ama bu da yıkıp geçti beni!

İyi niyetimin yükü beni yerle bir etti.

Oysa haksız davrandığımda

En iyi etleri yiyerek

Böbürlenerek dolaştım etrafta!

Bir terslik var sanki sizin şu dünyanızda.

Niçin kötüler ödüllendiriliyor da

Ser cezalar bekliyor iyileri?

Ben de şımarmak isterdim herkes gibi!

Ben de bu yaşamdan çok şey öğrendim

Çünkü analığım sokakta büyütmüştü beni!

Sokaktan öğrendim gözüpek olmayı.

Başkasının acısıyla kahroluyordum,

Yoksulluk kudurtuyordu beni.

Ve işte o zaman değiştiğimi hissederdim

Dilim damağıma yapışırdı.

Ağızdaki sigara gibi tad verirdi iyi sözler.

Hep mahallenin meleği olmak isterdim.

Vermek benim için büyük bir hazdı.

Mutlu bir yüz görünce bulutlara yükselirdim.

Lanetleyin beni! Ne yaptımsa

Koşularıma yardım içindi,

Sevgilimi sevebilmek

Ve yoksullukta kurtarmak içindi oğlumu.

Ey tanrılar, sizin büyük tasarılarınızda

Ben, zavallı insan, çok küçük kaldım.

1. TANRI —*(Dehşet içinde)* Sus, konuşma artık, mutsuz kadın! Seni yeniden bulmanın sevinci içindeyiz. Ne dememizi istiyorsun!

ŞEN TE —Ama unutmayın efendilerim, pis işler çeviren o anlattıkları kötü kişiyim ben.

1. TANRI —Hayır, sen herkesin övdüğü o iyi insansın!

ŞEN TE —Evet, ama kötüsü de benim!

1. TANRI —Bir anlaşmazlık! Bir takım ters olaylar olmuş. Acımasız birkaç komşu! Fazla telaş gösterilmiş!

2. TANRI —Peki ama bundan sonra nasıl yaşayacak?

1. TANRI —Hayata karşı güçlüdür o! O güçlü bir insandır; becerir, kalkar bunun altından.

2. TANRI —Ama söylediklerini duymadın mı?

1. TANRI —*(Kızar)* Yanıltıcı, çok yanıltıcı! Saçma sapan, inanılmayacak şeyler! Yani şimdi koyduğumuz yasaların öldürücü olduğunu mu kabul edeceğiz? Vaz mı geçelim buyruklarımızdan? *(İnatla)* Asla! Dünyayı mı değiştireceğiz? Nasıl? Kim değiştirecek? Hayır, hayır, her şey yolunda. *(Hemen tokmağını vurur)*

Ve şimdi

(Bir el işaretiyle müzik başlar. Pembemsi bir aydınlık belirir.)

Hadi dönelim artık.

Bu küçücük dünya zincirledi bizi buraya.

Sevindik mutluluklarıyla,

Kıvrandık acılarıyla.

Düşüneceğiz seni, Şen Te,

Yıldızların ötesinde,

Düşüneceğiz iyi insanı sevgiyle.

Sen bizim temsilcimizsin burada,

Soğuk karanlıkta küçük bir aydınlıksın.

Hoşça kal, başarılar sana!

(Bir işaretle tavan açılır. Pembe bir bulut iner. Tanrılar bulut üzerinde yavaş yavaş yükselir.)

ŞEN TE — Yoo, hayır durun, efendilerim! Ne olur daha gitmeyin! Beni bırakmayın! Dükkanlarını kaybeden o iki yaşlının yüzüne nasıl bakarım? Ya o eli kaskatı kesilen Wang'a ne derim? Sevmediğim berbere, sevdiğim Sun'a nasıl karşı koyarım? Karnım şişti. Yakında anne olacağım; aç mı kalsın minik oğlum? Artık buralarda duramam ben!

(Kendisini suçlayanların girecekleri kapıya korkuyla bakar)

1. TANRI —Sen başarırsın. Yalnızca iyi ol yeter, her şey yoluna girecek!

(Tanıklar girer. Hayranlıkla ve şaşarak yükselen pembe buluta bakarlar)

WANG —Hepiniz saygıyla eğilin önlerinde! Tanrılar bizlere göründüler. En yücelerinden üç tanrı, iyi insanı aramak için Sezuan'a gelmişlerdi. İyi insanı bulmuşlardı da, ama…

1. TANRI —Aması yok! İşte orada!

HEPSİ —Şen Te!

1. TANRI —Ölmemiş. Saklanmış sadece. İyi insan olarak aranızda kalacak!

ŞEN TE —Ama kuzenim Şui Ta'ya ihtiyacım var.

1. TANRI —Çok sık olmasın!

ŞEN TE —Hiç olmazsa haftada bir!

1. TANRI —Ayda bir yeter!

ŞEN TE —Ne olur uzaklaşmayın efendilerim! Daha her şeyi anlatmadım size! Çok ihtiyacım var yardımınıza!

TANRILAR —*(Üç ses üzerinden "Bulutla gözden kaybolan tanrılar" şarkısını söylerler)*

Yazık ki kalamayız buralarda
Uçucu bir saatten daha fazla:
Kalıp anlatsaydık gördüklerimizi
Solardı bunca cevherin güzelliği.
Yansıyor bedeninizin gölgeleri
Altın ışığın akışına
Bu yüzden izin vermelisiniz bize
Dönelim ülkemize, hiçliğimize.

ŞEN TE —Kurtarın beni!

TANRILAR — Madem bitti arayışımız
Hemen yukarıya çıkmalıyız!

Sağolsun, varolsun, yaşasın

İyi insanı Sezuan'ın.

(Şen Te şaşkın onlara kollarını uzatırken tanrılar gülümseyerek el sallar ve sonra gözden kaybolurlar.)

Sondeyiş

(Bir oyuncu perdenin önüne çıkar, özür dilermiş gibi seyirciye sondeyişi iletir.)

Değerli seyirciler, söylenmeyin sakın:

Böyle bitmemeliydi oyun, biliyoruz.

Yolumuzu aydınlatan bir altın masaldı.

Elimizde, işte bu acıklı sona vardı.

Biz kendimiz de uğradık düş kırıklığına

Perde kapandı, karşılık verilmedi hiç bir soruya.

Size bağlıdır bizim tüm yaşamımız.

Siz de tiyatromuzun tadını çıkarmalısınız.

Ne yazık ki, saklayamayız bir gerçeği sizden:

Salık vermediniz mi bizi dostlara

Kilit vurmamız gerekir tiyatronun kapısına!

Oyuna bir son bulamayışımız korkumuzdandır belki,

Bizimki olağan. Ne dersiniz, nasıl bitmeli?

Parayla bile bir son bulamadık oyuna.

İnsan mı değişmeli, dünya mı yoksa?

Başka tanrılar mı olmalı?

Ya da hiç mi olmasın tanrı!

Şaka değil, gerçekten fırlatıp atılmışız!

Tek çıkar yol bu karmaşada:

Siz kendiniz düşünün bütün bunları,

Ne türlü yardım etmeli ki iyilere bu dünyada

Doğru dürüst yaşayabilsin ömrü boyunca.

Sayın seyirciler, hadi, bir son bulun bu oyuna.

Güzel bir son olmalı, olmalı, olmalı, olmalı!